

SURİYELİ SİĞINMACI ALGISI VE TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİK: EKŞİ
SÖZLÜK ÖRNEĞİ

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MELİS ZEYNEP ÜNÜR

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS

TEMMUZ 2018

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Serdar SAYAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müdürü

Bu çalışmayı okuduğumu ve çalışmanın kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda bir Yüksek Lisans tezi olabilecek yeterlilikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Başak YAVÇAN

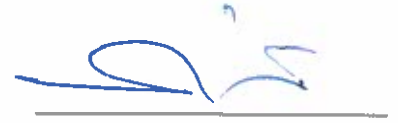
(TOBB ETÜ, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Tez Jürisi Üyeleri

Prof. Dr. Mehmet Murat ERDOĞAN

(Türk Alman Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç ONGUR

(TOBB ETÜ, Tarih Bölümü)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Melis Zeynep ÜNÜR

ÖZ

SURİYELİ SIĞINMACI ALGISI VE TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİK: EKŞİ SÖZLÜK ÖRNEĞİ

ÜNÜR, Melis Zeynep

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi, Başak YAVÇAN

Bu tezde Ekşi Sözlük’teki Suriyeli sığınmacı algısı ve bunun sebepleri incelenmiştir. Çalışmaya kontrol değişkenlerini tespit etmek için bir literatür taraması ile başlanmış ardından tezin temel argümanlarına geçilmiştir. Bu çalışmanın temel hipotezi sığınmacılara yönelik olumsuz tutumların temel sebebinin Billig’in ‘Banal Milliyetçilik’ kavramını da kapsayacak şekilde milliyetçilik olduğudur. Hem kolayca fark edilen milliyetçilik yani ‘Dalgalandan Milliyetçilik’ hem de günlük hayatta kolay fark edilmeyen banal milliyetçilik milliyetçiliğin tespitinde kullanılacaktır. Ayrıca tezde milliyetçilikten olumsuz tutuma giden süreç de Allport’un ‘Günah Keçisi’ kavramı, Sosyal Kimlik Teorisi ve Young’ın ‘Maskülen Koruma Mantığı’ kavramı yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Hipotezlerin testi için içerik ve söylem analizi metotları kullanılmıştır. Sonuçların analizi göstermiştir ki sığınmacılara yönelik olumsuz tutumların temel sebebi milliyetçiliktir ve milliyetçilikten olumsuz tutuma giden süreçte sığınmacıları günah keçisi haline getirme, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin vurgular ve yerleşik halka sahte bir mağduriyet yaratma son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sığınmacı Algısı, Ekşi Sözlük, Banal Milliyetçilik, Günah Keçisi, Kendine sahte mağduriyet yaratma.

ABSTRACT

PERCEPTION OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS AND NATIONALISM IN TURKEY: THE CASE OF EKŞİ SÖZLÜK

ÜNÜR, Melis Zeynep

M.A., International Relations

Supervisor: Asst. Prof. Başak YAVÇAN

In this thesis, the Syrian refugee perception in “Ekşi Sözlük” and the main reasons of this perception are examined. Firstly, a literature review was made to determine the control variables for the study and then the main arguments of the thesis was presented. The main hypothesis of this study is that nationalism in which Billig’s concept of ‘Banal Nationalism’ is included is expected to be the primary cause of negative attitudes towards asylum seekers. The ‘Flagging Nationalism’ which can be distinguished easily as well as banal nationalism which cannot be recognized easily will be used to determine nationalism. In addition, the process between nationalism and negative attitudes will be explained with the help of Allport’s concept of ‘Scapegoat’, Social Identity Theory and Young’s concept of ‘The Logic of Masculinist Protection’ in the thesis. In order to test the hypotheses, the methods of content and discourse analysis were used. The analysis of the results showed that the primary reason behind the negative attitudes towards asylum seekers is nationalism and in the process between nationalism and negative perception, scapegoating asylum seekers, emphasizing gender roles and creating fake victimization for inhabitant society is very important.

Key words: The perception of asylum seeker, Ekşi Sözlük (Sour Dictionary), Banal Nationalism, Scapegoat, Fake victimization of self.

TEŞEKKÜR SAYFASI

En başta bildiğim her şeyi öğreten ve üniversite hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm Hocalarıma; çalışmalarım sırasında beni destekleyen ve teşvik eden Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na; Yüksek Lisans eğitimim boyunca her sorunumla şikâyet etmeden uğraşan Sosyal Bilimler Enstitüsü Sekreterimiz Senem Üçbudak'a ve özel başarı bursuyla beni destekleyen Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne teşekkür ederim.

Tez danışmanım olarak iki sene boyunca benim tüm dertlerimle uğraşan ve talepkar tavrıyla beni her zaman geliştirme amacıyla olan çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Başak Yavçan'a bu teze ve hayatıma kattığı her şey için çok teşekkür ederim.

Tez jürime katılmayı kabul ederek çok değerli katkılarından yararlanmama imkân sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Murat Erdoğan ve Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç Ongur'a şükranlarımı sunarım.

Bu çalışmayı aşarak hayatımın her alanında beni destekleyen ve her umutsuz anımda beni neşelendiren eşim Emre'ye; tek başına ve adeta ömrünü bana ve kardeşime adayarak benim bugüne gelmemi sağlayan anneme; kaprislerimden usanmayan kardeşime ve hem bu teze hem de hayatıma renk katan Doruk, Nur, Büşra ve Remziye'ye çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR SAYFASI	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
BÖLÜM I GİRİŞ.....	1
BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI.....	11
BÖLÜM III TEORİ.....	21
3.1. Banal Milliyetçilik.....	21
3.2. Ötekileştirme ve Sahte Mağduriyet.....	28
3.3. Toplumsal Cinsiyet.....	38
BÖLÜM IV YÖNTEM	43
4.1. Operasyonizasyon.....	43
4.2. Medya Araştırmaları.....	46
4.3. Sosyal Medya Araştırmaları	47
4.4. Yöntem	50
4.4.a. İçerik Analizi	51
4.4.b. Tetikleyici Söylemler	55
BÖLÜM V BULGULAR, ANALİZ VE DEĞERLENDİRME.....	57
5.1. İçerik Analizi.....	57
5.2. Söylem Analizi	79
BÖLÜM VI SONUÇ.....	87
KAYNAKÇA	93
EKLER	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 5.1. Tehdit Alt Çerçevesinin Olumlu Tutumla Korelasyon Katsayıları.	75
Tablo 5.2. Sembolik Tehdit Alt Çerçevesiyle Olumsuz Tutum Arasındaki Korelasyon Katsayıları	75
Tablo 5.3. Banal Milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçiliğin genel tutuma etkisi	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Tehdit Teorileri.....	14
Şekil 2.2. Benson'ın Tehdit Çerçevesi.....	17
Şekil 3.1. Milliyetçilik, Sosyal Kimlik Teorisi ve Sosyal Psikoloji İlişkisi.....	38
Şekil 3.2. Hipotezler.....	41
Şekil 5.1. Hitap şekilleri.....	58
Şekil 5.2. Çerçeveleme.....	64
Şekil 5.3. Tehdit Çerçevesi.....	65
Şekil 5.4. Sembolik Tehdit Alt Çerçevesi.....	66
Şekil 5.5. Ekonomik Tehdit Alt Çerçevesi.....	67
Şekil 5.6. Kurban Çerçevesi Alt Çerçevesi.....	68
Şekil 5.7. Hak Temelli Çerçeve Kategorileri.....	69
Şekil 5.8. Banal ve Dalgalandırıcı Milliyetçiliğin Toplam Milliyetçilik İçindeki Payı.....	74

BÖLÜM I

GİRİŞ

istanbul aksaray'da adım başı birine rastlamak mümkündür. 2 yaşından 72 yaşına kadar hemen hemen hepsi dilenmeye alışmışlar. gerçekten ihtiyaçları olduğuna inanmıyordum. ama yine de tereddüt içinde kalıyor insan. 1 hafta önce akşam saatleri dilencinin cebinden çıkarttığı benim çok uzun zamanlar çalışarak kazanamayacağım parayı görünce ee beleş yaşam rahat oldu tabi. bu düşüncem bir yana rahatsız oluyorum. her dakika ellerindeki kağıtları yazan klasik hepsinde aynı el yazısıyla " ben suriyelim.....vıdıvıdı vıdı" önümdeler. hele akşam saatleri karanlıklar içinden pat diye çıkıyor ve bazen insan korkuyor (#38266281).¹

Doğanay ve Keneş 2016 yılında yaptıkları araştırmada sığınmacıların ya yukarıdaki Ekşi Sözlük girdisinde olduğu gibi tehdit olarak ya da suçların kurbanları olarak çerçvelendiğini tespit etmişlerdir. Erdoğan'ın 2017 yılında yaptığı çalışmaya göre de Türkiye'de sığınmacıların suç işlediğini düşünenlerin oranı ise %67'dir. Medyadaki çerçeveleme biçimleri halkta bu şekilde karşılık bulurken 2017 yılındaki suç istatistikleri ise bu algının son derece temelsiz olduğunu ortaya koymaktadır. İçişleri Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre Türkiye'de işlenen suçların yalnızca %1,32'sini sığınmacılar işlemektedir. Yine İçişleri Bakanlığı'nın 17 ve 27 Mayıs 2017 tarihlerinde dilencilere yönelik gerçekleştirdikleri operasyonlarda sığınmacıların dilencilik yapma oranının da son derece düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki

---

¹ <https://eksisozluk.com/entry/38266281>, son erişim 19.07.2018.

operasyonda toplam 3046 kişi hakkında dilencilik suçundan işlem yapılırken bu kişilerin yalnızca 379'unun Suriyeli olduğu tespit edilmiştir.²

Medyada sığınmacılar çoğunlukla suçların faili veya mağduru olarak çerçevenirken sığınmacıların büyük çoğunluğunu oluşturan ve suçla ilgisi olmayan insanların hikâyeleri ise yok sayılmaktadır. Sığınmacılar, sadece dilencilik yapan, suç işleyen veya suçların mağduru olan son derece tehlikeli veya pasif insanlar olarak çerçevenirken birçok sığınmacının başarı hikayesi yok sayılmaktadır. Örneğin, Suriye'deki iç savaşın ardından Türkiye'ye sığınan Ravda Nur Cuma'nın başarı hikayesi medyada çok az yer almakta, Ekşi Sözlük'te ise kendisiyle ilgili bir başlığa rastlanmamaktadır. 23 yaşındaki Ravda Nur Cuma, kız çocuklarının erken evliliğini önlemek ve böylece eğitimlerine devam etmelerini sağlamak için Ravda Nur Derneği'nin kurmuş ve kampanyasına dünya çapında destek sağlamıştır.³ Medyada çizilen sığınmacı resmi Ravda Nur'u ve onun gibi suçla ilişkisi olmayan birçok sığınmacıyı içermemektedir. Sığınmacıların büyük çoğunluğu – her ne kadar Ravda Nur gibi dünya çapında projeler yürütmeseler de- suçun faili veya mağduru olmadan sığındıkları ülkelerde hayatta kalmaya çalışan ve çoğunlukla bunu zor koşullarda da olsa başaran insanlardır. Medyanın ve dolayısı ile yerleşik halkın sığınmacı algısı ise gerçeklikle tamamen zıtlık arz etmektedir. Bu tez, bunun sebeplerini sorgulayacaktır. Olumsuz algının sebeplerine geçmeden önce sığınmacılar hakkında genel bilgi verilmesi faydalı olacaktır.

2011'de başlayan Suriye İç Savaşı 6,3 milyon insanı mülteci ve sığınmacı konumuna düşürmüştür. Suriye İç Savaşı sebebiyle ülkelerinin dışına çıkmak

---

² Diken, 2017, "Bakanlık verileri: Suçların yalnızca yüzde 1,32'sini Suriyeli mülteciler işliyor", Son erişim 19.07.2018, <http://www.diken.com.tr/bakanlik-verileri-suclarin-yalnizca-yuzde-132sini-suriyeli-multeciler-isliyor/>.

³ Ravda Nur Cuma, "Ben Mülteci Olarak Doğmadım", *TEDxAnkara*, 10.03.2018, Son erişim 19.07.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=eykxbjtv3zc>.

durumunda kalan insanların üç milyondan fazlası Türkiye’de bulunmaktadır. Türkiye, dünyada sayıca en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkedir.⁴

Türkiye’ye Suriye’den sığınmacı geçişi Nisan 2011’de başlamıştır (Kirişçi 2014, 11). 2016 yılına kadar Türkiye sığınmacılara kapısının daima açık olduğunu ve gelenlerin temel ihtiyaçlarını karşılayacağını duyurmuştur. 2012 yılında 14.237 olan sığınmacı sayısı, 2013 yılında 220.000’i aşmış, ardından 2014’te 1,5 milyonu geçmiştir (Erdoğan 2017, 2). Bugün ise Türkiye’de 3,5 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı olduğu tahmin edilmektedir.⁵ Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların hukuki statüsü Geçici Koruma’dır.⁶ Türkiye’de medyada hukuki terim yerine mülteci, sığınmacı veya göçmen gibi farklı ifadeler kullanılmaktadır. Hem bu tezde sığınmacı sözcüğünün seçilmesinin sebeplerinin anlaşılması, hem Türkiye’deki hukuki durumun tam olarak tespiti hem de kavram karmaşasının önlenmesi amacıyla bu kavramların açıklanması önem taşır.

Göçmen, uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devletin içinde mutlak yerleşim yerini değiştiren ya da değiştirmekte olan kişi anlamına gelir. Kişinin göçmen olup olmaması onun hukuki statüsüne, yer değiştirmesinin zorunlu olup olmamasına, yer değiştirmesinin sebebine ya da yeni yerleştiği yerdeki kalış süresine bağlı değildir.⁷ Kişiler zorunlu veya gönüllü olarak göç edebilirler. Gönüllü göç, kişilerin daha iyi bir yaşam için genellikle ekonomik sebeplerle yer değiştirmesi anlamında kullanılır. Zorunlu göçte ise kişiler hayatta kalmak, zulüm görmemek veya devletin zorlaması

---

⁴ UNHCR, “Figures at a glance”, Son erişim 19.07.2018, <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.

⁵ TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Geçici Koruma”, Son erişim 19.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik.

⁶ TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Geçici Koruma”, Son erişim 19.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713.

⁷ International Organization for Migration, “Who is a migrant?”, Son erişim 19.07.2018, <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>.

sonucu yer değiştirirler. Bu zorlama, doğal (deprem, susuzluk vb) veya insan eliyle yaratılan afetler (nukleer sızıntı, kimyasal silah vb.), iç savaş veya devletin bazı gruplara zulmetmesi ya da devletler arası bir anlaşmadan kaynaklanabilir. Örneğin, 1923 Lozan Antlaşması uyarınca Türkiye ile Yunanistan arasında zorunlu nüfus mübadelesi gerçektelemiştir. Bu mübadele, zorunlu göçün en acı örneklerinden biridir. Anlaşma uyarınca yer değiştirmek zorunda kalan insanlara ek olarak ülke içinde yerinden edilmiş insanlar (*internally displaced persons*) ve mülteci (*refugee*) ve sığınmacılar (*asylum seekers*) zorunlu göç kategorisinin içinde yer alırlar. Ülke içinde yerinden edilmiş insanlar, zulümden kaçmak için zorunlu olarak yer değiştirip yaşadığı ülkeyi terk etmeyen insanlara verilen isimdir.⁸

Hukuki anlamda sığınmacı iltica talebinde bulunan fakat henüz mülteci statüsünü kazanmamış kişi anlamına gelir.⁹ Eğer mültecilik şartlarını yerine getirdiğine karar verilirse kişi mülteci statüsünü kazanır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların statüsü Geçici Korumadır.¹⁰ Bu tezde sığınmacı sözcüğü hukuki bir kavram olarak değil sosyolojik bir kavram olarak kullanılmaktadır.

Mültecinin hukuki tanımı 1951 Mültecilerin Statüsü Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. Maddesinde mevcuttur. Buna göre mülteci, 1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da gerçektelemiş olaylar sebebiyle, ırk, din, millet, bir sosyal gruba veya siyasal düşünceye aidiyet gibi sebeplerle zulüm göreceğinden haklı olarak korkan ve ülkesinin dışında bulunan kişilerdir. Daha sonra 1967'deki Ek Protokol ile bu tanımdaki zaman ve mekân kısıtı kaldırılmıştır (Barkın 2014, 334-351). Türkiye 1951

---

⁸ UNHCR, "Internally Displaced People", Son erişim 19.07.2018, <http://www.unhcr.org/internally-displaced-people.html>.

⁹ UNHCR, "Sığınmacılar", Son erişim 19.07.2018, <http://www.unhcr.org/tr/siginmacilar>.

¹⁰ TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Geçici Koruma", Son erişim 19.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713.

Sözleşmesine şerhsiz ve 1967 Ek Protokolüne mekân şerhli olarak dâhildir.¹¹ Yani Türkiye Avrupa’da olan olaylar sebebiyle zulümden kaçan insanları mülteci olarak kabul ederken; diğer bölgelerde gerçekleşen zulümden kaçan insanları mülteci olarak kabul etmemektedir. 2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların hukuki statüsü Geçici Korumadır (madde 91)¹².

Türkiye’nin nüfus yapısı büyük oranda çeşitli göçlerle şekillenmiştir. Hemen herkesin bir göç hikayesi vardır. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerde Türkiye topraklarına doğru gerçekleşen göç Türkiye’nin kuruluşunda büyük önem taşır (Özbay ve Yücel 2001, 2-3). Türkiye Cumhuriyeti’ne ilk büyük göç dalgası mübadele yoluyla gelmiştir. Bunun zorunlu bir göç olduğu daha önce belirtilmişti. Mübadiller, Müslüman olmakla beraber geldikleri tarihte Türkçe konuşmuyorlardı. Her ne kadar başlangıçta bu insanların Türkiye’ye gelmeleri, kendi ülkelerine dönmeleri olarak algılandıysa da bir süre sonra yerleşik halk ile mübadiller arasında gerilimler başladı (Işıkçı 2018, 33-34). Bundan sonra da Balkanlar’dan zorunlu göçler devam etmiş ve bu göçlerle gelen kişilere göçmen veya muhacir adı verilmiştir. Bu göçmenlerin neredeyse hepsi çok kısa sürede Türk vatandaşlığına geçmiştir.

Sığınmacıların Türkiye’deki hukuki statüsünün, devletin sığınmacı algısını yansıttığı iddia edilebilir. Bir yandan mülteci olarak kabul edilebilecek insanların geldikleri bölgenin önem taşıması Türkiye’nin mülteci tanımının siyasi bir amaçla belirlendiğini gösterirken; bir yandan kullanılan ‘geçici’ sözcüğü entegrasyon

---

¹¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “MÜLTECİLERİN HUKUK STATÜSÜNE İLİŞKİN 1967 PROTOKOLÜ”, Son erişim 19.07.2018,

[http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%201967%20PROTOKOL%C3%9C\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%201967%20PROTOKOL%C3%9C(1).pdf)

¹² Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Son erişim 19.07.2018, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf.

hedefinin bulunmadığı ve konunun ‘geçicilik’ (Erdoğan 2017) kapsamında ele alındığını göstermektedir. Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin göçmen ve yabancı tanımları da önem taşır. Türk Hukuku’nda göçmen uluslararası literatüre göre daha dar tanımlanmaktadır. Buna göre göçmen, yerleşmek amacıyla Türkiye’ye gelen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı kişilerdir (Çiçekli 2013, 228). Türk soyundan ve kültüründen olmayan herkes ise yabancısıdır. Türk soyundan olmayan kişilerin göçmen dahi kabul edilmemesi devletin göçmenlere ve sığınmacılara bakış açısını anlamak açısından önem taşır. Bu tezde ise devletin sığınmacı algısı değil, halkın sığınmacı algısı araştırılacaktır. Bunun sebebi, -her ne kadar konu geçicilik ekseninde ele alınsa da- halkın çok yüksek desteğini sağlamış bir hükümetin bu insanlık dramına seyirci kalmayarak Açık Kapı Politikasını hayata geçirmesi ve sığınmacılar hakkında pozitif bir tutum takınmasına rağmen; halkın sığınmacılara yönelik olumsuz tutumu ve bunun sonucunda sığınmacılara yönelik saldırıların artmasının sebeplerinin bulunmasının hem akademik hem de gündelik yaşam için önem arz etmesidir.

Sığınmacılara ya da daha genel ifade ile göçe ilişkin tutumlar araştırılırken kullanılan yöntemlerin başında anket ve mülakat gelir. Bu yöntemler ile seçilmiş örneklem üzerinden kamuoyunun tutumunun doğrudan yansıtıldığı varsayılır. Ancak geniş bir anket çalışmasının maliyeti ve anketlerde sosyal istenirlik sapması (*social desirability bias*) problemi gibi sebeplerle araştırmacıların bir kısmı anket veya mülakat yerine medya araştırmalarına yönelmektedir. Bu tezde de anket veya mülakat yöntemi kullanılmamasının sebepleri bu şekilde özetlenebilir.

Medya, kamuoyu tartışmalarını hem yönlendirici (Kentmen 2010, 637-638) hem de yansıtıcı (Göker ve Keskin 2015) rolü sebebiyle kamuoyu araştırmalarında büyük önem taşır. Çerçeveleme (*framing*), bir konunun kamuoyunda algılanma biçimi üzerinde çok büyük etkiye sahiptir (Haens ve Lange). Nitekim Türkiye’de son derece

düşük suç istatistiklerine rağmen, medyanın sığınmacıları suçla ilişkili bir şekilde çerçevelemesinin kamuoyu üzerinde son derece etkili olduğu Erdoğan'ın 2016 yılındaki çalışması sayesinde ortaya çıkmıştır. Buna göre, Türkiye'nin %67'si –böyle bir gerçeklik olmadığı halde- sığınmacıların suç işleyerek toplumun düzenini bozduğuna inanmaktadır. Bu örnek bile medyadaki çerçeveleme şekillerinin araştırılmasının önemini göstermektedir. Medya araştırmaları geleneksel medyanın (gazete, televizyon vb.) yanında sosyal medyada da sürdürülmektedir. Sosyal medyanın katılımcı bir kültür yarattığı düşüncesi (Fuchs 2014, 52-53), sosyal medyanın kamuoyu tutumlarını daha doğrudan yansıtabileceğine ilişkin yorumları beraberinde getirir. Bu bağlamda sosyal medya, internete erişimi olan insanların tutumlarını öğrenmek açısından önem taşır. Bundan hareketle bu tezde bir sosyal medya sitesindeki kullanıcıların tutumlarının ölçülmesine karar verilmiştir.

Bu çalışmada sığınmacılara ilişkin tutumları incelemek için Ekşi Sözlük isimli forum benzeri site üzerinde içerik analizi uygulanacaktır. 1999'da kurulan Ekşi Sözlük, kullanıcı katkısına dayalı olan forum benzeri sitelerden en popüler olanıdır. 400.000'in üzerinde kayıtlı kullanıcısı¹³ ve 50.000'in üzerinde yazarı¹⁴ mevcuttur. 2016 yılında en az tıklanan günde dahi iki milyona yakın kez site ziyaret edilmiştir ve yıl boyunca 192 milyondan fazla kişi siteyi ziyaret etmiştir.¹⁵ Bu popülerite Ekşi Sözlük'ün seçilme nedenlerinden biridir.

Ekşi Sözlükte yazar olmanın kesin bir prosedürü bulunmamaktadır. Yazar olmak isteyenler siteye kayıt olup, on adet girdi (*entry*) yazarlar. Site yönetimi, bunları

---

¹³ Ekşi Sözlük, “ekşi sözlük'te 2017 yılında olan biten”, 2017, Son erişim 19.07.2018 <https://eksisozluk.com/entry/73145392>.

¹⁴ Webmasto, “Ekşi Sözlük'te 450 Bin Çaylağa Yazarlık Yolu Göründü”, 2015, Son erişim 19.07.2018 <http://www.webmasto.com/eksi-sozluhte-450-bin-caylaga-yazarlik-yolu-gorundui>.

¹⁵ Ekşi Sözlük, “ekşi sözlük'te 2017 yılında olan biten”, 2017, Son erişim 19.07.2018 <https://eksisozluk.com/entry/73145392>.

formata uygun bulursa bu kişiler yazar olur. On girdiyi tamamlayanların ne zaman yazarlığa kabul edileceği ise belli değildir. Yazarlar, sitede takma isim kullanmaktadır. Yani, yazarların kimliği bilinmemektedir. Yazarların kimliğinin bilinmemesi, sosyal istenirlik sapması ihtimalini oldukça düşürmektedir. Ekşi Sözlük'te araştırma yapmanın avantajlarından biri de budur.

Ekşi Sözlük'ün çalışma prensibi yazarların başlık açması ve diğer yazarların bu başlık altına konuyla ilgili yorumlarını tanım formatında yazmalarıdır. Bu başlık ve yorumları siteye üye olsun ya da olmasın herkes okuyabilir. Yorumların anonim ve kamuya açık olması Twitter, Facebook gibi sosyal medya platformlarının aksine kişi haklarıyla ilgili problemleri ortadan kaldırmaktadır. Yazarlar, takma isimle ve kamuya tam olarak açık bir platformda paylaşım yaptıkları için bu yorumlar üzerinde araştırma yapılırken yazarlardan özel olarak izin alınmasına gerek kalmamaktadır.

Ekşi Sözlük'te kayıtlı kullanıcılar, beğendikleri yorumları oylayabilmektedir. Bir başlık altındaki yorumlar yazılış sırasına göre veya en çok oylanandan başlanarak okunabilmektedir. En çok oylanana girdilerin görülebilmesi 50.000'den fazla yazara ek olarak sözlüğü okuyup girdileri oylayan yüz binlerce kayıtlı kullanıcının da tutumlarını ölçme imkanı sağlar. Bu çalışmada en çok girdi içeren ilk 50 başlık altındaki en çok beğenilen ilk 10 girdi incelenecek; böylece daha fazla sayıda kişinin tutumları öğrenilmiş olacaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmanın amacı sığınmacılara yönelik olumsuz tutumun sebeplerini araştırmaktır. Türkiye'de sığınmacılara yönelik tutumları araştıran çalışmalarda birden çok değişkenin tutumlara etkisinin test edildiği çalışma sayısı oldukça azdır. Bu tezin bağımsız değişkeni milliyetçiliktir. Kontrol değişkenleri; tehdit teorileri, bilgi eksikliği ve çerçeveleme olarak belirlenmiştir. Bu değişkenlerin

olumsuz tutuma etkisinin ampirik olarak tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır çünkü olumsuz tutumun gerçek sebeplerini bulmak bu iki toplumun gelecekte huzur içinde yaşaması açısından son derece önemlidir.

Tezin araştırma sorusu “Türkiye’de sığınmacılara yönelik olumsuz tutumun sebepleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Tezin temel hipotezine göre olumsuz tutumların en belirleyici sebebi Billig’in ‘banal milliyetçilik’ (*banal nationalism*) kavramını da kapsayacak şekilde milliyetçiliktir. Banal milliyetçilik kavramı, gündelik hayat içerisinde ‘normal’ kabul edilen ifade ve simgeler marifetiyle kendini gösteren içselleştirilmiş kolay fark edilemeyen yani ‘dalgalanmayan’ (*unflagging*) bir milliyetçiliği ifade eder. Literatürde genel kabul gören milliyetçilik tanımı ise buna göre oldukça dar kapsamlıdır. Banal milliyetçiliğin milliyetçilik tanımına dahil edilmesi, milliyetçiliğin daha geniş bir çerçevede anlaşılmasına katkıda bulunacaktır. Milliyetçilik bu şekilde tanımlandığında ise olumsuz tutumların temel sebebinin milliyetçilik olduğunun ortaya çıkacağı düşünülmektedir. Böylece, bu tez göçe yönelik tutumların araştırılmasında milliyetçiliğin daha geniş bir şekilde tanımlanmasını önererek literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Milliyetçiliğin eksik kaldığı noktalarda Allport ve Sosyal Kimlik Teorisi’nin görüşlerinden yararlanılarak grup çatışmaları anlamlandırılmaya çalışılacaktır. Allport’un tanımını yaptığı ‘günah keçisi’ kavramının milliyetçilikten etkilendiği ve günah keçisi olarak belirlenmiş kişilerden algılanan tehditlerin gerçekçi değil sembolik tehditler olduğu iddia edilecektir. Ayrıca, Sosyal Kimlik Teorisi ile bağlantılı olarak sığınmacıları günah keçisi olarak gören kişilerin kendilerine sahte bir mağduriyet yaratarak zaten gerçekte daha güçlü oldukları bir platformdan daha da güçlenerek çıktıkları düşünülmektedir. Sığınmacıları günah keçisi haline getirmek dışında toplumsal cinsiyet şablonlarına uymadıkları gerekçesiyle dışlayan veya ülkedeki

kadınlar için bir tehdit haline getiren söylemlerin olumsuz tutuma önemli bir etkisinin olacağı da alt hipotezlerden biridir.

Bu hipotezlerin testi için yöntem olarak Ekşi Sözlükte içerik ve söylem analizi kullanılacaktır. İçerik analizi sığınmacılar hakkında en çok girdi içeren elli başlığın altındaki en çok beğenilen ilk on girdi üzerinde yapılacaktır. Bu içerik analizi için bir kodlama rehberi oluşturulacak ve kodlama buna uygun olarak bir tabloya işlenecektir. Söylem analizi ise sığınmacı çocuklar hakkındaki üç başlığın tarihsel olarak sıralı ilk yirmi girdisine yapılacaktır. Bu üç başlığın en çok beğenilen ilk on girdisi içerik analizi kısmında da incelenecek ve bu bulgular tarihsel olarak sıralı ilk yirmi girdiyle tutumlar açısından kıyaslanacaktır. En çok beğenilen girdilerin tarihsel olarak sıralı ilk yirmi girdiye göre daha fazla olumsuz yorum içermesi beklenmektedir.

Çalışmada öncelikle konuyla ilgili bir literatür taraması yapılacaktır. Daha sonra teorik kısımda sırasıyla milliyetçilik, ötekileştirme ve sahte mağduriyet ve toplumsal cinsiyet ile ilgili açıklamalara yer verilecektir. Metodoloji kısmında önce medya araştırmaları hakkında bilgi verilecek ardından sosyal medya araştırmaları hakkında açıklamalar yapılacaktır. Daha sonra Ekşi Sözlük hakkında detaylı bilgi verilecek ve içerik analizi ile söylem analizinin nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak aktarılacaktır. Ardından bulgular açıklanacak; bulgular teorik olarak değerlendirilecek ve bulguların siyasal sonuçları tartışılacaktır.

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

Bu tezde sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumun sebeplerinin araştırılacağı daha önce belirtilmişti. Bu sebeple konuyla ilgili literatür özetlenecek ve tartışılacaktır. Öncelikle göçe yönelik olumsuz tutumların sebebinin tehdit algılaması olduğunu iddia çalışmalar özetlenecek ve göçe ilişkin tutumları yeniden-milliyetçileştirme (*re-nationalization*) kavramıyla açıklayan yazarlara değinilecektir. Medyanın kamuoyu tutumlarına etkisi de tezin kontrol değişkenlerinden birini teşkil ettiği için ardından çerçeveleme hakkındaki literatür özetlenecektir. Son olarak sığınmacıların Türk mediasındaki temsilini araştıran çalışmalar ile Türkiye’deki sığınmacı algısını araştıran çalışmalara değinilecektir.

Göçe ilişkin kamuoyu tutumlarını araştıran çok geniş bir literatür mevcuttur. Bu literatürün önemli bir kısmını göçe ilişkin olumsuz algının tehdit algılamasından kaynaklandığını iddia eden görüş oluşturur. Örneğin, Esses ve diğerleri (1998), göçmenlere ilişkin olumsuz tutumun kaynaklara erişim rekabetinden kaynaklandığını ileri sürmektedirler. Buna göre kişiler göçmenlerin kendi kaynaklarına ortak olduğunu; yani kendi paylarına düşen kaynakların azaldığını düşünür ve bu rekabeti ortadan kaldırmak isterler. Bu sebeple de göçmenlere karşı olumsuz bir tutum içinde olurlar. Bu görüş genellikle “gerçekçi tehdit teorisi”(*realistic threat theory*) olarak adlandırılır. Bu görüşe göre daha az vasıflı işçilerin kendileri gibi daha az vasıflı olan göçmenlere karşı olumsuz tutum beslemesi; daha vasıflı kişilerin ise kendilerine yönelen bir rekabet olmadığı için vasıfsız göçmenlere yönelik olumsuz tutum beslememesi gerekir. Ancak Heinmueller ve Hiscox (2010) mavi yaka işçilerin mavi yaka göçmenlere, beyaz yaka işçilerin ise beyaz yaka göçmenlere karşı olumsuz tutum

beslediğine ilişkin iddiayı reddetmektedirler. Yaptıkları araştırma sonucunda her iki işçi grubunun da mavi yaka göçmenlere karşı olumsuz tutum sergilediğini; beyaz yaka göçmenlere ise daha olumlu yaklaştıklarını tespit etmişlerdir. Buna göre, kaynak rekabeti ya da işsiz kalma korkusunun olumsuz tutumların sebebi olduğuna ilişkin iddia yanlıştır. Genellikle göçmen karşıtı hareketler etnik farklılığa bağlı ya da sosyotropik (ülke ekonomisini olumsuz etkileme) sebeplerle ortaya çıkmaktadır.

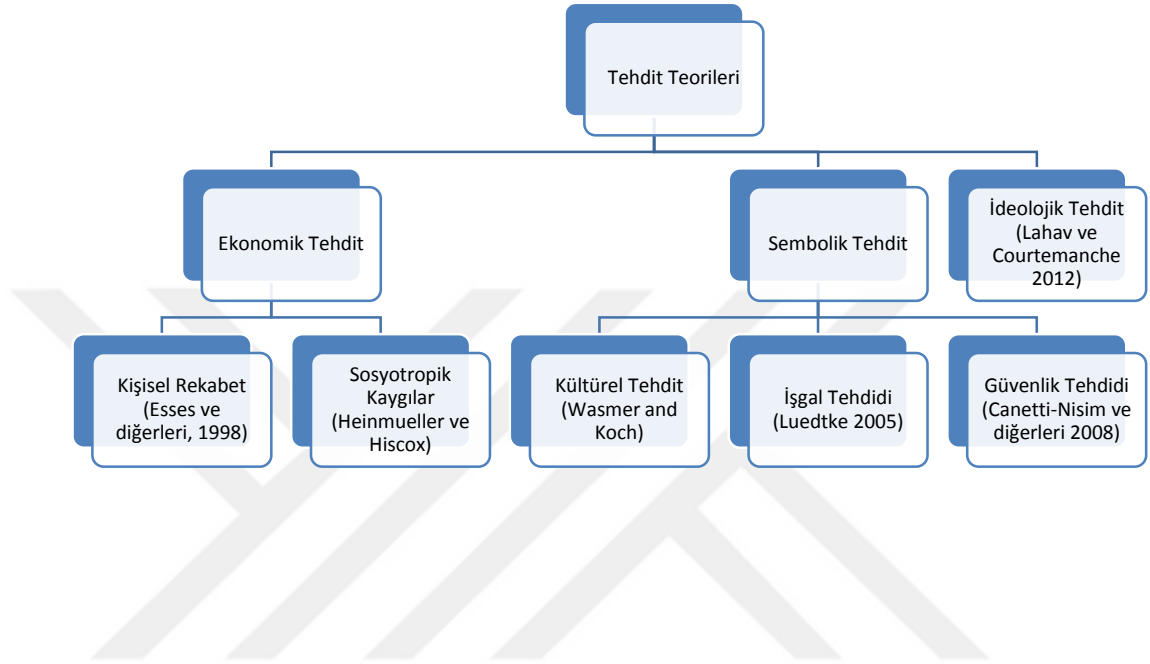
Bazı yazarlar ise tehdidin gerçekçi olmadığı durumlarda olumsuz tutumun arttığını iddia eder. Bu yazarların görüşleri “sembolik tehdit teorisi” (*symbolic threat theory*) başlığı altında toplanır. Örneğin, Wasmer ve Koch (2003) kültürel olarak farklı olma algısının olumsuz tutumların sebebi olduğunu iddia etmektedirler. Yani göçmenin etnik kökeni tutumları belirlemede önem taşır. Buna göre, yerleşik toplumun kendini görece daha yakın hissettiği etnisiteye sahip olan göçmenler daha az dışlanır.

Brader ve diğerleri (2008) ise elitlerinin söyleminin kamuoyunun tutumlarında etkili olduğunu iddia etmişlerdir. Onlara göre göçmenin etnik kökeni göçün maliyeti hakkındaki haberlere tepkiyi belirler. Çalışmaya göre, Latin kökenli göçmenlere yönelik tutum, Avrupa kökenli göçmenlere göre çok daha olumsuzdur. Göçün maliyeti ile ilgili tepkileri belirleyen bir diğer değişken ise endişedir. Endişe olumsuz tutumun ateşleyici duygusudur. Benzer şekilde Ford (2011) da göçe ilişkin olumsuz tutumların sebeplerini araştırdığı çalışmasında, göçmenlerin homojen bir bütün olarak görülmesini eleştirmiştir. Bu çalışmada İngiltere’deki göçmen grupları yediye ayrılmış ve diğer değişkenlerle beraber göçmenlerin geldiği bölgenin (*origin of the migrant*) olumsuz tutuma etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre, beyaz tenli olmayan göçmenlere yönelik tutum, beyaz tenli olanlara göre daha olumsuzdur. Bunun yanında, eğitim düzeyi, etnik çeşitlilik ve değer oryantasyonu da tutumları belirlemede önem taşır. Çalışması sonucunda genç İngilizlerin yaşlılara göre daha az otoriter ve etnik-

merkezci olduğunu tespit etmiştir. Bu da gençlerin göçe karşı daha olumlu yaklaşmasına ve farklı göçmen gruplarına tutumlarının eşit olmasına sebep olmaktadır. Luedtke (2005) ise İtalya ve Yunanistan'da yaptığı çalışmasında göçmenlerin sayısının ve yararlandıkları sosyal haklar hakkındaki fikirlerin Avrupa Birliği'nin göç politikalarının harmonizasyonu hakkındaki fikirleri etkilediğini tespit etmiştir. Ona göre göçe ilişkin olumsuz tutumların sebebi sembolik bir işgal tehdidi ve sosyotropik kaygılardır. Canetti-Nisim ve diğerlerine (2008) göre ise olumsuz tutumun asıl belirleyicisi algılanan güvenlik tehdididir.

Lahav ve Courtemanche (2012) ise göçmenlere karşı olumsuz tutumun göçmenlerin etnik veya kültürel özelliklerinden değil ideolojik tehdit algılamasından kaynaklandığını öne sürmektedirler; ancak eğer göçmen ulusal güvenlik tehdidi olarak çerçevelenirse ideolojik farklılıklar ortadan kalkar. İdeolojik tehdit, göçmenin belli bir ideoloji ya da siyasi görüşe tehdit olarak çerçevelenmesi anlamına gelir. Yukarıda incelenen çalışmalarda gerçekçi veya sembolik bir tehdit algılamasının göçmenlere ilişkin tutumu belirlediği iddia edilmektedir. Bu noktada, birden çok değişkenin etkisini test eden çalışmaları incelemek önem taşımaktadır.

Şekil 2.1. Tehdit Teorileri

Bazı yazarlar ise göçe yönelik olumsuz tutumların tek bir değişkenle açıklanmaya çalışılmasını eleştirmiştir. Örneğin, Chandler ve Tsai (2001) göçe ilişkin tutumları tek bir değişkenle açıklamak yerine birden fazla değişkenin etkisinin kontrol edilmesinin daha doğru sonuçlar vereceğini iddia etmektedirler. Çalışmalarına göre sembolik tehdit algılamaları olumsuz tutuma sebep olan en önemli etkendir. İdeolojik tehdit algılamaları ise orta düzeyde etkiye sahiptir. Pedersen ve diğerleri (2005) ise cinsiyet, eğitim, milli aidiyet, ideoloji, özsaygı, yaş ve bilgi eksikliğini kontrol ettikleri çalışmalarında olumsuz tutumların birincil olarak bilgi eksikliğinden kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Diğer değişkenlerin etkisi ise orta düzeydedir. Avrupa Birliği literatürü de göçe yönelik tutumlar hakkında önemli bir referans noktasıdır. Örneğin,

Kessler ve Freeman (2005) sembolik ve araçsal değişkenlerin Avrupa Birliği'nde göçe yönelik tutumlara etkisini araştırdıkları çalışmalarında siyasal ideoloji, önyargı ve AB'ye ilişkin değerlendirmelerin en etkili değişkenler olduğunu iddia etmiştir. Sides ve Citrin (2007) ise Avrupa Birliği'nde göçe ilişkin tutumları araştırdıkları çalışmalarında maddi çıkarlar ve kültürel kimliklerin tutumu belirlediğini iddia etmişlerdir. Onlara göre, bireysel düzeydeki değişkenler, yani kültürel ve ulusal kimlik, ekonomik çıkarlar ve bilgi düzeyi göçe yönelik tutumları belirlerken; göçün yoğunluğu ve ekonominin genel durumu gibi bağlamsal faktörler göçe yönelik tutumları belirlemede ilgisizdir.

Göçe yönelik tutumların araştırılmasında birden çok değişkeni kontrol etme büyük önem taşımaktadır. Özellikle tehdit teorileri ve bilgi eksikliği Türkiye örneğinde bir arada kontrol edilmesi gereken değişkenlerdir. Bu çalışma göçe yönelik tutumları belirleyen en önemli değişkenin banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçilik olduğunu iddia ettiği için milliyetçiliği göçe ilişkin tutumlarda bir değişken olarak ölçen çalışmaların incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Örneğin, Pedersen ve diğerleri (2005) ile Sides ve Citrin (2007) çalışmalarında milliyetçiliği bir değişken olarak ölçmüşler; fakat en etkili değişkenin milliyetçilik olmadığını iddia etmişlerdir. Bunun sebepleri çalışmanın teorik kısmında tartışılacaktır. Bu noktada milliyetçiliği göç çalışmalarında farklı bir konseptte kullanan yazarlar incelenecektir.

Yeniden-milliyetçileştirme (*re-nationalization*) literatürü göçün bazı dönemlerde milliyetçilik çerçevesinde ele alındığı için tutumların bu dönemlerde olumsuzlaştığını iddia eder. Bu literatürün önde gelen isimlerinden Brekke ve Staver (2018) göç politikalarının kriz anlarında yeniden-milliyetçileştirildiğini iddia etmiştir. Buna göre mültecilere ilişkin düzenlemelerde kolektif tutumu garantilemek için kriz anlarında yeniden-milliyetçileştirme gerçekleşir. Onlar çalışmalarını Norveç özelinde

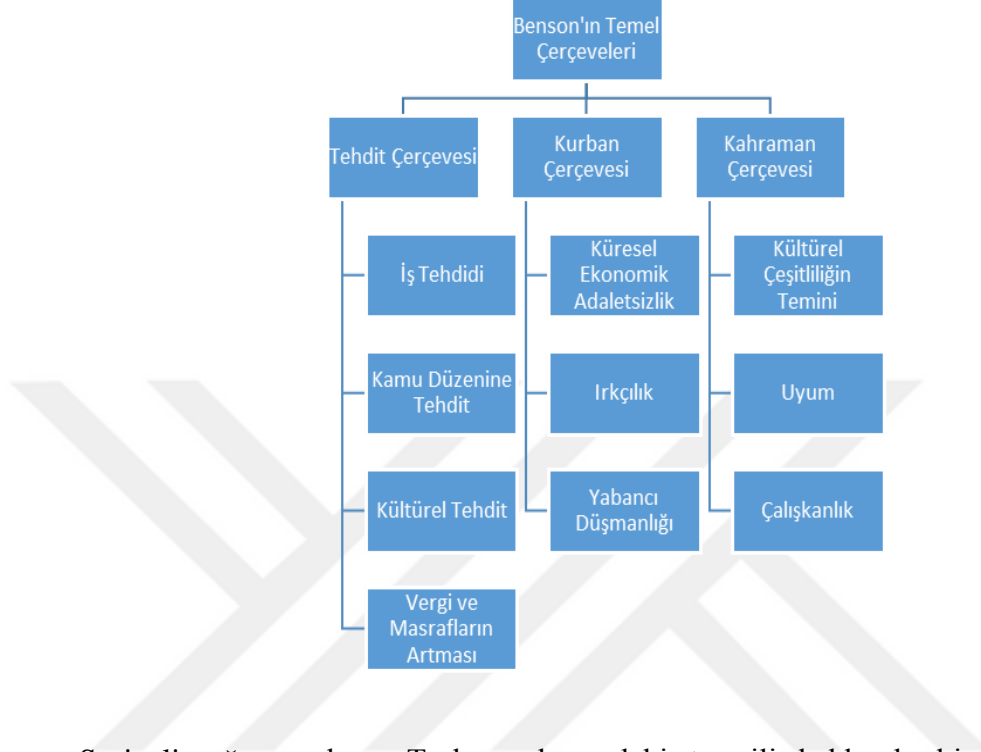

sürdürmüş ve sonuç olarak yeniden-milliyetçileştirmenin koşullarının bir tipolojisini çıkarmışlardır. Buna göre, gerekli siyasi ve kurumsal öncüller oluşmalı, kaynak eksikliği olmalı, tetikleyiciler devreye girmeli, zamanın ruhu bunu gerektirmeli ve göç politikasında birlik sağlanamamalıdır. Bu görüşe göre kriz anları dışında göçe milliyetçi olmayan bir pencereden bakılmaktadır; kriz anlarında bir yeniden-milliyetçileşme gerçekleşmektedir. Kriz anları dışında milliyetçiliğe ne olduğu sorusu ise bu noktada cevapsız kalmaktadır. Göçe ilişkin tutumların araştırılmasında medyanın önemli bir kaynak olması sebebiyle, göç literatürüne ek olarak medya literatürü de göçe yönelik tutumların sebepleri hakkında ipucu verebilir. Bu sebeple medya literatürü de incelemeye dâhil edilecektir.

Medyada yer alan haber ve tutumlar kamuoyu (*public opinion*) oluşumunda büyük önem taşır (Kentmen 2010, 637-638). Hart'a göre medya insanlara ne hissedeceklerini, ne zaman, nasıl ve neden hissedeceklerini söyler (1999, viii). Dolayısıyla medyanın bir konuyu nasıl çerçevelediğini (*framing*) araştırmak kamuoyu hakkında bilgi edinmek açısından önemlidir. Benson'ın 2009 yılında yaptığı çalışma göçmenlerin medyada çerçevelenmesi hakkındaki en önemli çalışmalardan biridir. Benson, Amerikan ve Fransız ulusal gazetelerinde göçmenlerin nasıl çerçevelendiğini araştırdığı makalesinde üç temel çerçevenin baskın olduğunu tespit etmiştir: tehdit, kurban ve kahraman çerçeveleri. Kurban ana çerçevesinde; küresel ekonomik adaletsizlik, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile insancı yaklaşımları içeren üç alt çerçeve mevcuttur. Kahraman ana çerçevesi; kültürel çeşitlilik, uyum ve çalışkanlık alt başlıklarını içermektedir. Tehdit çerçevesinde ise iş, kamu düzeni, kültürel tehditler ve vergi ve masrafların artması söz konusudur (Benson 2009, 402-418). Benson'ın tehdit çerçevesi göçe yönelik tutumlarda tehdit teorilerinin özeti olarak görülebilir. İş ve vergilerin artması ekonomik tehdit teorisinin bir yansıması olarak anlaşılabilir.

Kamu düzeni ve kültürel tehdit ise sembolik tehdit yaklaşımının içinde değerlendirilebilir.

Şekil 2.2. Benson'ın Tehdit Çerçeveleri

Suriyeli sığınmacıların Türk mediasındaki temsili hakkında birçok çalışma mevcuttur. Örneğin; Erdoğan ve diğerleri yerel ve ulusal gazeteler ile televizyon kanallarında mülteci algısını araştırmış ve medyada konunun geçicilik ve dış politika ekseninde çerçeveslendiğini tespit etmişlerdir (2017, 5-20). Kardeş ve diğerleri ise bir sosyal medya platformu olan internet sözlüklerinden birinde içerik analizi yapmış ve mültecilerin olumsuz ve güvensiz insanlar olarak algılandıklarını tespit etmişlerdir (2017, 185-198). İnternet sözlükleri Türkiye’de *Ekşi Sözlük* ile ortaya çıkan; kullanıcı katkısına dayanan sözlük formatında forum-benzeri özgün mecralardır. Bu sözlüklerde yazarlar bir başlık açarlar ve diğer yazarlar da bu başlıkların altına çeşitli yorum veya tanımlarla katkı yaparlar. Bu sözlüklerdeki aktörler; yöneticiler, yazarlar, yazar adayları, kayıtlı kullanıcılar ve kayıtlı olmayan okurlardır (Doğu ve diğerleri 2009, 1-4). Bu sözlükler kamuoyunun tutumunu ölçmek açısından önem taşır.

Literatürde, sözlüklerde sığınmacıların çerçevenme biçimleri hakkında çok az çalışma mevcuttur. Örneğin, Özdemir ve Özkan (2016) Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının sığınmacılara ilişkin sosyal temsillerini tespit etmek için interaktif kullanıcı katkısına dayanan dört sözlükten 98 kullanıcı yorumunu incelemişlerdir. Bunun sonucunda, sığınmacılara ilişkin tutumun olumsuz olduğunu ve bunun sebebinin sığınmacıların Türkiye’nin geleceğine ve huzuruna bir tehdit olarak görülmesi olduğunu tespit etmişlerdir. Sığınmacılara ilişkin olumsuz tutum ile sığınmacıları tehdit olarak çerçevelemek arasındaki bağlantıyı Türkiye örneğinde test etmek açısından bu tez önem taşımaktadır. Ancak hangi çerçevelerde tutumun olumlu olduğunun araştırılması da önem taşıdığından; bu konuyu araştıran çalışmalara göz atmak anlamlı olacaktır.

Sığınmacıların sadece tehdit olarak çerçevenmesi, onlara yönelik olumsuz tutumu artırma etkisine sahiptir. Sığınmacıları kurban olarak çerçevelemek ise mağduriyeti yeniden üretmektedir. Normatif olarak sığınmacılara yaklaşımın hak temelli olması tercih edilir. Hak temelli yaklaşımdan kasıt; sığınmacıyı tehdit haline getirmeden ve acıma duygusuna ya da sığınmacının ‘zavallılığına’ yer vermeden sığınmacının bir sığınmacı ya da insan olarak hakları olduğunun vurgulandığı bir yaklaşımdır. Örneğin, Adams (2011) fuhuş için kaçırılan kadınlara yönelik algıyı araştırdığı çalışmasında kurban çerçevesinin travmayı yeniden ürettiğini tespit etmiştir. Ona göre bunun önlenmesi için hak temelli bir yaklaşım gerekmektedir. Hak temelli bir yaklaşım ile olumlu tutum arasında bir korelasyon olup olmadığının araştırılması önem taşımaktadır.

Türkiye’de sığınmacı algısını araştıran çalışmalar sayıca azdır. Bunların bazıları göçün güvenikleştirilmesi (*securitization*) kapsamında tutumları açıklamaya çalışmıştır. Güvenikleştirme, daha önce güvenliğin alanına girmeyen bir meselenin

bir güvenlik konusu haline getirilmesine denir (Waever 1995, 52-54). Örneğin, Demirel ulusal basında Nisan 2011 öncesi Suriyeliler ile ilgili haberler ile sonraki haberleri karşılaştırmış ve göçün güvenlikleştirilmesi sebebiyle olumsuz bir tutum içinde haber yapıldığını tespit etmiştir (2013, 461-478). Ünal ise internet üzerinde yaptığı içerik analizi sonucunda mültecilere yönelik tutumun dışlayıcı, küçümseyici ve ötekileştirici olduğunu saptamıştır (2014, 76). Bu çalışma tutumun olumsuz olduğunun tespiti açısından önemli olmakla beraber bunun sebeplerini açıklamada eksik kalmıştır.

Bazı çalışmalar medyada sığınmacıların nasıl çerçvelendiğini araştırmıştır. Örneğin, Göker ve Keskin medyada mülteci imgesini araştırmış; mültecilerin edilgen ve mağdur veya günah keçisi (*scapegoat*) çerçevesinde sunulduğunu tespit etmişlerdir (2015). Yıldız ve Uzgören ise İzmir’de 19 katılımcı ile gerçekleştirilen mülakatlarda mültecilerin bir tehdit olarak görüldüğü ve neredeyse tüm katılımcıların mültecilere vatandaşlık verilmesine karşı olduğu bulgusuna ulaşmıştır (2016, 195-211). Bu çalışmada da sebeplere ilişkin bir açıklama mevcut değildir. Erdoğan’ın 2016’da yaptığı kapsamlı araştırmaya göre ise Türkiye’de Suriyelilere yönelik tutumlar, konunun siyasallaşmasıyla beraber daha olumsuz olma eğilimindedir. Mültecilerin suç işleyerek toplumun düzenini bozduğuna ilişkin inanç %67’dir. Suriyeliler ile huzur içinde yaşanamayacağına inananların oranı ise % 75’tir (Erdoğan 2017). Erdoğan’ın bu çalışması çok kapsamlı olması ve Türkiye’de mülteciliğin geçicilik kapsamında ele alındığını ortaya çıkarması açısından son derece önemlidir. Ancak bu çalışmada da tutumların sebebi anlamlandırılırken milliyetçilik dikkate alınmadığı için literatürde bu konuda bir boşluk olduğu iddia edilebilir. Mevcut tez çalışması bunu geniş bir anket çalışması ile analiz etmese de milliyetçilik tanımını genişleten ve birden fazla değişkeni test eden bir sosyal medya araştırması olması sebebiyle özgündür ve

incelenen girdi sayısının çokluğu ile bu girdilerin en popüler olanlar arasından seçilmesi sebebiyle temsiliyeti yükseltmeyi hedeflemektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi akademik literatürde birden çok değişkenin göçmenlere yönelik olumsuz tutumların sebebi olarak test edildiği çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda milliyetçilik ideolojisi bir değişken olarak ele alınsa da genellikle milliyetçilik ile kastedilen göze çarpan açık milliyetçiliktir (bu kavramlar teorik kısımda tanımlanacaktır). Bu sebeple bu çalışmalarda milliyetçiliğin olumsuz tutumlara etkisi en fazla orta düzeyde ölçülmüştür. Ancak milliyetçiliğin açık milliyetçilikten fazlası olduğunu iddia eden Michael Billig'in 'banal milliyetçilik' (*banal nationalism*) kavramı (2002) milliyetçilik pratiklerini açıklamak için kullanıldığında milliyetçiliğin gündelik hayattaki göçmen karşıtı tutumlara etkisi çok daha belirgin şekilde açığa çıkacaktır. Bu sebeple çalışmanın bundan sonraki kısmında bu teoriden bahsedilecektir.

BÖLÜM III

TEORİ

Bu çalışmada milliyetçilik ideolojisi ele alınırken Michael Billig'in 'banal milliyetçilik' kavramından yararlanılacaktır. Bu sebeple teorik kısmın başında bu kavram açıklanacaktır. Daha sonra ise sığınmacıların millet-çerçevesinde ötekileştirilmeleri ile ilgili olarak Allport'un görüşlerinden yararlanılacak ve Türkiyelilerin kendilerine 'sahte bir mağduriyet yaratma' pratikleri ötekileştirme ile ilişkili olarak açıklanacaktır. Son olarak, bağlamsal olarak olumsuz tutumu etkilediği varsayımıyla 'toplumsal cinsiyet' (*gender*) ile ilgili bazı açıklamalara yer verilecektir.

3.1. Banal Milliyetçilik

Bu çalışmada milliyetçiliğin tanımlanmasında Billig'in banal milliyetçiliğe ilişkin görüşlerinden yararlanılacaktır. Her şeyden önce Billig'in amacı, milliyetçilik ideolojisinin tarihsel/baglamsal ortaya çıkış hikâyesini anlatmak değildir. Tümüyle işlevselci (*functionalism*) bir bakış açısıyla Billig, milletin ve milliyetçilik algısının günlük pratiklerde nasıl yeniden-üretildiğini açıklamaya çalışır. Ona göre milliyetçiliğin kriz anlarında ya da ayrılıkçı hareketlerle ortaya çıkan ve sonrasında kaybolan bir araç olarak görülmesi yanlıştır (2002, 15). Gerçekte milliyetçilik, gündelik hayatın ya da rutinin içine yedirilmiş alışkanlıklarda (*habit*) gizlidir. Milliyetçilik, sadece sağ kanat politikacılarının kullandığı bir araç değil sıradan vatandaşın her gün kendini tanımlarken kullandığı bir kimlik/özdeşleşme (*identification*) kategorisidir (Phillips 2012, 510). Billig'e göre milli kimliğin işlevini yerine getirebilmesi için bireyin bu kimliğin farkında olması gerekir. Bu farkındalığı yaratan ise milliyeti ve milli kimliği belirleyen kurumlar ya da devletin kendisidir. Bu

çerçevede, milli kimliğimiz bize bu kurumlar tarafından sürekli hatırlatılır ki onu asla unutamayalım (Özkırmımlı 2015, 239-245).

Bu noktada milliyetçiliğin ortaya çıkış hikayesini anlatan bir yazara yani Ernest Gellner'a yer vererek bir milliyetçilik tanımı yapmak ve milliyetçiliğin hikayesini anlatmak teorik bütünlük açısından önem taşımaktadır. Ernest Gellner, Çek asıllı bir sosyal bilimci olarak 'benzersiz' bir milliyetçilik teorisi ortaya koymuştur (Özkırmımlı 2015, 156). Gellner kuramının temelini Weber ve Durkheim'den alır (James 1996, 127-129). Weber'in 'Protestan ahlak' (*Protestant ethic*) kavramını eleştirir. Bir ahlak ya da kültürün kapitalizmi doğurduğu anlayışını reddeder; ayrıca kapitalizme değil endüstrileşmeye vurgu yapılması gerektiğini ifade eder. Gellner'a göre endüstrileme kültürel homojeniteyi gerekli kılar ve milliyetçiliği ortaya çıkaran gelişme budur. Durkheim'in '*mekanik/orgnik toplum*' anlayışından hem yararlanır hem de bazı eleştiriler sunar. İnsanlığın avcı-toplayıcı bir dönemden tarım toplumuna ve oradan da endüstri çağına geçtiği konusunda Durkheim ile aynı fikirdedir. Ona göre endüstri toplumuna kadar ortama bağlı olmayan, herkes tarafından anlaşılabilir bir ortak kültüre ihtiyaç olmamıştır. Endüstri toplumunda ise herkes tarafından anlaşılabilir ortak bir kültüre ihtiyaç vardır. Bunun için temel eğitim çok önemlidir. Her birey temel eğitimde aynı şekilde eğitilir ve sonra uzmanlaşır. Gellner'ın Durkheim'a karşı çıktığı nokta buradadır. Durkheim, tarım toplumunda bireylerin kolaylıkla yer değiştirebileceğini ifade eder. Endüstri toplumunda ise uzmanlaşma bireylerin yer değiştirmesine izin vermez. Durkheim buna karşı çıkar. Ona göre uzmanlık alanları arasında çok küçük farklar vardır ve bu kısa bir eğitimle giderilebilir (Gellner 2006, 20-26).

Gellner milliyetçiliği 'siyasi ve milli birimin birbiriyle uyumlu olması gerektiğini savunan bir ilke' olarak tanımlar. Ona göre milliyetçilik, milletlerden önce icat edilmiştir. Yani, modern bir olgudur (Gellner 2006, 1).

Gellner'ın Durkheim'in tarih ayrımını dikkate alarak teorisini inşa ettiği daha önce belirtilmişti. Buna göre tarihin birinci dönemi avcı-toplayıcı dönemdir. Bu dönemde merkezi siyasi bir güç bulunmadığından milletler ya da milliyetçiliğin ortaya çıkması gibi bir durum söz konusu değildir. İkinci evrede yani tarım toplumunda ise merkezi siyasi yapılar vardır fakat ortak bir kültüre ihtiyaç yoktu. Aristokratlar, askerler ve bürokratlar kültür yoluyla kendilerini üretici sınıftan ayırıyordu. Üçüncü evre yani endüstri toplumu ise ortak bir kültüre ihtiyaç duyuyordu. Önceki evrelerde kişiler statülerine göre hayatlar yaşıyordu. Modern dönemdeyse herkes istediği rolü seçme hakkını kazanmıştı. Bu sebeple iletişim daha geniş bir mekanda anlaşılmalıydı. Herkesin belli bir dili konuşabilmesi çok önemliydi (Gellner 1964, 155).

Modern toplumun yapısı akışkandır ve üretim sürekli değişen roller gerektirir. Bu roller daha önce de belirtildiği gibi uzmanlaşma ile kazanılır. Ortak bir iletişim kültürü ve uzmanlaşma için eğitim son derece önemlidir. Eğitimin standartlaştırma işlevi bu dönemde hayati bir rol oynar. Modern dönemde bireye saygınlık kazandıracak tek şey bu tip bir eğitim almaktır. Gellner'a göre modern insan bir kültüre sadakat besler (Gellner 2006, 36). Bu eğitimi örgütleyebilecek tek yapı ise modern devletti. Milliyetçilik hem bu devleti besleyen hem de ondan beslenen bir yapı teşkil eder. Yani milliyetçilik endüstri çağının bir ürünüdür (Özkırımlı 2015, 162).

Gellner'a göre milliyetçiliğin ortaya çıkabilmesi için yüksek kültürler ihtiyacı duyan bir toplumsal yapı gereklidir. Yüksek kültür; standart, türdeş ve tek bir merkez tarafından kontrol edilen bir ortak kültür anlamına gelir. Milliyetçilik, pek çok alt kültürü bulunan bir topluma bir yüksek kültürün empoze edilmesi olarak tanımlanabilir (Gellner 2006, 55-57).

Yerel grupların alt kültürlerinden vazgeçip yüksek kültürü benimsinin altında yatan neden ise pratik kaygılardı. Göçler ve bürokrasideki iş olanakları alt kültürlerle iletişim kurmanın güçlüğüne ortaya çıkarmıştı. Silinmeyen alt kültürler ise modern devlette çatışmayı yaratan yegane unsurdur. Bu durum, devletlerin bölünmesine dahi sebep olabilir (Özkırımlı 2015, 163).

Gellner'in milliyetçilik tanımı bu tez açısından büyük önem taşır. Siyasi sınırlarla milletin sınırlarının çakışması gerektiğine ilişkin inancın milliyetçilik olarak tanımlanması Billig'in teorisinin önemli bir çıkış noktasını oluşturur. Ayrıca milletlerin modern çağın bir parçası olduğu düşüncesi de Billig'in önemli bir hareket noktasıdır.

Billig'in banal milliyetçilik teorisine göre millet bir kimlik sunar. Milliyetçilik ise bu kimliği tanıtan ya da yeniden üreten kimliklen(dir)me sürecidir. Yani bir toplumdaki bireyin kendisini ilgilendiren psikolojik bir durumdur (Skey 2009, 332). Milliyetçilik milleti yani kimliği onaylama amacı güden dinamik süreçtir (Billig 2009, 349). Renan'a göre "bir ulusun mevcudiyeti günlük bir plebisittir" (Renan, 1990, 19). Bilig'e göre de milletin sürekli onaylanması gerekir. Milletin onaylanması ise gündelik pratiklerde örtük olarak işleyen rutin bir iştir. Liberal demokrasilerde halk belirli aralıklarla kendini yöneteni ve dolayısıyla milletin kaderini seçer ve iki seçim arası dönemde milliyetçilik rutin olarak onaylanır (Billig 2002, 113). Ancak milliyetçilik sadece siyasal süreçlerde değil, gündelik karşılaşmalarda da onaylanır. Kurumlar, semboller, bayraklar, marşlar, vb. söz konusu onaylamanın araçlarıdır ve esas güçleri, tüm bu araçların alışılmışlığında saklanır. Onaylamanın rutin olması Billig'in teorisinin *banal* kısmını oluşturur. İnsanlar kimliklerini yani milleti fark etmeden rutin olarak onaylarlar. Billig'e göre milliyetçilik mevcut milletlerin arada sırada içinde

buldukları bir ruh durumu değil, o ülkede yaşayan insanlara özgü bir ‘hastalık’tır (Yumul ve Özkırmı 2000, 788).

Milliyetçiliğin banal kısmının kurucu diyalektiği hatırlatma-unutturma ikilisidir. Renan’ın da belirttiği gibi unutma, “milletlerin kuruluşunda hayati bir öge”dir (Renan 1990, 11). Toplumlar kolektif varlıklarını unutmaya borçludurlar. Ulusun ulusluğunu sürekli hatırla(tıl)ması kâğıt üzerinde bir unutmayla sonuçlanır (Billig 2002, 50). Bu, sınıfta sürekli asılı duran bayrağın ya da kurucu lider fotoğrafının, ancak her zaman durduğu yerden kaldırılınca akla gelmesine benzer. O bayrağın/fotoğrafın orada olduğu bilinir ancak bayrak/fotoğraf kaldırılmadıkça hatırlanmaz. Aynı şekilde simgeler de milliyetçiliği banal yapan öğelerdendir. Örneğin, haritalar ulusun mekânını simgeler. Haritalar asla milliyetçi bir öge olarak anlaşılmaz; onlar tüm sınıflarda asılıdır ve tüm kitaplarda vardırırlar. Onlar sayesinde ulusun mekânı ve o mekânın sadece o ulusa ait olduğu pekiştirilir. Para da benzer şekilde ulusun egemenliğini simgeleyen önemli bir hatırlatıcıdır.

Michael Billig’in üzerinde durduğu deixisler, belirttikleri konuya göre işaret zamirleri ya da kişi zamirleri olarak karşımıza çıkar (Billig 2002, 20). En önemlisi deixislerin kullanıldıkları zaman insanlara rahatsızlık vermemeleridir. Kulağa çok doğal gelen ifadeler de bir şekilde milliyetçiliğe işaret ediyor olabilir. Billig’e göre deixisler daha çok gündelik siyasi söylemlerde kendini gösterir. Siyasetçiler konuşmalarını yaparlarken geniş bir kitleye hitap ederler ve konuşmalarında “biz”, “burada”, “siz”, “onlar” vb. deixislerini kullanırlar. Billig aynı zamanda deixislerin siyasi söylemler dışında da son derece etkin olduğunu vurgular (2002, 125-128). Ve burada da devreye, insanlara kimliklerini başka bir şekilde vurgulayan ve yine geniş bir topluluğa hitap eden “kitlesele medya” (*mass media*) girmektedir. Aynı şekilde medya da, milliyetçiliği banal bir şekilde unutturarak hatırlatma görevini görmektedir.

Patersoo (2007), İskoç medyasında ‘biz’ deixisinin kullanımını incelediğinde bu ifadenin sıklıkla kullanıldığını fark etmiştir. Ancak, ‘biz’ zamiri bazen İskoçyalılar özelinde bazen de bütün Britanya için kullanılmıştır. Bu da göstermektedir ki, deixisler çatışan ya da “iç içe geçen kimlikler” (*nested identities*) sebebiyle ortaya çıkan kafa karışıklığını net bir şekilde göstermektedir. Deixisler banal milliyetçiliğin bir parçası olarak üzerlerinde düşünülmeden kullanıldıkları için ‘biz’ ifadesinin farklı farklı konseptlerde kullanımı Britanya’daki İskoçların kimlik ikilemini ortaya koymaktadır (Patersoo 2007, 419-436).

Milleti simgeleyen bir şeyin örneğin bayrağın çok dikkat çekici bir şekilde kullanılması rutin olarak algılanmaz. Banal olan dalgalanan bayrak değil “dalgalanmayan bayrak”, milliyetçiliğin yeniden-üretimindeki banallığı ortaya çıkarır. Önemli olan milleti, fark ettirmeden bir kimlik kategorisi haline getirmektir. Örneğin bayrak, ülkenin ismi, haritalar, ülkelerin liderleri, anıt mezarlar veya binalar bize milletin sosyal, ekonomik, etnik ve ülkesel olarak bütünlüğünü ifade eder (Cotofana 2011, 520-521). Ülkenin isminin her kuruluşun başında yer alması son derece rutin bir şekilde insanlara ülkelerinin sahibinin onlar olduğunu hatırlatır. Ya da ülkenin kurucu liderinin resminin neredeyse her yerde asılı olması, o resmin asılı olmadığı yerleri dikkat çeker hale getirir. Ülkenin kurucu liderini sevmemek ya da onu eleştirmek ülkedeki herkes için aşırılık anlamına gelir.

Billig’e göre ulusun bireyleri kendilerini geniş ve ulusal faktörler üzerinde kurulmuş veya bir araya gelmiş bir cemaat olarak hayal eder. Bunun için tabii ki ulusun kendilerine sunacağı bir kimliği olmalıdır. Böylece bireyler de bu kimliğe dâhil olacaktır. Ayrıca Benedict Anderson’ın belirttiğine ek olarak (1983), sadece ulusal cemaati hayal etmek yetmez, vatan da hayal edilir. Bu yüzdendir ki ayrılıkçı hareketleri bastırmak – ya da mekânı sabitlemek – için her ulus, elinden geleni yapmak

üzere güdülenir. Bunların yanında “onları” da steryotipleştirmek gerekir. Onları tanımlamadan, bizi tanımlamanın bir işlevi yoktur. Yabancı ‘biz olmayan’dır. Steryotipler, hem bize hem de onlara ait işlevsel kısa yolları ifade eder ve aslında bizim ne kadar eşsiz bir kimliğe sahip olduğumuzu gösterir. Genellikle milletin mensupları daha normal, göze çarpmayan hareketlere sahipmiş gibi düşünülürken, yabancıların hareketleri bizimkiler kadar normal-olmayan, hatta tuhaf olarak düşünülür (Billig 2002, 85-97).

Milliyetçiliğin sürekli merkez dışına ait görülmesi Billig tarafından eleştirilir. Milliyetçiler asla ‘biz’ olamaz; milliyetçilik ‘onlar’ın ideolojisidir. Örneğin, Büyük Britanya’nın üniter yapısını savunan bir siyasetçi kendisinin milliyetçi olduğunu düşünmez; milliyetçi olan İrlandalılardır (Billig 2002, 15).

Billig’in teorisi milliyetçiliği biz-onlar (ya da kısaca kimlik) diyalektiğinde tanımlamak açısından önem taşır. Milliyetçilik bu şekilde tanımlandığında, göçmenlere yönelik olumsuz tutumların en önemli belirleyicilerinden birinin milliyetçilik olduğu ortaya çıkacaktır. Göçe yönelik tutumları inceleyen diğer çalışmalarda milliyetçiliğin olumsuz tutumların belirleyicisi çıkmamasının nedeni o çalışmalarda milliyetçiliğin Billig’in önerdiğine nazaran daha dar bir şekilde tanımlanmasıdır. Mesela, Coenders tezinde milliyetçi tutumlarla etnik dışlama arasındaki ilişkiyi açıklarken “şovenistlik” ve “vatanseverlik” adı altında milliyetçi tutumları ikiye ayırmış ve vatanseverlik olarak tanımladığı kişinin ulusuna agresif olmayan bağlılığının etnik dışlamaya sebep olmadığını iddia etmiştir (2001). Coenders’in vatanseverlik olarak adlandırdığı kavram Billig’in banal milliyetçilik kavramından kapsam olarak çok daha dardır; çünkü buradaki vatanseverlik, bilinçli (*conscious*) bir aidiyete işaret eder. Milliyetçiliğin tam bir ölçümü için ise bilinçdışı (*unconscious*) ya da banal aidiyet söylemini de içermelidir.

Tam da bu nedenle bu tezde dalgalanan/açık milliyetçiliğe ek olarak banal/örtük milliyetçiliğe işaret eden söylemler de incelenecektir. Bu bağlamda deixisler yani ‘biz’, ‘burası’ gibi işaret zamirleriyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni, devletin sınırlarını, bayrağını ya da resmi dilini (Türkçeyi) işaret eden tüm söylemler “milliyetçi” başlığı altında kategorize edilecektir. Bu sebeple bu çalışma aynı zamanda bir literatür eleştirisi olarak da görülebilir. Yalnızca dalgalanan (açık) milliyetçiliği ölçmek, milliyetçiliğin kapsamı düşünüldüğünde gerçekliğin çok küçük bir kısmını gözlemlemektir. Dalgalanmayan yani banal milliyetçiliği ölçmek, söz konusu darlığı aşmak için kullanılacaktır. Sonuç olarak, olumsuz tutumu en çok etkileyen değişkenin tehdit algılamasından ziyade milliyetçilik olması beklenmektedir.

Hipotez 1: Milliyetçilik banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde tanımlandığında, Türkiye’de sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumların en önemli belirleyicisinin milliyetçilik olması beklenmektedir.

Olumsuz tutumların temel sebebinin banal milliyetçiliği de içerek şekilde milliyetçilik olduğu iddia edildi. Bu noktadan sonra milliyetçilikten olumsuz tutuma giden süreç incelenecektir. Bu süreç bir grubun “günah keçisi” ilan edilmesiyle başlar. Bu sebeple öncelikle Allport’un bu konudaki görüşlerine yer verilecek daha sonra grup çatışmalarıyla ilgili açıklamalara geçilecektir.

3.2. Ötekileştirme ve Sahte Mağduriyet

Allport’un günah keçisine ilişkin görüşleri sığınmacıların kendileriyle alakası olmayan konular ya da kararlarla ilgili olarak eleştirilmelerinin sebebini yani sığınmakla suçlanmalarının arkasında yatan nedenleri ve süreci açıklamak açısından bu teze katkıda bulunmaktadır. Allport’a göre tarih boyunca “ötekine” yapılan en yaygın suçlamalar onların “yalancı”, “aldatıcı” veya “içten pazarlıklı” olduklarına

ilişkindir. Bu suçlamaların temeli, etiğin çifte standardında yatar. Buna göre herkes önce kendinden olanla ilgilenmelidir – ötekiyle değil. Örneğin, insan önce kendi ailesinin durumunu iyileştirmeli ya da kendi vatanını korumalıdır (Allport 1979, 150). Bu, Tajfel ve Turner'ın (2004) kişilerin daima kendi grubuyla diğer grubu karşılaştırıp aynı sonuca vardıklarına ilişkin iddiasını destekler. Buna göre her zaman içinde bulunulan grup (*in-group*) öteki gruptan (*outgroup*) üstündür.

Allport, azınlığı diğer grupla karşılaştırılınca sayıca az olan grup olarak tanımlamaktadır. Azınlıklar aktüeryal ve psikolojik olmak üzere ikiye ayrılır. Aktüeryal azınlıklar, bazı amaçlar sebebiyle işlevsel düzlemde azınlık olarak tasarlanırlar; fakat önyargıya maruz kalmazlar. Psikolojik azınlıklar ise günah keçileri ve daha az ayrımcılığa maruz kalanlar olarak ikiye ayrılır. Günah keçileri içine düştükleri toplumda ağır nefretle karşılaşır ve her türlü olumsuzluktan sorumlu tutulurlar. Günah keçileri genellikle farklı dini, etnik veya ırksal (kabaca bir tespitle milli olmayan) gruptan seçilirler (Allport 1979, 150). Tarihsel süreçte buna bir örnek vermek gerekirse İkinci Dünya Savaşı ve öncesinde Yahudilerin Almanya'daki günah keçileri oldukları iddia edilebilir. Yahudiler bu dönemde kendileriyle ilgili olmayan birçok suçlamayla ve sonuçları son derece vahim olan bir nefretle karşılaştılar. Bu dönemde Almanya ekonomisini Yahudilerin bozduğu ya da Versay Anlaşması'nın müsebbibinin onlar olduğu iddia edildi. Bu tezin konusuyla en ilgili suçlama ise onların 'ekonomik göçmen' (*economic migrant*) olduğuydu. Bu kavram, ilk defa Naziler tarafından Yahudiler için kullanılmıştı (Maley, 2016, 8).

Allport, bir toplumda günah keçisi ilan edilen grubun zaman içinde değişebileceğini ifade eder. Ancak seçilebilecek gruplar bir şekilde farklı bir dine veya etnisiteye sahip olmalıdır. Banal milliyetçilik bu noktada önem taşır. Ulusun fertleri, ulusun problemlerinin kendilerinden kaynaklanmadığını düşünmelidir ki milliyetçilik onlara

saygın bir kimlik sağlayabilsin. O ulusa ait olmayan ‘birileri’ problemi yarattığında milli gurur zedelenmemiş olur. Bu bağlamda, Türkiye’nin problemlerini sonradan gelen sığınmacılar üzerinden okumak milletin fertlerine bir rahatlama sağlayacaktır.

Hipotez 2: Ekşi Sözlükte sığınmacıların günah keçisi olarak görülmesi ve milliyetçilikle bağlantılı olarak bu durumun olumsuz tutumlara etki etmesi beklenmektedir.

Allport’un görüşleri günah keçisinin tanımını yapmak açısından değerli olmakla beraber grup çatışmalarını açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Grup çatışmalarını açıklama girişiminde bulunan çok geniş bir literatür mevcuttur. Blalock’a göre gruplar arası çatışma materyal kaynaklara erişim rekabetinden kaynaklanır (1957, 677-682). Aslında bu ekonomik tehdit teorisine paralel olarak görülebilir. Glaser’a göre ise rekabetin sebebi siyasal güç gibi sembolik kaynaklara erişimdir ki bu sembolik tehdit teorisi ile paralellik göstermektedir (1994). Tajfel ve Turner’a göre ise ait olunan gruba aidiyet hissi ve gruba verilen değer, *diğerleri* ile sonucu belli bir “karşılaştırma” yapmaya sebep olur. Bu karşılaştırmanın galibi çoğu zaman içinde bulunulan gruptur (*in-group*) (2004, 276-293). Tajfel (1974), diğerlerinden nefret etmek için ilk önce bir ‘biz’ olması gerektiğini ve bu ‘biz’e aidiyetin önemini vurgular. Ötekiler, karşılaştırmaya dâhil olan diğer gruplar olarak tanımlanabilir.

Turner, araçsal rekabet ile sosyal rekabetin farklı kavramlar olarak görülmesi gerektiğini iddia eder. Ona göre gruplar arası çatışmada sosyal rekabet çıkar çatışmasından daha belirleyicidir (Turner 1975). Veriler göstermektedir ki gruplar arası farklılaşma süreci ödül sebebiyle bir gruba girme ya da yoksunluk sebebiyle diğer grubu şiddetle reddetme ile ilgili değildir. Farklılaşma motivasyonu, ödül değil karşılaştırmadır (Turner 1975, 1-34). Turner’ın görüşleri, gruplar-arası çatışmanın

kaynağının maddi çıkarlar değil, sosyal rekabet olduğunun anlaşılması açısından çok önemlidir. Ötekileştirme (*othering*) davranışı maddi bir beklenti ile yapılmamaktadır.

Hipotez 3: Ekşi Sözlük yazarlarının Suriyeli sığınmacıları ötekileştirmesinin sebebinin maddi çıkarları değil, onlardan algıladıkları sembolik tehditler ve sosyal rekabet olması beklenmektedir. Yani tehdit çerçevesi ekonomik ya da ideolojik değil; sembolik olacaktır.

Billig ve Tajfel gruplar arası davranışlarda kategorileştirmenin rolünü araştırdıkları deneylerinde gruplar-arası farklılıkların ya da grup-içi benzerliğin gerçek olmadığı durumlarda da ayrımcılığın gerçekleştiğini fark etmiştir. Daha önceki çalışmalar göstermiştir ki, dış görünüme göre gruplar oluşturulduğunda kişisel bir avantaj sağlamayacak bile olsa, diğer gruba karşı ayrımcı bir tutum sergilenmektedir. Billig ve Tajfel ise grupların rastgele ayrıldığı durumda bu tutumun devam edip etmediğini araştırmıştır ve bu deney sonuçları göstermiştir ki, grup rastgele de atanmış olsa – yani, diğer grup üyeleri hiç tanınmasa – da bir grubun mensubu olduğu bilgisi gruplar-arası ayrımcılığın sebeplerinden biridir. Grup sözcüğü ayrımcılık davranışı için yeterli davranış kodu oluşturmaktadır (Billig ve Tajfel 1973). Bu açıklamalar göstermektedir ki sembolik farklılıklar, gerçek farklılıklardan daha belirleyici olabilir. Aynı zamanda milliyetçiliğin de rastgele gruplar oluşturduğunu iddia etmek mümkündür (Druckman 1994, 45). Sınırlar, bir köyü ikiye böldüğünde daha önce aynı köyde yaşayıp bir grup oluşturan insanlar, sınırla beraber farklı gruplara mensup olurlar ki Suriye ile Türkiye'nin güneyi arasındaki ilişki tam olarak da böyledir. Suriyeli sığınmacılar ile Türkiye'nin güneyindeki yerleşik halk arasındaki gruplaşma ağırlıkla nüfus cüzdanına dayanıyor olsa da ayrımcılık davranışı gözlemlenmektedir.

Tajfel ve Turner'a göre kişinin kendi grubuna ilişkin olumlu önyargısı evrenseldir (2004, 374). Aydın da buna paralel olarak, *öteki* ve onun tehditkârlığı üzerine yaptığı çalışmada kişilerin kendilerini diğerlerinden/ötekilerden hep daha iyi ve daha haklı olarak gördüğünü ifade eder. Ancak bundan daha önemlisi ötekinden gerçekten de daha avantajlı durumda bulunan *büyük toplum* mensuplarının ironik bir biçimde öteki üzerinden *mağduriyet* dili yaratmasıdır. Onlara göre, kendi kolektif başarıları ve emekleri ile kurdukları bu “mükemmel devlet”, göçmenlerin varlığıyla, ötekinin tehdidi altına girmektedir. Bu bağlamda yaratılan zemin, tam da Billig'in ifade ettiği gibi kişinin kendisini milletle yeniden-özdeşleştirmesine sebep olur. Bir topluluk olarak mağduriyet psikolojisi, kişiye büyük bir güç verir ve bu güç, sıradan vatandaşa başka sebeplerle yaşadığı kişisel başarısızlıkları, ötekinin varlığına bağlama özgürlüğü tanır (Aydın 2015, 26-29).¹⁶ Türkiye örneğinde, sığınmacılara açık kapı politikası uygulanması ya da Suriye'ye askeri müdahaleye girişilmesi hükümetin ve parlamentonun verdiği kararlarken, bu konuyla ilgili eleştirilerin sığınmacıların varlığına yöneltilmesi bu açıklamalar eşliğinde yorumlanabilir. Yani yerleşik halk sığınmacıları ötekileştirmekle kalmaz, aynı zamanda kendisine temelsiz bir mağduriyet de yaratmış olur. Bu iddianın ötekileştirme ile beraber ampirik olarak Türkiye örneğinde kanıtlanması gereklidir. Billig'in milliyetçiliğin günlük hayatın içine yedirilmiş alışkanlıklara bağlı olduğu iddiası, vatani korumanın elzemliğine ilişkin inancın nasıl doğallaştığını açıklamaktadır. Kendini milliyetçi olarak tanımlamayan biri bile, Suriyeliler örneği özelinde, o millettten birinin kendi vatanını “korumak istememesini” ya da “savaştan kaçmasını” anlayamayacaktır (Billig 2002, 17-18).

---

¹⁶ Aydın, Suavi: “Popüler Kültür ve Milliyetçilik: Sokağın Hissi” *Milliyetçilik Ve Toplumsal Cinsiyet*. Yayına hazırlayan: Simten Coşar ve Aylin Özman. İstanbul: İletişim 2015, s. 26-29.

Aydın, Tajfel ve Turner'ın sosyal kimlik teorisiyle paralel olarak insanın toplumsal kimliğini daima öteki ile tanımladığını ve karşılaştırdığını/ölçtüğünü iddia etmektedir. Mensup olduğu grubun diğer gruplardan daha iyi ve daha haklı olduğuna dair inanca sahip insan, onlardan daha iyisine de layık olduğuna inanır ve bu şekilde çoğunlukta olan topluluk azınlık üzerinde son derece avantajlı bir fiili durum yaratır (Aydın 2015, 26). *Öteki* olana yönelik yalanlar da buna hizmet eder. Örneğin; Suriyeli öğrencilere aylık 1200 TL burs bağlandığına ilişkin yanlış iddia, çoğunlukta haksızlığa uğramışlık hissiyatı yaratır.

Kendisini üstün gören ve fiili olarak da avantajlı durumda bulunan topluluk, bir kez daha ironik bir biçimde, öteki üzerinden bir mağduriyet dili yaratır. Bu zihniyete göre, kendi üstünlükleri ve çabaları sonucu kurdukları bu devlet ötekinin tehdidi altındadır (Aydın 2015, 27). Bu noktadan sonra kendini milletle yeniden-özdeşleştirme gerçekleşir ve *biz* ile *onlar* arasında nefret okuması başlar. Banal milliyetçilik pratikleri burada devreye girer. (Uz 2017, 1665).

Billig'e göre kendini milletle özdeşleştirme anlık bir hadise değil, sürekli ve dinamik bir toplumsal inşa sürecidir. İnsanlar millet olarak tanımladıkları şeyi bir bütün olarak görme eğilimindedir (Özkırımlı 2015, 239-245). *Biz* ve *onlar* arasındaki nefret okumasından en çok etkilenen ise sıradan vatandaşdır: Nefret, onlar arasında hayat bulur ve gündelik olarak ötekini hedef almaya başlar (Aydın 2015, 27). Zira nefret ne kadar banalleşirse o kadar kolay yayılır. Ayrıca bu nefret, *bizi* oluşturmanın yanında gelecek için de bir umut kaynağıdır. Bu nefret, avantajlı topluluğu kurbanlaştırır ve bu durum büyük bir toplumsal üstünlüğün kaynağıdır. Bu üstünlük, sıradan insana başka nedenlerle yaşadığı tüm bireysel olumsuzlukları, ötekinin varlığına bağlama fırsatı verir. Bu zihniyet ötekine fiziksel saldırıyı dahi rasyonel ve

haklı kılar. Aynı zamanda, sıradan vatandaşın özgüvenini yerine getirir ve gelecek umudunu tazeler (Aydın 2015, 27-29).

Bu işlevsel karşıtlık, Schmid tarafından da dile getirilmiştir. Düşman *bizi* yaratır. Arkadaşlıklar, yoldaşlıklar ya da görev paylaşımları düşman sayesinde pekiştirilir. Problemin yegâne kaynağı düşman olarak belirlendikten sonra, aynı grup içindeki insanlar kendi aralarındaki farklılıkları ve anlaşmazlıkları unuttur. Tek hedef, düşmanın tehdidini bertaraf etmektir. Düşman yaratma toplumsal iktidarın/liderliğin yönetsel anlamda işine gelir. Eğer bir düşman varsa iktidar, düşman defedilene kadar kendi etrafında birleşmeyi talep edebilir. Bu birleşme sırasında iktidarın hataları görmezden gelinir. Aydın'ın da ifade ettiği gibi, benlik, kendisinin en değerli hayat kaynaklarını gasp eden *ötekiye* karşı bir intikam duygusuyla dolar ve bu noktadan sonra *öteki* her türlü fenalığı hak eder hale gelir (Schmid 2017, 18-69).

Milletin fertlerinin bin bir emekle kurduğu bu 'güzel' ülke *ötekinin* yani günah keçisinin tehdidi altındadır. Bu tehdit sıradan vatandaşlara başka sebeplerle yaşadıkları birçok olumsuzluğun sebebi olarak günah keçilerini görme imkanı tanır. Bu durum, günah keçisi olarak belirlenen gruba göre çok daha avantajlı durumda bulunan sıradan vatandaşa büyük bir güç verir ve bu güç günah keçisine karşı her türlü saldırıyı meşru kılar.

Hipotez 4: Ekşi Sözlükte sığınmacıları günah keçisi konumuna getiren yazarların kendilerine sahte bir mağduriyet yaratması beklenmektedir.

Sosyal Kimlik Teorisi'ne göre üstün bir ait olunan grup ve üstün olmayan bir diğer grup güvenli bir sosyal kimlik sağlar. Ancak ait olunan grubun üstünlüğü ile ilgili şüpheler varsa ya da diğer grubun önceden kötü olan özellikleri bir şekilde üstün hale gelirse güvensiz bir sosyal kimlik oluşur (Tajfel 1978, 93-94). Jerkins ise hızlı değişim

ve sosyal temasın kişilerde bir belirsizlik yarattığını ifade eder. Tam olarak niteleyemediği bir ötekiyle karşılaşmak kişinin kendi grubundan ve kimliğinden yana bir kafa karışıklığına sebep olur. Böylece gelecek de belirsiz hale gelir (Jerkins 1996, 9). Sığınmacılara yöneltilen tepkilerin belirsizliğin artması kavramıyla açıklanabileceği iddia edilebilir. Bu açıklama iki noktadan ötürü isabetsiz olacaktır. Birincisi, böyle bir açıklama olumsuz tutumları ‘normalleştirme’ eğilimindedir. Böyle bir yaklaşım hem konunun derinlemesine araştırılmasının önünü kapatır hem de çözüm yolunu kapatır. İkinci nokta ise milliyetçiliğin yok sayılmasıdır. Başka milletten kişilerin ülkeye giriş yapması kişilerde belirsizliği arttırıyorsa, örneğin, uluslararası olimpiyatlarda yabancılara tepki gösterilmemesinin sebepleri açıklanmalıdır.

Bu noktada neden başka bir milliyetçilik ya da kimlik teorisinin değil de banal milliyetçilik teorisinin kullanıldığını açıklamak gerekir. Örneğin, Sosyal Kimlik Teorisi de bir kimlik kategorisi olarak milliyetçiliği geniş bir ölçekte ölçme imkânı tarihsel bağlama bağlı olmayan psikolojik özellikleri açıklama girişiminde bulunur. Gerçekten de tarihin her döneminde farklı kimlik grupları vardır; gruplaşmanın evrensel olduğu iddia edilebilir. Ancak milliyetçiliği tarihsel bağlamından koparıp alelade bir grup olarak görmek onun banal kısmını ortadan kaldırır (Billig 2002, 82-83).

Sosyal Kimlik Teorisi grup üyelerinin gruplarının tarihsel ve aktüel varlığına inanmaları gerektiğini ifade eder. Yani, kişi grubun çok küçük bir kısmını tanısa bile tüm grubun özelliklerini bildiğine inanır. Bu iddia Benedict Anderson’un milletin üyelerinin öteki üyelerin büyük bir kısmını hiç tanımadığı halde birlikte yaşama hissiyatına vakıf olduğu iddiasını destekler (1983, 15). Turner, tüm grupların bir hayal etme sonucu ortaya çıktığını dolayısı ile milliyetçiliğin ayrı bir grup olmadığını iddia

eder (1984, 521). Billig ise buna itiraz eder. Grupları birbirinden ayıran tahayyül edilme biçimleridir. Ulusun tahayyülü ile Orta Çağ topluluklarının tahayyülü bir birinden farklıdır (Billig 2002, 83).

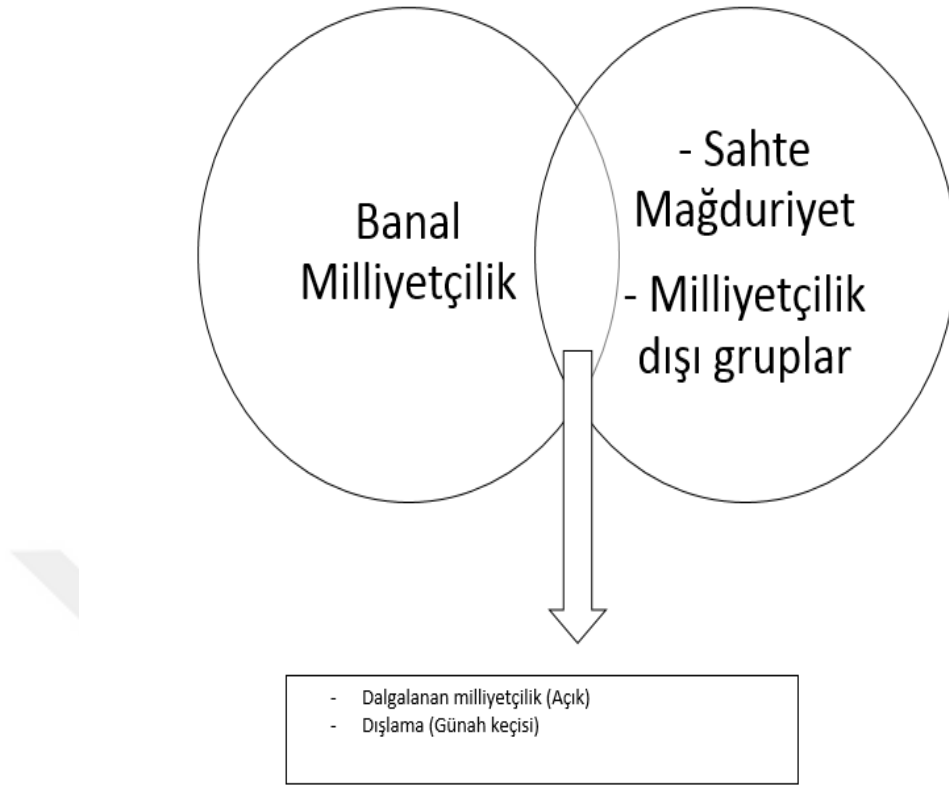
Sosyal Kimlik Kuramına göre kişiler kendilerini çok farklı şekillerde kategorize eder. Farklı bağlamlarda farklı kimlikler belirginleşir. Kimlikler arasında geçişi sağlayan uyarıcılar çok incedir ve fark edilmesi zordur. Turner'a göre kişiler kimlikleri hakkında bilinçli olarak düşünmezler. Bir Avusturalyalı günlerce bunun üzerine düşünmeyebilir; ancak uygun ortamda bu kimlik ortaya çıkar. Bu da gösterir ki, grup kimlikleri kendini tanımlayan bir kuvvede her zaman mevcuttur. Billig buna da itiraz getirir. Avusturalyalı, Avusturalyalı olduğunu bilinçli olarak düşünmese bile bir ulus-devlette ve uluslar dünyasında bilinçdışında yaşamaya devam eder. Ulus-devlet insanların her gün yaşadığı biçimdir (Billig 2002, 84-85). Bu nedenle bu çalışmada sosyal kimlik teorisi değil banal milliyetçilik teorisi kullanılacaktır. Ancak bu noktada sosyal kimlik teorisini bir milliyetçilik teorisi haline getirme çabasında bulunan yazarlara da değinmek gerekir.

Druckman Sosyal Kimlik Teorisi'ni kullanarak bir milliyetçilik teorisi oluşturma girişiminde bulunmuş ve bu şekilde milliyetçiliğe sosyo-psikolojik bir perspektif getirmek istemiştir (1994, 43-68). Ona göre ulus, ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal ihtiyaçları karşılayan; güvenlik ve aidiyet hissiyatı ile bireye prestij sağlayan bir sosyal gruptur (aktaran Ongur 2015, 77). Sosyal Kimlik Teorisi yardımıyla millete sadakat olgusunu açıklamaya çalışmıştır. Ona göre kişinin kendi grubunu üstün görmesi sadakati doğurur. Aynı zamanda kişi bu sadakati karşılığında kendisine güvenlik, statü ve prestij sağlanacağını bilir. Sadakat sosyal olarak kişiden beklenendir. Druckman vatansever ile milliyetçiyi birbirinden ayırır. Ona göre vatansever sadakati gereği milleti için ölebilir; ancak onun vatanseverliği diğerlerine karşı saldırgan tutum içinde

olmayı gerektirmez. Ancak milliyetçi, saldırgandır ve düşmanlıktan beslenir. Milliyetçilik için ötekinin varlığı şarttır ve ötekine karşı savaş kaçınılmazdır. Ancak milliyetçi savaşı istese de ölmek istemez (Druckman 1994, 44-63). Ongur'a göre ise bir gruba ait olmanın banal bilinci kendi grubunu üstün görme ve ötekiye ilişkin önyargı için yeterlidir (2015, 77). Sadakatin kökenini açıklamak açısından Druckman'ın uyarlaması oldukça yararlı olmakla beraber, milliyetçilik ile vatanseverlik arasında yaptığı ayırım, milliyetçiliğin banal kısmını ortadan kaldırmakta ve kapsayıcı açıklamayı imkânsız kılmaktadır.

Bu tezde Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere ilişkin negatif tutumun temel sebebinin milliyetçilik olduğu öne sürülmektedir. Burada milliyetçilik, diğer çalışmalardan farklı olarak, banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde işlevsel olarak (geniş bağlamda) tanımlanacak, böylece sembolik tehdit ya da sosyal rekabet olarak ifade edilen sebeplerin temelinde de milliyetçi ideolojinin yattığı ifade edilecektir. Ötekileştirmeye ilişkin açıklamalar banal milliyetçilik, Allport ve Aydın'ın görüşlerinden yararlanılarak yapılacak ve sahte mağduriyet de Aydın'ın görüşleri ve Sosyal Kimlik Teorisi ile açıklanacaktır.

Şekil 3.1. Milliyetçilik, Sosyal Kimlik Teorisi ve Sosyal Psikoloji İlişkisi

Şekilde soldaki çember Billig'in Banal Milliyetçilik Teorisi'ni sağdaki çember ise Sosyal Kimlik Teorisi'ni ifade etmektedir. Allport'un günah keçisi kavramı ise ikisinin kesişim noktasında yer almaktadır.

Bazı durumlarda ise günah keçisi haline getirilen sığınmacılar, içinde buldukları toplumun toplumsal cinsiyet rollerine uymadıkları ya da o toplumun kadınlara tehdit oluşturdukları gerekçesiyle suçlanırlar. Bu gibi durumları açıklamak için çalışmanın bir sonraki kısmında toplumsal cinsiyet ile ilgili açıklamalara yer verilecektir.

3.3. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, gündelik yaşamın, sosyal ilişkilerin ve kültürün çok önemli bir bölümünü kapsayan yönlendirici roller içerir. Bu roller seçilen mesleklere ve günlük yaşantıya yansır. Günlük hayatta herkes toplumsal cinsiyeti verili kabul eder. Connell toplumsal cinsiyetin biyolojik farklara dayanılarak açıklanmasına karşı çıkar. Ona

göre toplumsal cinsiyet, bireyler ve grupların toplumsal ilişkileriyle ilgili bir meseledir (Connell 2009, 1-11). Toplumsal cinsiyet ilişkileri biyolojik farklardan değil, hâkimiyet ve iktidar ilişkilerinden kaynaklanır (Connell 2009, 50-52)

Connell, belirli bir cinsiyet kategorisine aidiyet hissini ‘toplumsal cinsiyet kategorisi’ olarak tanımlar. Kimlik, bizim kadın veya erkek olarak, ait olmaktan ne anladığımızı ve nasıl bir insan olduğumuzu tanımlar. Bu kimlik ve anlamlar bütünü insanlarda doğuştan oluşmaz, zaman içinde edinilir (Connell 2009, 6).

Young (2012) ise toplumsal cinsiyetten kaynaklanan iktidar ilişkilerini ve bunların siyasete yansımaları “Maskülen koruma mantığı” (*logic of masculinist protection*) kavramıyla açıklamaya çalışmıştır. Maskülen koruma mantığı, kadını doğası gereği zayıf ve korunmaya muhtaç bir varlık olarak resmederken; erkeğe, onu koruma görevini yükler. Ancak bu korumanın kadın için toplumsal bir bedeli vardır: Kadın, kendisini koruyanın buyruğu altına girmek durumundadır. Maskülen koruma mantığına göre bu egemenlik transferi, koruma için zorunludur. Young bu ilişkinin devletle vatandaş arasında da mevcut olduğunu iddia eder. Bu benzetmede devlet erkeği, vatandaşlar ise kadını temsil eder. Vatandaşlarını koruyan devlet doğal olarak onlardan sadakat bekler.

Nira Yuval-Davis ise milliyetçilik teorilerinin toplumsal cinsiyeti yok saydığını ifade eder. Milliyetçiliğin yeniden üretimi tartışmaları kadınlar yok sayılarak ilerleyemez. Bürokrasi gibi kadınlar da milliyetçiliğin yeniden üretiminde rol alırlar. Bunun en önemli yolu milletin evlatlarını doğurmaları olarak görülebilir. Kadınların doğuracağı çocuk sayıları birçok devlet tarafından çeşitli yöntemlerle belirlenmeye çalışılmaktadır Aynı zamanda kadınlar milliyetçilik fikrinin sürmesinde ve

doğurdukları çocukları özelinde yeniden-üretmesinde de görev alırlar(Yuval-Davis 2010, 17-60).

Yuval-Davis vatandaşlığın sadece hak değil görev de verdiği üzerinde durur. Vatandaşlar, vatanı için ölmeye hazır olma sorumluluğu içindedir. Ancak bu vatandaşların cinsiyeti de savaşta oynayacakları rolü belirler. Erkekler kadınlar ve çocukları korumak için savaşmakla yükümlüdür (Yuval-Davis 2010, 175-210). Bu noktada, Young ile Yuval-Davis'in fikirleri kesişir. Young'ın Maskülen koruma mantığıyla Yuval-Davis'in 'cinsiyetlendirilmiş savaşlar' (*gendered wars*) kavramları paralellik arz eder. Kadınları korumak için savaşan erkeklerden, devlet ve vatandaş ilişkisine geçişte Young'ın fikirleri büyük önem taşır.

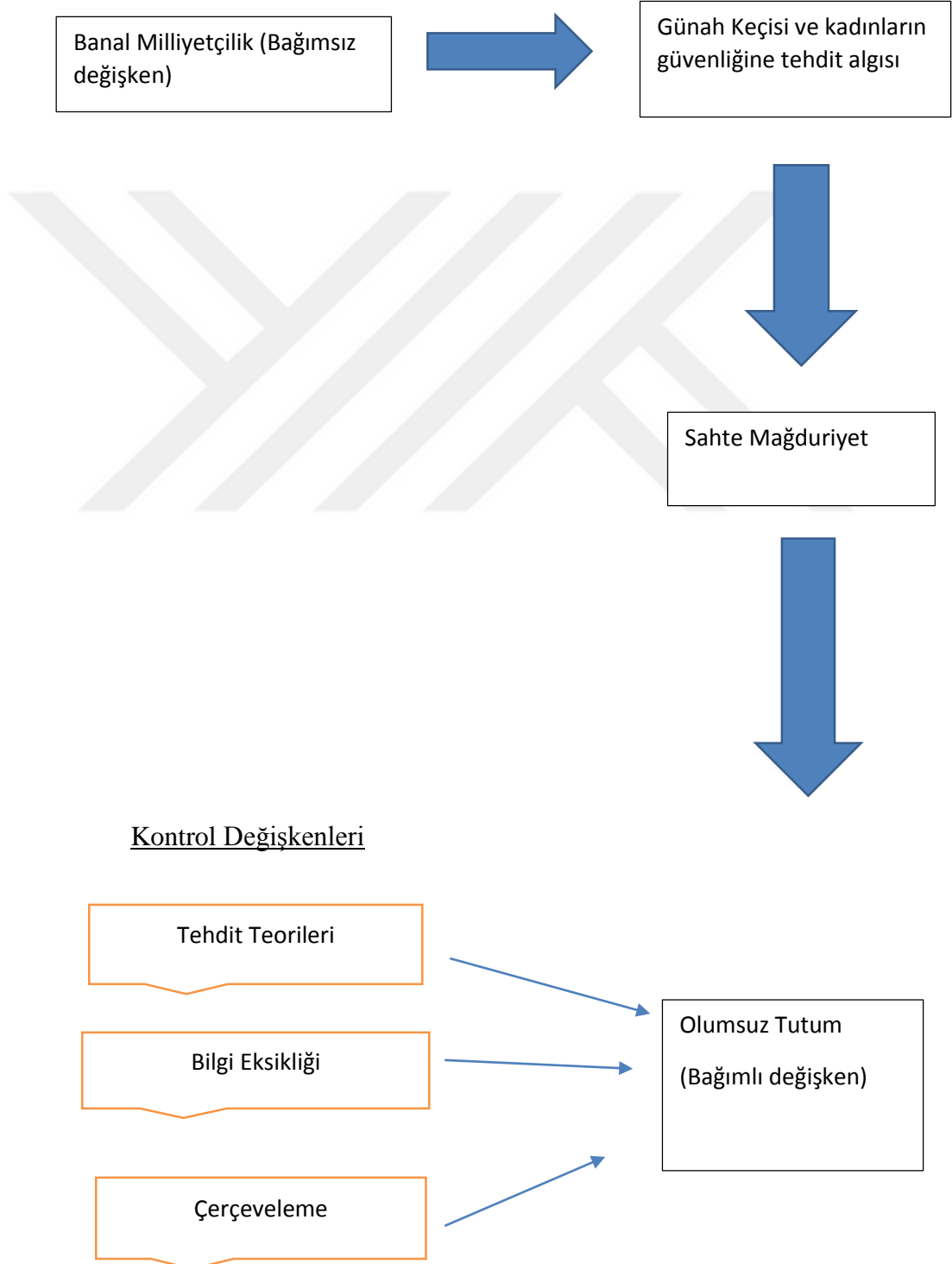
Maskülen koruma mantığının sığınmacılar ile yerleşik halk arasında mevcut olduğu iddia edilebilir. Sığınmacılar, Türkiye'ye 'sığındığı' için feminen karakterler olarak görülürken, onları 'koruyan' ve 'besleyen' yerleşik halk kendine Maskülen bir rol biçmektedir. Bu sebeple, sığınmacıların sayısına, cinsiyetine ya da yaşayış tarzına karışma hakkını kendilerinde bulacaklardır (Uz 2017, 1663). Aynı zamanda, 'besleme' vurgusunun da yapılacağı tahmin edilmektedir.

Buna ek olarak sığınmacıların Türk kadınlarını tehdit eder bir konuma getirildiği durumda, onları korumak durumunda olan erkekler sığınmacılara çok daha olumsuz bir tutum takınacaktır. Milliyetçilik, düşmanlık ve savunma söylemi toplumsal cinsiyet etrafında şekillenir. Kancı'nın (2015) yaptığı çalışmaya göre kitaplarda resmedilen Türk erkeği, ailesini ve vatanını koruyan ideal bir tiptir. Dolayısıyla, Türk erkekleri kadınları korumak adına bilhassa erkek sığınmacılar hakkında çok daha olumsuz yorumlar yapacaktır.

Hipotez 5: Toplumsal cinsiyet vurgusu içeren girdilerde tutumun genele göre daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 6: Kadınlar üzerinden sığınmacıları tehdit haline getiren girdilerin, sonraki girdilerin de olumsuz bir tonda seyretmesine sebep olacağı beklenmektedir.

Şekil 3.2. Hipotezler

Şekilde de gösterildiği gibi bu çalışmanın temel hipotezi milliyetçiliğin olumsuz tutumların temel belirleyicisi olduğudur. Sığınmacıların günah keçisi haline getirilmesi de milliyetçiliğin bir sonucudur. Günah keçisi haline getirilen sığınmacılar üzerinden yerli halk kendine sahte bir mağduriyet yaratmaktadır. Bu da olumsuz tutumu beslemektedir. Günah keçisi haline getirme, olumsuz tutumlar için bir gerekli koşul değil yeterli koşuldur. Bir grup, günah keçisi haline getirilmediği halde olumsuz bir algıya sahip olabilir. Ancak günah keçisi haline getirilmiş bir gruba karşı tutumların olumsuz olacağı tartışmasızdır. Tehdit teorileri, bilgi eksikliği ve çerçeveleme bu çalışmada kontrol değişkeni olarak kullanılacaktır.

Buna ek olarak toplumsal cinsiyet üzerine yapılan vurgu olumsuz yorumları tetikler. Kadınlar üzerinden tehdit yaratılması durumunda tepkilerin olumlu olması beklenemez.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde değişkenlerin operasyonelasyonu ve hipotezlerin testinde kullanılacak araştırma yöntemlerinin tanıtımı yapılacaktır. Öncelikle milliyetçiliğin operasyonelasyonundan başlanacaktır.

4.1. Operasyonelasyon

Billig'in iddialarını çalışmada kullanabilmek için bunların operasyonelleştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple Türkiye'de banal milliyetçilik hakkında yapılmış çalışmaların incelenmesi önem taşımaktadır. Bunlardan birisi Köse ve Yılmaz'ın 2012 tarihli çalışmasıdır. Köse ve Yılmaz Türk medyasında Türklüğün nasıl dalgalandırıldığını incelemiş ve bu yolla Billig'in iddialarını Türkiye örneğinde test etmiştir. Türk medyasındaki banal milliyetçi tema ve sembolleri tespit etmeyi hedefledikleri çalışmada 3 Şubat 2010'da çıkan 36 günlük gazeteyi incelemişlerdir. Çalışma sonunda milliyetçiliğin unutulmuş bir ideoloji olmadığı ve bilinçli olmayan bir yöntemle yeniden üretilmekte olduğunu tespit etmişlerdir. Billig'in banal ve dalgalanan milliyetçilik ayrımını da gözeterek daha ziyade açık olmayan ifade ve dikotomileri incelemişlerdir. Banal milliyetçiliğin Türk medyasında günlük bir rutinle üretildiğini tespit etmişlerdir. Çalışmaya göre, logolarında Türk bayrağı kullanan gazeteleri oranı %42'dir. Logosunda kırmızı renk kullananların oranı ise %81'dir. Banal milliyetçiliğin üretilme kaynaklarından biri de ulusal çıkar, ulusal bütünlük ve ortak özelliklere yapılan vurgudur. Bayrak, kırmızı-beyaz ve hilal vurgusu gibi ulusal semboller de bir diğeridir. Türk, Türkiye, bayrak, ülke, devlet, ulus, halk, toplum, bizim endüstrimiz ya da bizim ekonomimiz gibi milliyetçiliği uyandıran sözler de sıklıkla kullanılmaktadır. Ülkeye övgü ve 'biz'im başarılarımıza vurgu da bu süreçte

önem taşır. Ortak çıkar ve tarihin korunmasının en üstün ahlaki amaç olduğuna ilişkin inanç ve söylem de banal milliyetçiliğin üretimi açısından çok önemlidir. Son olarak, onlar ve biz arasındaki ayırım da son derece önem taşır (Köse ve Yılmaz 2012, 909-925). Bu çalışmadaki banal milliyetçiliği yeniden üreten pratikler banal milliyetçiliğin operasyonelleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Arman (2007) da Türk milliyetçiliğinde banallığın kaynaklarını aradığı çalışmasında Türk milliyetçiliğinin derin köklere sahip olduğunu ifade etmiştir. Ona göre Türk milliyetçiliği bir değişim aşamasındadır. Yazara göre yeni Türk milliyetçiliği ile eski Türk milliyetçiliği bazı ortak özellikler taşımaktadır. Bu ortak özellikler tarihten gelmekte ve her iki milliyetçilik de Türk ulus inşasında yapı taşı sayılabilecek bazı tarihi olaylara vurgu yapar. Bu olaylar aynı zamanda kimin dost kimin düşman olduğunu belirlemiştir. Ona göre Türk milliyetçiliği içinde Amerikan karşıtlığı ve Avrupa şüpheciliğine ilişkin nüanslar barındırır. Arman, milliyetçiliği devam eden bir kolektif inşa olarak görür. Milliyetçi bir birey ulusal değerleri daima üstün, gerçek ve tartışmasız olarak görür. Aynı zamanda milliyetçilik aynılık hissiyatı yaratır. Ona göre, Türk milliyetçiliğinin banal kaynakları Doğu-Batı dikotomisi, ırkçı, Yahudi karşıtı, gayrimüslim karşıtı söylemler, Rum Patrikhanesi, Türk vatandaşı Ermeniler, liberal entelektüeller, Hıristiyan misyonerler ve AB yanlısı gruba karşı düşmanlıktır. Ona göre, Türk milliyetçiliğinin Batı'yla ilişkisi aşk-nefret ilişkisine benzer. Batılı siyasal kurumlar ve kültür model alınırken; kolonileşme korkusuna dayanan Sevr Sendromu Batı'yı düşman olarak tanımlar (Arman 2007, 133-151). Bu çalışmanın banallığın kaynakları olarak gösterdiği Batı düşmanlığı, gayrimüslim düşmanlığı ya da AB yanlılarına düşmanlık kanımca Türk milliyetçiliğinin banal bir ögesi olarak görülemez. Bu düşmanlıklar dönem dönem ortaya çıkan ya da belli

grupların göttüğü düşmanlıklar olarak dalgalanan milliyetçiliğin bir kaynağı olarak görülebilir.

Çalışmada Billig'in Banal Milliyetçilik Teorisi özellikle milliyetçiliğin banal yani kolay fark edilir olmayan yanını ölçmek için kullanılacaktır. Yine açık yani dalgalanan milliyetçiliğin ölçümünde de teori elverişlidir. Kendisini milliyetçi olarak tanımlayan ya da Türk milletini üstün gördüğünü açık bir şekilde ifade eden yazarların girdileri dalgalanan milliyetçilik olarak ulus-devleti verili kabul eden, milleti hiyerarşik bir kimlik kategorisi kabul etmekle beraber kendisini milliyetçi olarak tanımlamayan ve dehisleri kullanan yazarların girdileri ise banal milliyetçilik olarak kodlanacaktır. Daha sonra sadece açık yani dalgalanan milliyetçiliğin ölçüldüğü durumlarda olumsuz tutumların en belirleyici etkeninin sembolik tehdit algılaması olduğu gösterilecek ve daha sonra banal milliyetçilik ölçümü de eklenerek milliyetçiliğin en belirleyici etken olduğu ortaya çıkarılacaktır.

Dışlama konusunda ise Allport'un günah keçisi tanımından yararlanılacaktır. Sahte mağduriyet yaratma konusundaki açıklamalar için ise Sosyal Kimlik Teorisi ve Suavi Aydın'ın öteki ve onun tehditkârlığı üzerine görüşlerinden yararlanılacaktır. Sosyal Kimlik Teorisi, millet dışındaki grupları açıklamak için en elverişli teoridir. Ancak bu çalışmada Türkiye'nin içindeki farklı gruplar inceleme konusu olmadığı için millet ve milliyetçilik hakkındaki açıklamalarda Banal Milliyetçilik Teorisi kullanılacaktır.

Bu çalışmada temel bağımsız değişkenin banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçilik olduğu daha önce belirtilmişti. Milliyetçiliğin sığınmacıların günah keçisi haline getirilmesine yani doğal olarak olumsuz tutuma sebep olması beklenmektedir. Bilgi eksikliği, tehdit teorileri ve çerçeveleme ise kontrol değişkeni olarak kullanılacaktır.

Tehdit, kurban ve hak temelli olmak üzere üç temel çerçeve oluşturulmuştur. Tehdit çerçevesi; ekonomik, sembolik ve ideolojik olmak üzere üç alt çerçeveye bölünmüştür. Ekonomik tehdit; iş rekabeti, sosyotropik kaygılar ve ekonomik göçmen imajı olarak operasyonelleştirilmektedir. Sembolik tehdit ise; sayılarla özdeşleştirme, laikliğe ya da mezhepsel dağılıma tehdit olarak görme, suçla ilişkilendirme, ulusal güvenlik ya da kamu düzeni tehdidi olarak görme ve kültürel tehdit gibi alt başlıklara ayrılmıştır. İdeolojik tehdit, vatandaşlık tartışmalarını da içine alacak şekilde herhangi bir ideolojiyi ya da ideolojik hedefi besleme potansiyeline sahip görülme olarak incelenmiştir. Kurban çerçevesi daha önce de belirtildiği gibi Benson'ın operasyonelleştirmesinin Türkiye'deki duruma uyarlanmasıyla tanımlanmıştır. Bu noktadan sonra ölçüm için kullanılacak yöntemlere ilişkin açıklamalara geçilecektir.

4.2. Medya Araştırmaları

Sığınmacılara ya da daha genel bir kategori olarak göçmenlere yönelik tutumları araştırırken kullanılan yöntemlerin başında anket ve mülakat gelir. Örneğin, Crush Güney Afrika'da göçmenlere yönelik tutumu ölçmek için anket yapmıştır (2001, 103-133). O'Rourke ve Sinnott da 24 ülkede göçmenlere ilişkin tutumun belirleyicilerini araştırırken anket yöntemini kullanmışlardır (2006, 838-861). Türkiye'de de göçmenlere ilişkin tutumu araştırmak için anket yöntemi kullanılmıştır. Örneğin, Erdoğan'ın 2017'de Türkiye'de sığınmacılara yönelik tutumları araştırdığı çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır (2017, 3-5).

Bir başka yöntem olarak da geleneksel medyadaki temsillerden yararlanılır. Bazı görüşlere göre haber medyasındaki temsil doğrudan kamuoyunu yansıtmaz; ancak medyanın tutumları belirleme üzerindeki etkisi çok yüksektir (Kentmen 2010, 637-638). Örneğin, Haenens ve Lange Hollanda medyasında sığınmacıların nasıl

çerçeveslendiğini araştırmış ve çerçevelemenin tutumları belirlemede çok önemli olduğunu iddia etmiştir (2001, 847-860). Tutumlar araştırılırken medyanın incelenmesi bu yüzdendir. Medyanın kamuoyuna göre şekillendiğini iddiası da mevcuttur. Örneğin, Göker ve Keskin Türkiye'deki sığınmacıların haber medyasındaki temsilini bu iddiadan hareketle araştırmıştır (2015).

4.3. Sosyal Medya Araştırmaları

İnternette yer alan forumlar ve sosyal medya ise internete erişimi olan insanların tutumlarını öğrenmek açısından çok önemlidir (Anstead ve O'Loughlin 2015, 204). Bunlar, hem kamuoyunu yansıtmaya hem de belirleme açısından önem taşır. Sosyal medyada normal vatandaşın düşüncelerini belirtebiliyor olması sebebiyle sosyal medyanın katılımcı bir kültürü olduğu iddia edilir (Fuchs 2014, 52-53). Bu şekilde hem anketteki sosyal istenirlik sapması (social desirability bias) önlenir hem de elitlerin kamuoyunu yönlendirdiği varsayımıyla gazeteleri incelemek yerine tek tek bireylerin görüşleri incelenmiş olur.

Neubaum ve Kramer sosyal medya sayesinde bireylerin öteki kullanıcıların fikirlerini öğrenme imkânına sahip olduğunu yani sosyal medyanın hem bireylerin görüşlerini ifade ettiği hem de tutumların oluşmasına katkıda bulunan bir mecra olduğunu ifade eder (2017, 502-531). Beckers ve Harder da benzer şekilde sosyal medyanın 'sokaktaki adam'ın sesini duyurma işlevi üzerinde durur (2016, 910-920). Sosyal medya ve forumlar üzerindeki içerik analizi araştırmalarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Örneğin, Ünal Türkiye'de sığınmacı algısını araştırmak için internetteki forumlar üzerinde içerik analizi yapmış ve sığınmacılara yönelik tutumun dışlayıcı, küçümseyici ve ötekileştirici olduğunu saptamıştır (2014, 65). Yıldırım ve Yurtdaş katılımcı sözlük yazarlarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşlerini

öğrenmek için Ekşi Sözlük ve Uludağ Sözlük üzerinde yaptıkları içerik analizinde 1330 adet girdi incelemişlerdir (2017).

Ekşi Sözlük üzerine yazılan tezler de artma eğilimi göstermektedir. Örneğin, Yalçın, 2015 yılında yazdığı tezde Ekşi Sözlük'te simgesel şiddet kullanımını araştırmıştır. Korkmaz ise 2017 yılında yazdığı tezde Ekşi Sözlük'te kutsalın yeniden inşasını söylem analizi metoduyla açıklamıştır. Beydeş de 2017 yılında yazdığı tezinde Reina katliamı sonrası Ekşi Sözlük'te korku politikası üretimini yine söylem analizi yöntemiyle incelemiştir. Görüleceği üzere Ekşi Sözlük'te söylem analizi metodu gittikçe daha fazla kullanılmaktadır.

Bu çalışmada sığınmacılara ilişkin tutumları incelemek için Ekşi Sözlük isimli forum benzeri hicivsel (Erhart 2014, 1732) site üzerinde içerik ve söylem analizi metotları uygulanacaktır. Ekşi Sözlük, kullanıcı katkısına dayalı olan forum benzeri sitelerden en popüler olanıdır. 1999'da Sedat Kapanoğlu tarafından kurulmuştur (Doğu ve diğerleri 2009, 3). 400.000'in üzerinde kayıtlı kullanıcısı¹⁷ ve 50.000'in üzerinde yazarı¹⁸ mevcuttur. Ekşi sözlük tarafından açıklanan verilere göre 2016 yılında en az tıklanma sayısına sahip olan gün 8.07.2016 tarihidir ve site o gün içerisinde 1.728.930 kez görüntülenmiştir. 2016 yılında en çok tıklanma ise 16.07.2016 gününde gerçekleşmiş ve site 4.423.482 kez görüntülenmiştir. 2016 yılı boyunca 192 milyondan fazla kişi siteyi ziyaret etmiştir (Ekşi sözlük 2017).

Diğer sosyal medya siteleri yerine Ekşi Sözlük'ün seçilmiş olmasının sebeplerinden biri de bu popüleritedir. Bir diğer sebep ise kullanıcı katkılarının anonim ve tamamen halka açık olmasıdır. Yani, Facebook ya da Twitter gibi kullanıcıların paylaşımlarını

---

¹⁷ Ekşi Sözlük, "ekşi sözlük'te 2017 yılında olan biten", 2017, Son erişim 19.07.2018 <https://eksisozluk.com/entry/73145392>.

¹⁸ Webmasto, "Ekşi Sözlük'te 450 Bin Çaylağa Yazarlık Yolu Göründü", 2015, Son erişim 19.07.2018 <http://www.webmasto.com/eksi-sozluhte-450-bin-caylaga-yazarlik-yolu-gorundi>.

gizlemesi gibi araştırma güçlükleri Ekşi Sözlükte mevcut değildir. Ekşi Sözlükte yazar olabilmek için site yönetimin bunu onaylaması gerekir. Onaylama süreci hakkında kesin bir prosedür bulunmamaktadır. Yeni yazar kabulünün ne zaman yapılacağı da belli değildir. Yazar olmak isteyenler, siteye 10 farklı girdi iletip yazarlıklarının onaylanmasını beklerler. Eğer yönetim bu girdileri uygun görürse aday, yazar olabilir. Bu süreç aylarca hatta yıllarca sürebilir.¹⁹ Ekşi sözlükte çok çeşitli aktörler vardır. Kayıtlı olmayan okuyucular başlıkların altındaki girdileri okuyabilir ve bu girdileri puanlayabilirler. Kayıtlı olup henüz on girdisini tamamlamayan kullanıcılara çaylak denir. Bunlar girdileri okuyabilir, puanlayabilir, yazarlara mesaj atabilir ve diğer çaylakların girdilerini okuyabilirler. Onay bekleyen çaylak ise on girdisini tamamlayıp yazarlığının onaylanmasını bekleyenlere denir (Doğu ve diğerleri 2009, 4). Yazarlar yani suserler ise başlık açabilir, girdi yazabilir, girdileri oylayabilir ve birbirlerine mesaj atabilirler. Son olarak yöneticiler (admin) kimlerin yazar olacağına ve girdilerin ya da başlıkların formata uygun olup olmadığına karar verirler. Ekşi Sözlükte yazarlar bir başlık açar ve altına bir girdi girerler. Daha sonra diğer yazarlar da bu başlığın altına kendi yorumlarını girdi olarak iletirler.

Ekşi Sözlükte içerik analizinin araştırma yöntemi olarak seçilmesinin nedenlerinden bir diğeri de sosyal kabul edilebilirlik sapmasının (social desirability bias) diğer yöntemlere nazaran düşük olmasıdır. Sosyal kabul edilebilirlik, toplumsal onay ve kabule duyulan ihtiyaca ve bu kabulün sağlanması için kültürel olarak kabul edilebilir ve uygun davranışlarda bulunmanın gerekliliğine duyulan inanca işaret eder (Marlow ve Crowne 1961, 100-115). Sosyal kabul edilebilirlik sapması ise insanların anket sorularına kültürel olarak tasdik edilecek şekilde cevap verme ihtiyacı hissetmesi

---

¹⁹ Wikipedia, "Ekşi Sözlük", Son erişim 19.07.2018, https://en.0wikipedia.org/wiki/Ek%C5%9Fi_S%C3%B6zle%C3%BCk.

olarak tanımlanabilir (Yavçan 2011, 28). Anketlerde cevap verenlerin anketi yapanlara daha iyi görünmek için düşündüğünden farklı cevap verebileceği birçok çalışma tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu sapmayı engellemek için birçok yöntem önerilmiş olsa da tamamen engellenmesi oldukça zordur (Paulhus 1991, 18). Ancak Ekşi sözlük anonim bir sosyal platform olduğu için bu sapma ankete göre çok daha düşüktür.

Ekşi Sözlük'ün kullanıcı profil bilgisi yazarlar kendileri açıklamadıkça paylaşılmamaktadır çünkü sitenin özelliği yazarların kim olduğunun kesin olarak bilinmemesidir (Akca 2010, 31). Ancak yazarların kendi aralarında yaptıkları seçim anketleri, yazarların ağırlıklı olarak destekledikleri partileri ortaya çıkarmaktadır. Bu bilgi kullanıcıların siyaseten bir taraf olabileceği ihtimalinin göz önünde bulundurulması açısından önem taşır. 25 Aralık 2016 tarihinde yapılan ankette 585 kişi oy kullanmıştır ve oy verenlerin yüzde 47'si CHP'ye oy verdiğini ifade etmiştir. Yüzde 13'ü ise HDP'ye oy verdiğini söylemiştir.²⁰ 2018 yılında yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde CHP Türkiye genelinde %22,80, HDP ise %11,53 oy almıştır.²¹ Bu anketten hareketle Ekşi Sözlük kullanıcı profiline Türkiye geneline göre daha muhalif bir yapı teşkil ettiğini iddia etmek mümkün olabilir. Ancak yazarların gelir durumu, yaş ortalaması ya da cinsiyet dağılımı gibi bilgilere erişmek mümkün değildir.

4.4. Yöntem

Bu çalışmada hipotezlerin doğruluğunu test etmek için biri kantitatif, biri kalitatif olmak üzere iki yöntem kullanılacaktır. Öncelikle kantitatif olarak bir içerik analizi

---

²⁰Strowpoll. 2016. "Bugün seçim olsa oyunuzu hangi partiye verirsiniz ?&#160." Son erişim 06.08.2018. <https://www.strawpoll.me/11953865/r>.

²¹ Yüksek Seçim Kurulu. Son erişim 06.08.2018.

<http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96A.pdf>.

yapılacak, ardından sığınmacı çocukları konu alan üç adet başlık kalitatif olarak incelenecektir.

4.4.a. İçerik Analizi

Ekşi Sözlük 'teki arama butonu, konuyla ilgili başlık ve girdileri bulmak için elverişlidir. Bu çalışmada, sığınmacılar hakkındaki yorumları bulabilmek adına “Suriyeli” sözcüğü aratılmıştır. Mülteci ya da sığınmacı yerine Suriyeli sözcüğünün seçilmesinin sebebi Türkiye’de bu insanlar için en yaygın kullanılan sıfatın bu olmasıdır. Yani, Türkiye’de nitelendirme yapılırken sığınmacı, misafir ya da mülteci bile denecek olsa başında her zaman Suriyeli sıfatı bulunmaktadır. Bu sebeple, en geniş sonuçlar ‘Suriyeli’ sözcüğü altında toplanmaktadır. 28.03.2018 tarihinde bu aratma sonucunda 1000 adet başlık bulunmuştur. Bu başlıklar altındaki toplam girdi sayısı, 19,840’tır.

19,840 girdi içerik analizi için sayıca çok fazla olduğundan bir örneklem belirlenmiştir. Sayıca en fazla girdi içeren ilk 50 başlık altındaki girdiler incelenecektir. Bu başlıklar altındaki en popüler 10 girdi incelenecektir. Popülerlik Ekşi Sözlük ’ün oylama (şükela) işlevi ile belirlenmektedir. Sözlük üyeleri bir başlığa girip şükela butonuna bastığında en çok oylanandan en az oylanana olacak şekilde girdileri sıralayabilmektedir. Bu çalışmada Ekşi Sözlük’ün bu özelliğinden yararlanılarak en çok girdi içeren 50 başlığın içindeki en popüler ilk 10 girdi incelenecektir. Böylece sadece yazarların değil, Sözlüğü okuyup oylayanların da görüşleri anlaşılmış olacaktır.

Araştırmanın bazı kısıtları mevcuttur. Kısıtlardan biri girdilerin silinebilmesidir. Kullanıcı girdileri, yazarın rızasına bağlı olarak ya da yönetimce silinebilmektedir ve başlıktan girdi silinip silinmediği bilinmemektedir. Bunun yanında kullanıcılar

girdilerini değiştirme hakkına da sahiptir. Değişikliği hangi tarihlerde yaptıkları görülebilse de metnin eski haline ulaşmak mümkün değildir. Bir başka kısıt ise temsil yeteneğidir. İncelenen toplam girdi sayısı 500'dür. Bu örneklem, Türkiye'nin toplam tutumunu belirlemek açısından küçüktür. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi kullanıcıların Türkiye ortalamasından daha muhalif bir dağılımı olduğu tahmin edilmektedir. Dolayısı ile sonuçların Türkiye genelini yansıttığını iddia etmek mümkün olmayabilir.

İçerik analizi için bir kodlama rehberi hazırlanmış ve girdiler buna uygun olarak bir Excel dosyasına işlenmiştir. Araştırma esnasında kullanıcıların sığınmacıları hangi sıfatla ya da sıfatlarla adlandırdığı, sığınmacılara ilişkin genel tutumları, hükümeti ya da Batı'yı eleştirip eleştirmedikleri ve sığınmacıların nasıl çerçeveslendiği incelenmiştir. Excel dosyasının ilk sütununa girdilerin altında bulunan Entry no yani girdi numarası yazılacaktır. Bir sonraki sütuna ise tarih altı haneli olacak şekilde (örneğin; 280618) kodlanacaktır. Üçüncü sütuna girdinin altında bulunduğu başlık yazılacaktır. Daha sonra sığınmacıların nasıl adlandırıldığı kodlanacaktır. Excel dosyasında sırasıyla Sığınmacı, Mülteci, Misafir, Kaçak, Geçici Koruma, Göçmen ve Suriyeli adlandırmaları için ayrı ayrı sütunlar oluşturulmuştur. Bunlar belirlenirken Yavçan ve diğerlerinin 75. Yıllık MPSA Konferansı'nda sunduğu çalışmadan yararlanılmıştır. Her ne kadar bu çalışma gazetelerde içerik analizi yapmak için hazırlanmış olsa da mevcut tez çalışmasına da uygun kısımları mevcuttur (Yavçan ve diğerleri 2017). Metinde kullanılan adlandırma şekillerinden bunlara uyanlar 1 olarak kodlanacaktır. Eğer bunlar yerine başka bir hitap şekli varsa Diğer sütununun altına bu hitap şekli yazılacaktır. Daha sonra Yavçan ve diğerlerinin çalışmasında da yapıldığı gibi girdilerin genel tonuna bakılacaktır (2017). Bu sütun altına, ton negatifse 0, ton nötrse 1, olumluysa 2 kodlanacaktır. Ardından Yavçan ve diğerlerinin de yaptığı gibi

girdide eleştiri olup olmadığına bakılacaktır (2017). Eleştiri varsa 1, yoksa 0 olarak kodlanacaktır. Daha sonra eleştirinin kime ya da kimlere yöneltildiği incelenecektir. Hükümet, Batı (AB, BM gibi Batılı Kurumlar) ve diğer için birer sütun oluşturulmuştur. Bundan sonra yazarın bilgi eksikliği olup olmadığı incelenecektir. Eğer yazar sığınmacılarla ilgili yanlış bir bilgi aktarırsa bu sütun altına 1 kodlanacaktır.

Daha sonra temsillere geçilecektir. Sembolik tehdit çerçevesi için sayı, din, suç, ulusal güvenlik, kültürel tehdit ve kamu düzeni alt çerçeveleri oluşturulmuştur. Sığınmacıların sayılarla ilişkilendirildiği girdiler sayı sütunu altına 1 olarak kodlanacaktır. Sığınmacıların aynı dinden olma çerçevesiyle resmedildiği girdiler bu sütun altına 1 olarak kodlanacak; eğer bu temsil pozitif bir temsile bir sonraki sütuna 1; negatifse 0 yazılacaktır. Din çerçevesinin olumlu anlamda kullanıldığı durumda sembolik tehdit sütununa 1 yazılmayacaktır. Diğer alt çerçevelerde de sığınmacılar bunlardan biriyle ilişkilendirildiyse ilgili sütuna 1 yazılacaktır. Ayrıca bunlardan biri varsa aynı zamanda sembolik tehdit sütununun altına 1 yazılacaktır.

Ekonomik tehdit çerçevesi için sosyal masraf, yardım, iş tehdidi ve ekonomik göçmen olarak dört alt çerçeve oluşturulmuştur. Sosyal masraftan kasıt sığınmacılara yönelik sosyal servisler için kamu harcamalarına yapılan vurgudur. Yardım alt çerçevesi sığınmacılara yapılan yardımların vurgulanması anlamına gelir. İş tehdidinden kasıt sığınmacıların iş piyasasındaki rekabeti arttırarak yerleşik halkın işsiz kalmasına sebep olduğunu iddia eden girdilerdir. Ekonomik göçmen alt çerçevesi ise sığınmacıların Türkiye'ye zulümden kaçmak için değil Türkiye'de daha iyi şartlarda yaşamak için geldiğini iddia eden girdilerdir. Metinde bunlardan biriyle ilişkilendirme varsa ilgili sütunun altına 1 yazılacaktır. Ayrıca bunlardan biri varsa aynı zamanda ekonomik tehdit sütununun altına 1 yazılacaktır.

İdeolojik tehdit çerçevesi için alt çerçeve oluşturulmamış; sığınmacıları ideolojik tehdit çerçevesinde sunan girdiler bu sütun altına 1 olarak kodlanmıştır.

Kurban çerçevesi için Suriye İç Savaşı, ırkçılık ve insancıl olmak üzere üç alt çerçeve oluşturulmuştur. Suriye İç Savaşı, bu savaş nedeniyle yaşanan mağduriyetlere yapılan vurgu anlamına gelir. Irkçılık, sığınmacıların maruz kaldığı ırkçılık sebebiyle yaşadığı mağduriyeti ifade eder. İnsancıl alt çerçeve ise sığınmacıların kaçış yolunda ölmesi, boğulması ya da içinde buldukları kötü şartlar sebebiyle yazarın yaşadığı üzüntüyü ifade eder. Bunlardan birinin olduğu durumda kurban sütununun altına 1 ve ayrıca ilgili alt çerçeve sütununun altına 1 yazılacaktır.

Hak çerçevesi için güvenlik, insan hakları, kadın hakları ve çocuk hakları alt çerçeveleri oluşturulmuştur. Güvenlikten kasıt sığınmacıların güvenliğidir. Bunlardan biriyle ilişkilendirilme varsa öncelikle hak çerçevesi sütununun altına 1 yazılır ve daha sonra ilgili alt çerçeve sütununun altına 1 yazılır.

Eğer girdi yukarıdaki çerçevelerden hiçbirine uyumlu değilse son sütundaki diğer başlığı altında sığınmacıların nasıl çerçevesi kısıca ifade edilmiştir.

Sığınmacıların günah keçisi olarak görüldüğü girdileri kodlamak için günah keçisi sütunu oluşturulmuştur. Eğer sığınmacılar günah keçisi olarak görülüyorsa bu sütun altına 1 kodlanacaktır. Kendini kurbanlaştıran yani sahte bir mağduriyet yaratan girdiler ise kurbanlaştırma (Victimization of self) sütununa 1 olarak kodlanacaktır.

Milliyetçi yorumlar içeren girdiler milliyetçilik sütununa 1 olarak kodlanacaktır. Milliyetçi yorumlar açıksa dalgalanan milliyetçilik sütununa; banalse banal milliyetçilik sütununa ayrıca 1 yazılacaktır.

Bu kodlamalardan sonra milliyetçiliğin banal milliyetçiliği de kapsadığı durumda olumsuz tutumların en önemli belirleyicisi olduğunu göstermek için iki tane regresyon

modeli oluşturulacaktır. Modellerin bağımlı değişkeni genel tutumdur. Model 1’de bilgi eksikliği, tehdit çerçevesi, kurban çerçevesi, hak temelli çerçeve ve dalgalanan milliyetçiliğin bağımsız değişken olarak olumlu tutuma etkisi ölçülecektir. Model 2’de ise dalgalanan milliyetçilik yerine banal milliyetçilik ve dalgalanan milliyetçiliğin toplamı ölçülecektir.

4.4.b. Tetikleyici Söylemler

Bu kısımda sığınmacı çocuklarla ilgili üç başlık kalitatif olarak incelenecektir. Konu olarak sığınmacı çocukların seçilmesinin sebebi sığınmacı çocuklarla ilgili girdilerde tutumun daha olumlu olacağını beklenmesidir. Bu girdiler seçilirken uygulanan ölçüt, girdideki söylemlerin belirli bir girdiden sonra olumsuzlaşmasıdır. Buna göre, başlıktaki girdiler önce olumlu tonda başlamalı; bir olumsuz girdiden sonra ton olumsuzlaşmalıdır. Bu şekilde seçilen birinci başlık “mendil satan Suriyeli çocuğu tokatlayan esnaf”tır. Bu başlık altında 263 girdi mevcuttur. İkinci başlık “pide çalan çocukları hastanelik etmek”tir. Bu başlık altında 224 girdi mevcuttur. Üçüncü başlık “ankara metrosunda Suriyeli çocuğu döven erkek”tir. Bu başlık altında 153 girdi mevcuttur.

Bu bölümde inceleme, başlık altındaki ilk iki sayfada yer alan yirmi girdiye söylem analizi yapılmak suretiyle yapılacaktır. Öncelikle girdiler olumlu/olumsuz olarak sınıflandırılacak daha sonra ilk olumsuz girdinin söylem analizi yapılacaktır.

Bu kısım için seçilen başlıklar aynı zamanda kantitatif kısımda da incelenmiştir. O kısımda inceleme bu başlıklar altındaki en çok beğenilen ilk on girdiye içerik analizi yapılması suretiyle gerçekleştirilmiştir. Bu kısımda incelenen girilme sırasına göre ilk yirmi girdinin genel tutumuyla önceki kısımda incelenen en çok beğenilen ilk on girdinin genel tutumu karşılaştırılacaktır.

Hipotez 7: Olumlu bir tona sahip başlıklar altındaki yazılma sırasına göre ilk yirmi girdinin, en çok beğenilen ilk on girdiden daha olumlu tonda olması beklenmektedir.

BÖLÜM V

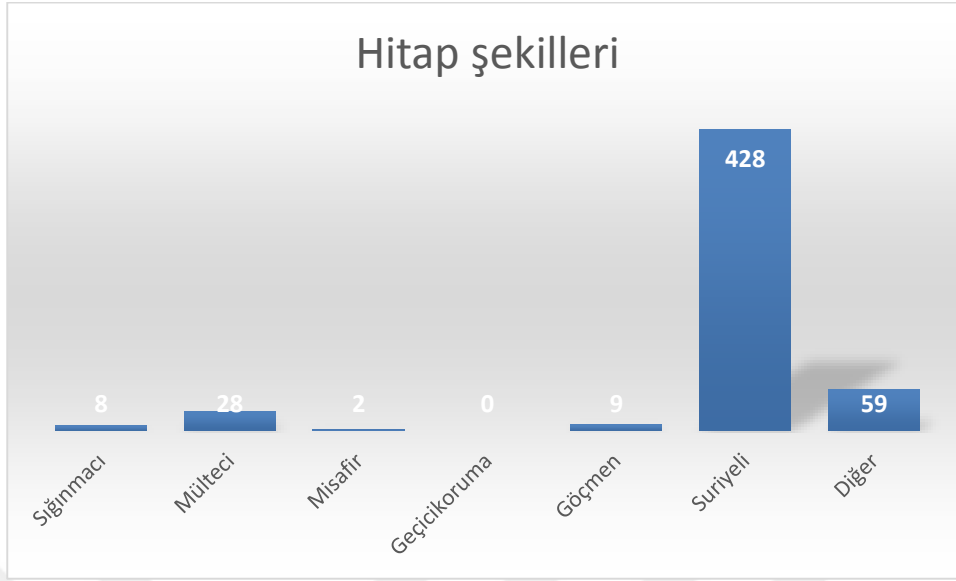
BULGULAR, ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

5.1. İçerik Analizi

Yukarıda belirtildiği gibi bir kodlama rehberi hazırlanmış ve bu rehberine uygun bir Excel tablosu oluşturulmuştur. Ekşi Sözlükte ‘Suriyeli’ sözcüğü aratılmış ve 1000 başlık bulunmuştur. Bu başlıklar altındaki toplam girdi sayısı 19,840’tır. En çok girdi içeren elli başlık altındaki girdi sayısı ise 13.244’tür. Bu elli başlık altındaki en çok oylanan on girdi incelenmiştir. Yani incelenen girdi sayısı 500’dür.

Girdilerin %87’sinde sığınmacılardan bahsedilirken ‘Suriyeli’ sözcüğü kullanılmıştır. Bu göstermektedir ki sığınmacılar söz konusu olduğunda ilk akla gelen onların hangi milletten olduğudur. Onlar ‘Suriyeli’ oldukları için ‘buraya’ yani Türkiye’ye ait değildir. Sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumların başlıca sebebinin milliyetçilik olduğunun ilk göstergesi budur.

Şekil 5.1. Hitap şekilleri

Diğer kategorisinde en sık kullanılan ifade 16 kullanımla ‘Arap’ olmuştur. Bu sonuç da çalışmanın temel hipotezini kuvvetlendirmektedir. Sığınmacılar bu noktada vatandaşı oldukları devletle değil etnisiteleri ile nitelendirilmektedir. Arap ifadesinin kullanıldığı bir girdi örneği olarak şu verilebilir:

akp'li çomar beyanı.

ataları balkanlardan gelen türklerdenim.

gelen suriyeli görse hemen domalacak arap hayranı itler yazı yazmayı da öğrenmişler.

araplar becersin seni. (#61666426)²²

Bir diğer nitelendirme şekli ise küfür olmuştur. Girdilerin altı tanesinde sığınmacıları nitelendirmek için küfür niteliğindeki ifadeler kullanılmıştır. Bu da tutumun nefret derecesinde olumsuz olduğunu göstermektedir. Bu noktada örnek girdi göstermek yerine, bunların bir önceki örnekteki hakaretlerden çok daha ağır hakaretler içerdiğini

²² <https://eksisozluk.com/entry/61666426>, Son erişim 19.07.2018.

belirtmek yeterli olacaktır. Yine bu kategoride sık kullanılan başka ifadeler ‘Dilenci’, ‘Ortadoğulu’ ve ‘Yabancı’dır. ‘Dilenci’ ifadesinin kullanıldığı bir girdi örneği olarak aşağıdaki örnek incelenebilir.

son zamanlarda istanbul suriçi, eminönü, taksim vs. yerlerde çoluk çocuk dilenen dilenciler. türkiye' de kazara yaşadığımızın göstergesi olan insanlardır bu dilenciler. sonra deniyor ki niye terör bitmiyor. bitmez tabi. adamlar istanbul' un göbeğinde elini kolunu sallaya sallaya dilenip kadınları kızları taciz edebiliyor. aynı zamanda devletten haftalık 50 lira alıp kaçak olarak orada burada çalışabiliyorlar. bu adamlar bunu yapabiliyorsa terörist ne yapmaz ki? (#32248599)²³

Mülteci sözcüğü ise %6 oranında kullanılmıştır. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların hukuki statüsünün mültecilik olmadığı daha önce ifade edilmişti. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki hukuki statüsü ‘Geçici Koruma’dır (Yavçan 2016, 3). ‘Geçici koruma’ ifadesi ise hiçbir girdide kullanılmamıştır. Mülteci rejimindeki hukuki tanımın kapsam olarak dar bulunması sebebiyle hukuken mülteci kabul edilmeyen grupları mülteci olarak nitelenmesi durumu mevcuttur (Maley 2016, 20-29). Ancak Ekşi Sözlük örneğinde mülteci sözcüğünün geçici koruma ifadesinden daha çok kullanılmasının sebebi kanımca bu değildir. Ekşi Sözlük kullanıcıları mülteci kelimesini medyada sıklıkla gördükleri ve duydukları için kullanmaktadır. Mülteci sözcüğü ile olumlu tutum arasındaki korelasyon Ekşi Sözlükte pozitif olmakla beraber katsayısı 0,026’dır. Korelasyon bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki nedensel ilişkiyi ifade eder. Bu ilişki pozitif veya negatif olabilir. Pozitif korelasyonda bağımsız değişkendeki artış bağımlı değişkende bir artışa sebep olur. Negatif

---

²³ <https://eksisozluk.com/entry/32248599>, Son erişim 19.07.2018.

korelasyonda ise bağımsız değişkendeki artış bağımlı değişkende azalmaya sebep olur. Örneğin, mülteci sözcüğü ile olumlu tutum arasındaki 0,026 korelasyon katsayısı şu anlama gelir: Sığınmacılara mülteci diye hitap eden yazarların binde yirmi altısında olumlu tutum gözlenmiştir.

Sığınmacılara ilişkin genel tutumu ölçmek için 0, 1 ve 2 rakamları kullanılmıştır. 0, olumsuz tutumu; 1, nötr tutumu ve 2, pozitif tutumu ifade eder. Araştırma sonucunda 500 gözlemin ortalaması 0,3 çıkmıştır. Yani tutum, olumsuza oldukça yakındır. Olumsuz tutumdaki bir girdiye örnek olarak şu verilebilir:

bak güzel kardesim. 80'lerde bu memlekete bir gecede 300 bin kadar bulgar turku akin etti. bir tanesi sokaga cikip dilencilik yapmadi, vatandasa satasmadi, dovlet bize bahmiir demedi, etrafa rahatsizlik vermedi. hepsi once kendine is bakti. seviyesinin altindaki ise bile burun kivirmadi. ucu-besi bir araya gelip baslarini sokacak bi yer yapmaya giristiler. insan gibi yasamak, kabul gormek icin it gibi calistilar. yasi musait olup o gunlere tanik olanlar daha iyi anlayacaktır aradaki farki. (#43952227)²⁴

Girdilerin 280 tanesinde yani %56'sında sığınmacılar dışındaki kişilere ilişkin eleştiri mevcuttur. Sığınmacılar dışındaki kişilerin eleştirildiği girdilerde sığınmacıların günah keçisi haline getirilmemesi beklenir. Nitekim ikisi arasındaki korelasyon negatif çıkmıştır. Korelasyon katsayısı -0,126'dır. Korelasyonun düşük çıkmasının nedeni kullanıcıların sığınmacıları ideolojik tehdit olarak görmesiyle veya sığınmacı haklarını savunan kişilerin sığınmacılarla beraber eleştirilmesiyle ilgilidir. Yani onlara göre hükümet sığınmacıları Türkiye'nin nüfus yapısını muhafazakârlaştırmak ve AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi)'nin iktidarda kalmasını

---

²⁴ <https://eksisozluk.com/entry/43952227>, Son erişim 19.07.2018.

sağlamak için kabul etmiştir. Böyle düşünen kullanıcılar bir yandan hükümeti ve sığınmacı haklarını savunanları eleştirirken bir yandan da sığınmacıları günah keçisi olarak görmektedir. Buna örnek olarak #73441804 numaralı girdi verilebilir:

Hazır ayağa kalkmışken iki milyon daha eklesinler, suriye'nin yarı nüfusunu tam olarak içimize almış olalım.

şu haliyle bile ülkenin demografik yapısını geri döndürülemez şekilde değiştirdiler. bakın şaka yapmıyorum. ekonomi, eğitim, işsizlik, gelişmemişlik, terör bile bir şekilde çözülür ama demografi değişirse geri dönüşü olmaz. tarihten biliyoruz ki bu yapıyı ekonomik iflaslar, savaşlar, hatta toplama kamplarında insanları yakmak bile değiştiremedi.

eğer bir dış mihrak, üst akıl planı aranıyorsa bundan ötesi olamaz. türkiye'nin seküler yapısını bozarak tam bir orta doğu ülkesine çevirmek için gerekli olan şey bir kaç milyon arap ve üreyebilmeleri için yeterli süre. ekonomik olarak batmaya filan lüzum yok. ülke değişen demografisiyle de gelişir zenginleşir fakat içinde türk nüfus azınlık kaldıktan sonra adının türkiye olmasının ne manası kalır varın siz düşünün. ...²⁵

141 kullanıcı hükümeti eleştirirken yalnızca 2 kullanıcı Batı'yı ve Batılı kurumları eleştirmiştir. Hükümeti eleştiren girdilere örnek olarak şu verilebilir:

ülkelerine gitsinler tabi. amerika her önüne gelen green card mı veriyor?

türkiye'de sefalet almış yürümüş devlet daha kendi vatandaşlarına bakamıyorken, daha geçen sene van'da bir vatandaşın oğlunun ölüsünü çuvala koyup kar altında kilometrelerce yürümüşken sen neyine

---

²⁵ <https://eksisozluk.com/entry/73441804>, Son erişim 19.07.2018.

güveniyorsun da milyonlarca insanı ÷lkene alıyorsun. işsizlik gün geçtikçe yükselirken kayıt dışı çalışacak bunca insanı ÷lkeye doldurmak tam da stratejik deha davutoğlu'na yakışırdı zaten.

yeme içme masraflarının karşılanmasında yanlış olan bir şey yok adamları aç bırakacak kadar vicdanımız körelmedi ama herifleri maaşa bağlamak ne demek?(#44074521)²⁶

152 kullanıcı ise hükümet ya da Batı dışındaki grup veya kişileri eleştirmiştir. Bunların içinde en yaygın olanı 64 kullanıcının eleştirdiği sığınmacı haklarını savunanlar yani yazarların deyimiyle ‘hümanistler’dir. Bu girdilerde yazarlar sığınmacıları günah keçisi haline getirirken bir yandan da sığınmacı haklarını savunan yazarlara ağır hakaretler etmektedir. Eleştiri ile tutum arasındaki negatif korelasyonun düşük çıkmasının sebeplerinden biri de budur. Bu girdilere örnek olarak şu verilebilir:

humanist ibnelerin kendi aileleri gibi korumaya çalıştığı sığınmacılar.

bu ibnelere desen ki al 2 tanesini evine göt korkusundan yanaşmazlar desen ki madem çok seviyosun al iş ver. haftalık 100 liraya çalıştırmak için can atarlar. sonra bu araplardan birisi bunu darp edip paralarını çaldığında koşa koşa sözlüğe gelip başlık açar.

yahu arkadaş bu adamlar sığınmacı falan değil bildiğin istilacı pozisyonunda şuan. yol kesip para istiyor vermezsen elini kolunu tutup fiziksel temasa giriyor. her köşe başını her trafik ışığını mekan bilmiş yoldan geçenleri aylığa bağlıyorlar. mahallelerde sürü halinde dolaşip eşimize dostumuza salça olup huzursuz ediyor insanların eşine çocuğuna

---

²⁶ <https://eksisozluk.com/entry/44074521>, Son erişim 19.07.2018.

sarkıntılık ediyor. mahalleden 1 kişi karşı gelse 100 kişi toplanıp mahallede racon kesiyor. ... (#45239752)²⁷

Bir diğer yaygın olarak eleştirilen grup ise 14 kişinin eleştirdiği AKP'yi destekleyenlerdir. Bu kategorideki üçüncü en çok eleştirilen grup ise 10 kişinin eleştirdiği Türk taksicilerdir. Bu on eleştirinin tamamı “taksicilerin suriyeli korsanlara isyan etmesi” başlığı altındadır. Bu başlık altına yorum yapan kullanıcılar sığınmacıların daha ucuza taksicilik yaparak Türk taksicilerle rekabet etmesini olumlu karşılamışlardır. Örneğin; “hahahah dinsizin hakkından imansız gelirmiş. eskiden fırsatlar ülkesi olarak amerika geçirdi şimdi yerini türkiye'ye bırakmış anlaşılın. İlk defa suriyelilere alkış tutuyorum bravo hahahah” #78642892 numaralı girdi bunlardan biridir.²⁸

Yazarların %12'sinde sığınmacılar konusunda bilgi eksikliği olduğu saptanmıştır. Bu girdilerde sığınmacılara hükümet tarafından yüksek maaşlar verildiği, sığınmacıların üniversitelere hiçbir koşul aranmadan kabul edildiği ya da sığınmacılara ücretsiz ev verildiği gibi iddialar mevcuttur. Yanlış bilgi içeren girdilere örnek olarak aşağıdaki girdi incelenebilir:

her mantıklı insanın katılacağı kampanya. kendimize yettik de bi siz kaldınız. suriyeliler türkiye'de kalsın diyenler alsınlar evlerine o zaman bunlardan 3'er 5'er. beslesinler bi güzel. benim vergimi çalma güzel kardeşim. zaten çalan çalana bari oradan darbe yemeyelim. bak mudanya ne güzel yaptı. suriyelileri kamyonlara bindirip şehir dışına attı. işte insanlık bu, halkına değer vermek bu. o da vergi versin, o da yaşasın. biz başka ülkeye gideceğiz diye 50 tane işle uğraşyoruz. bunlar direkt giriyor,

---

²⁷ <https://eksisozluk.com/entry/45239752>, Son erişim 19.07.2018.

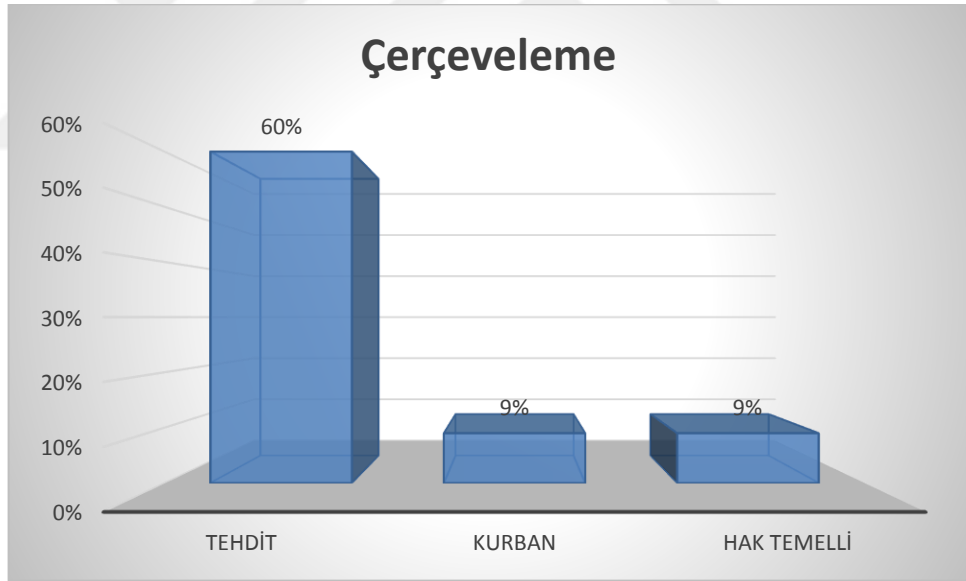
²⁸ <https://eksisozluk.com/entry/78642892>, Son erişim 19.07.2018.

ceplerine para konuyor, ünilerde sınavsız okuyor, ev veriliyor. oh ne güzel.
bu duruma karşı çıkmayan türkiye vatandaşı değildir. isviçre'de yaşasam
örneğin bende karşı çıkmazdım. yaşasınlar efendim onlarda insan derdim.
(#47607007)²⁹

Tehdit, kurban ve hak temelli olmak üzere üç temel çerçeve belirlenmişti. Tehdit çerçevesi %60 ile en çok kullanılan çerçeve olmuştur. Olumlu tutumla tehdit çerçevesi arasında negatif yüksek korelasyon tespit edilmiştir. Korelasyon katsayısı -0,564'tür. Tehdit çerçevesi ile Kurban ve hak çerçevesi ise yüzde dokuz oranında kullanılmıştır. Hak temelli yaklaşım ile olumlu tutum arasında pozitif korelasyon saptanmıştır. Korelasyon katsayısı 0,491'dir.

Şekil 5.2. Çerçeveleme

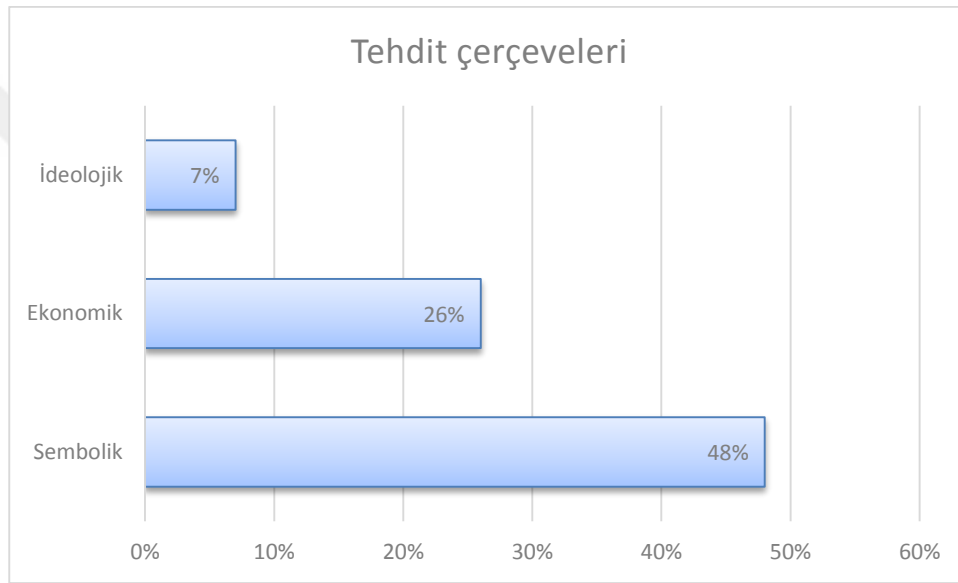
Tehdit çerçevesinin kullanıldığı girdilerde genel tutumun pozitif olduğu bir örneğe rastlanamamıştır. 500 girdinin 301 tanesinde tehdit çerçevesi kullanılmış ve bunların 283 tanesinde genel tutum olumsuz olmuştur. Tehdit çerçevesinin kullanıldığı girdilerde genel tutumun ortalaması 0,05'tir. Tehdit çerçevesinin kullanıldığı

²⁹ <https://eksisozluk.com/entry/47607007>, Son erişim 19.07.2018.

girdilerde sığınmacıları nitelemek için en yaygın kullanılan ifade ‘Suriyeli’ olmuştur. Ortalaması 0,82’dir. Tehdit çerçevesinin kullanıldığı girdilerde sığınmacıları günah keçisi haline getirme oranı ise %86’dır.

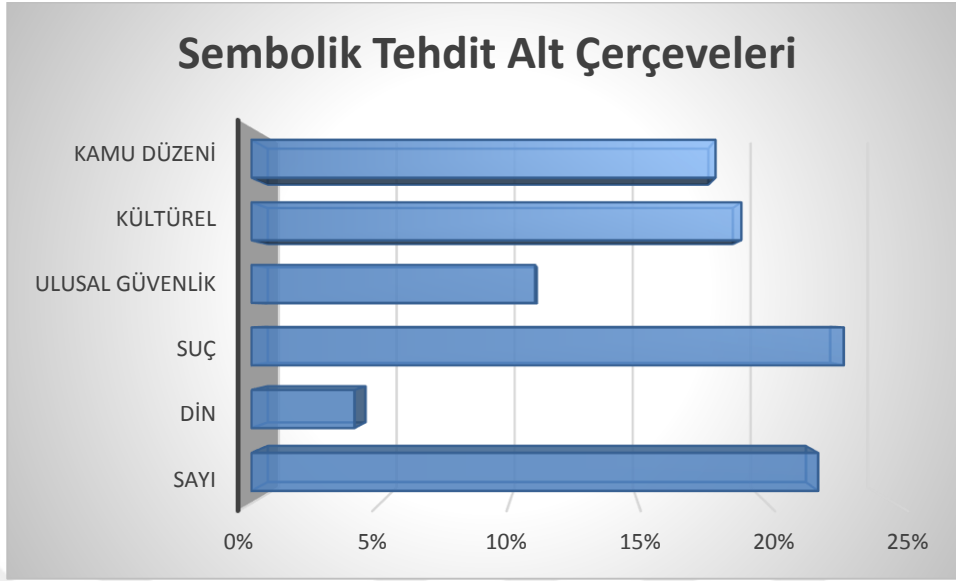
Tehdit alt çerçeveleri arasında en sık kullanılan %48 ile sembolik tehdittir. Bu durum Hipotez 3’ü doğrulamaktadır. Bunu %26 ile ekonomik tehdit takip etmektedir. İdeolojik tehdit ise %7 oranında kullanılmıştır.

Şekil 5.3. Tehdit Çerçeveleri

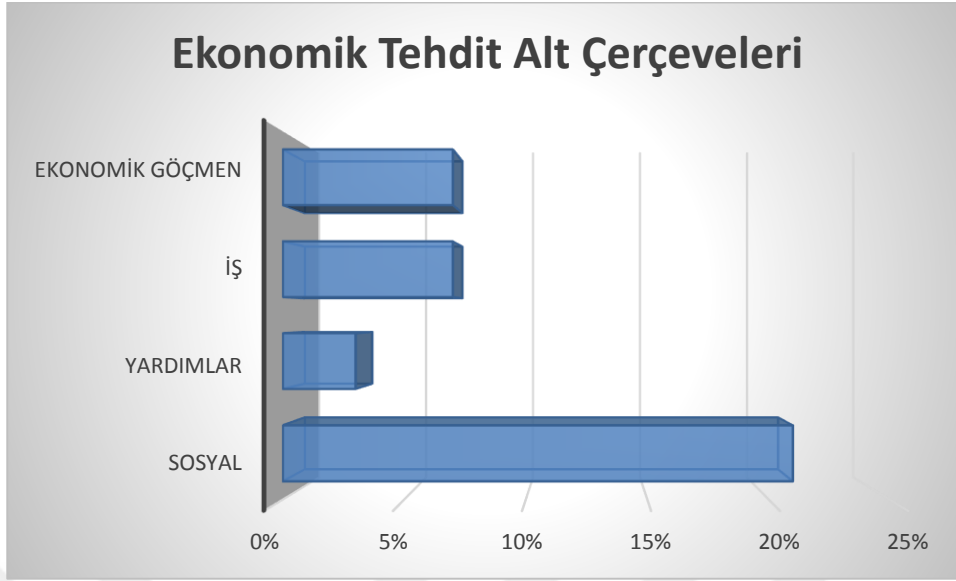
Sembolik tehdit çerçeveleri arasında en çok kullanılan %23 ile suçla ilişkilendirme olmuştur. Onu, %22 ile sayılarla özdeşleştirme takip etmektedir. Bu, göstermektedir ki yazarların algıladığı sembolik tehdidin kaynağı suç ve sayıdır. Özellikle işgal vurgusu ve sığınmacıların suç oranını arttırdığına ilişkin inanç oldukça yüksektir. Din sebebiyle tehdit algılaması ise yüzde 4 ile sembolik tehdidin en az başvurulan alt çerçevesi olmuştur.

Şekil 5.4. Sembolik Tehdit Alt Çerçevesi

Ekonomik tehdit çerçevesi arasında en sık kullanılan %21 ile sosyo-tropik kaygılar olmuştur. Bu durum göstermektedir ki göçmen karşıtlığı kişinin kendi çıkarlarının zedelenmesi korkusundan değil genel olarak ülke ekonomisinin olumsuz etkileneceği yönündeki kaygıdan kaynaklanmaktadır. Sosyotropik kaygıları %7 ile işini kaybetme korkusu ve sığınmacıları ekonomik göçmen olarak görme takip etmektedir. Sığınmacılara yapılan yardımları vurgulayan yazarların oranı ise %3'tür.

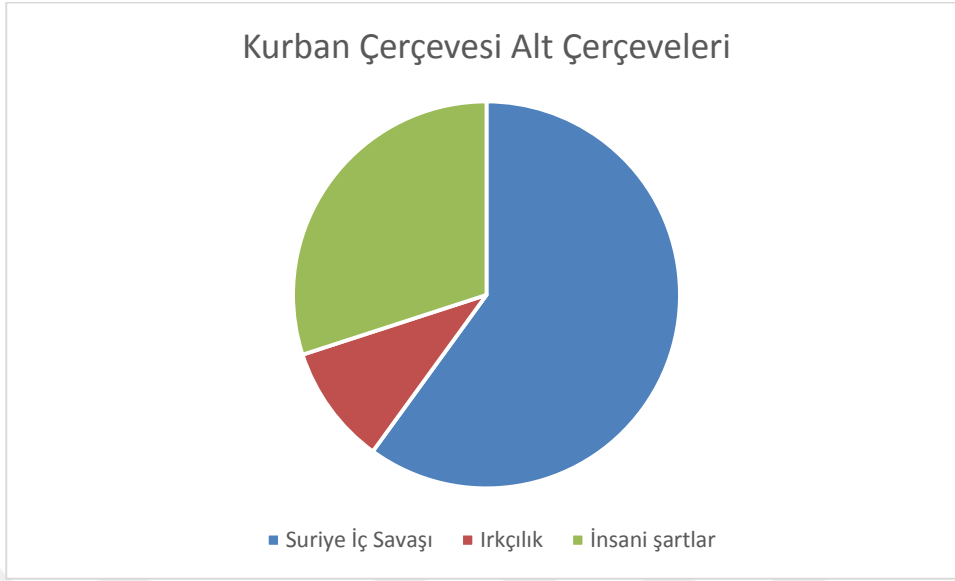
Şekil 5.5. Ekonomik Tehdit Alt Çerçevesi

Kurban çerçevesinin kullanıldığı girdilerde genel tutumun ortalaması 0,8 çıkmaktadır. Bu çerçevede de sığınmacıları nitelemek için en yaygın kullanılan ifade %84 ile 'Suriyeli' olmuştur. Kurban çerçevesinin kullanıldığı girdilerin %35'inde tehdit çerçevesi de kullanılmıştır. Bu girdilerin yalnızca %22'sinde aynı zamanda hak çerçevesi kullanılmıştır. Bu durum göstermektedir ki kurban çerçevesi tehdit çerçevesine göre çok daha olumlu bir tutuma sebep olmaktadır.

Kurban çerçevesinin alt çerçevelerinden en çok kullanılan %6 ile Suriye İç Savaşı olmuştur. Sığınmacıların mağdur olduğunu düşünen yazarların büyük kısmı bunun sebebi olarak Suriye İç Savaşı'nı görmüştür. Yazarların %3'ü ise sığınmacıların içinde bulunduğu şartlar sebebiyle mağdur olduğunu düşünmektedir. Sığınmacıların ırkçılıktan dolayı mağdur olduğunu düşünenlerin oranı ise %1'dir.

Şekil 5.6. Kurban Çerçevesi Alt Çerçeveleri

Hak temelli çerçevenin kullanıldığı girdilerde genel tutumun ortalaması 1.10'dur. Yani hak temelli çerçeve diğer çerçevelere nazaran çok daha olumlu bir tutuma sebep olmaktadır. Bu çerçevede de en sık kullanılan nitelme biçimi %89 ile 'Suriyeli' olmuştur. Bu durum göstermektedir ki Türkiye'de sığınmacıları nitelme biçimi ile tutum arasında bir bağlantı yoktur. Ancak aynı zamanda bu durum bize milletin ne kadar önemli bir kategori olduğunu da göstermektedir. Daha önce de belirttiğim gibi Türkiye'de insanların milliyeti diğer özelliklerinden önce gelmektedir.

Hak temelli çerçevenin en sık başvurulan alt çerçevesi %5 ile sığınmacıların güvenliği olmuştur. Bunu %4 ile insan haklarına yapılan vurgu izlemektedir. Kadın hakları ve çocuk hakları ise %2'de kalmıştır.

Şekil 5.7. Hak Temelli Çerçeve Kategorileri

Önceden belirlenen çerçeveler dışında kalan 41 girdi mevcuttur. Bunların 22 tanesinde toplumsal cinsiyet vurgusu vardır. Buna örnek olarak #54495188 numaralı girdi verilebilir:

su anda budapeste'de binlerce kisi avusturya'ya, almanya'ya gecmek icin bekliyor. istasyon suriyeli'li mültecilere kapali oldugu icin, protesto ediyorlar, olay cikartiliyorlar, isyan ediyorlar. baktiginda da cogunlugu genc saglikli erkekler.

...

evet suriyeli mültecilerin cogunlugu genc erkeklerden oluyor! ülkelerindeki savasi bahane edip, kapagi batiya atmaya calisan genc saglikli erkekler.

bati avrupaya gitmek icin harcadiklari enerji, mücadeleyi ülkelerinde kalip, isid'e karsi verselerdi bu tipler, bugün böylesine dramlar yasanmaz, cocuklar yollarda ölmezdi.

savas durumunda bir ülkeye sığınmak insanın en doğal hakkıdır. ki özellikle kadın ve çocuklar için.

insan en başta en yakın güvenli ülkeye gider ve öyle de yaptılar. türkiye'ye geldiler ama amaç güvende olmak değil, amaçları kolay hayat için yollarda çocuklarının hayatlarını hiçe sayıp batıya gitmek.

anne değilim ama anne olsam, çocuğumun can güvenliğinin sağlandığı bir ülkedeysen, çocuğumun hayatını riske atıp, başka bir yere gitmezdim.

yollarda ölen çocukların fotoğraflarını görünce, çoğu kişi avrupayı eleştiriyor ama nedense kimse, bu çocukların, babalarını, abilerini. amcalarını, dayılarını elestirmiyor.

...

eğer olay sadece kadınlar ve çocukları güvende tutmak olsa, o elestirdiğiniz avrupa bunu zaten yapacaktır ama kadınlar ve çocuklar, bugün avrupaya gelen, gelmek isteyenlerin çok çok ufak bir bölümü.

erkeklerden, hem de genç erkeklerden oluşan büyük çoğunluk, kalıp ülkesi için savasmayıp, batıda yardımları yaşamak istediği içinde doğal olarak bir tepki var. bu tepkinin aynısı türkiye'de de var. adamlar savasacakları yerde, gelip ülkedeki insanların huzurlarını bozuyor. yetmezmiş gibi üremeye de devam ediyorlar.

evet bu ölen çocuk ve diğer ölen çocukları için suçlanması gereken en başta, "müslüman erkeklerdir". bu müslüman erkeler de, isid'tir, suriye'den

kacan erkeklerdir, soydaslarına yardım etmeyip sirt ceviren zengin arap
ülkeleridir! (#54495188)³⁰

Bu örnekte görüldüğü gibi, toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yapan yazarlar genel olarak sığınma hakkını kadınlara ve çocuklara özgü bir hak olarak görmektedir. Bu tutumu Young'ın 'Maskülen Koruma Mantığı' ile açıklamak mümkündür. Daha önce de belirtildiği gibi maskülen koruma mantığına göre kadın zayıf ve korunmaya muhtaç bir varlık olarak erkek tarafından korunmalıdır. Young güvenlik devletiyle maskülen koruma mantığı arasında önemli bir bağlantı olduğunu iddia eder. Ona göre, güvenlik devletinin iki yüzü mevcuttur. Güvenlik devletinin birinci yüzü vatandaşlarını düşmana karşı korurken öteki yüzü vatandaşlarını gerekli gördüğü ölçüde kontrol altında tutar. Bu erkeğin kadına karşı davranışlarıyla büyük benzerlik gösterir (Young 2012, 371-379). Bu teori sığınmacılar örneğinde de çok anlamlıdır. Yerleşik halk ve sığınmacılar arasında da böyle bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Sığınmacılar 'sığındıkları' için onlara feminen özellikler yüklenirken; sığınmacıları 'koruyan', onlara 'bakan' yerleşik halk kendine Maskülen bir rol biçer. Böyle düşünüldüğünde sığınmacılık kadın ve çocuklara tanınmış bir hak haline gelir; çünkü erkeklerin korkmaya hakkı yoktur. Bu girdiler bu bakış açısıyla açıklanabilir. Erkek sığınmacıları kabullenmek istemezler; çünkü sığınmacıların cinsiyetine karar verme hakkı 'koruyucu' olarak onlarındır. Birçok girdide görülen 'evde besleme' vurgusu da aslında bu mantıkla açıklanabilir. Sığınmacılar onlara göre beslenmeye muhtaç insanlardır ve kimlerin beslenmeye değer olduğuna karar verme hakkı yerleşik halktadır. Bir başka vurgu ise sığınmacıların kadınların güvenliğini tehdit eder bir şekilde çerçevesidir.

---

³⁰ <https://eksisozluk.com/entry/54495188>, Son erişim 19.07.2018.

Bu 22 girdinin tamamında tutum olumsuzdur. Olumlu ya da nötr bir tutuma hiç rastlanmamıştır. Bu da göstermektedir ki toplumsal cinsiyete yapılan vurgu tutumun genelden daha olumsuz olmasına sebep olmaktadır. Bu vurgu, sığınmacıları beklenen toplumsal cinsiyet rollerine uymamak sebebiyle suçlamak veya kadınların güvenliğini tehdit eder bir hale getirmek şeklinde gerçekleşebilir. Her iki durumda da tutum genelden daha olumsuz olacaktır. Bu şekilde Hipotez 5 doğrulanmıştır.

Girdilerin 10 tanesinde ise sığınmacılar kahraman olarak çerçevenmiştir. Buradaki çerçeve Benson'ın kahraman çerçevesinin aynısıdır. Örneğin, “demek ki 45 tl istediğin yere 25 tl alıp masraf+kar yapabiliyormuşsun taksici kardeş.” #78643239 numaralı girdi yazarı sığınmacıları taksicilerle rekabet ettiği için takdir etmektedir.³¹

Beş tane girdi ise “norveç'in 8 bin suriyeli alma kararı” başlığı altındadır ve yazarlar Norveç'in sığınmacılar yerine kendilerini ülkeye almasını talep etmektedir. Bu yazarlara göre belli ülkelerde yaşamak için kişinin sahip olması gereken bazı ölçütler vardır ve sığınmacılar Norveç'te yaşayacak ölçütleri taşımamaktadır. Onlara göre, kendileri Norveç'te yaşamayı sığınmacılardan daha çok ‘hak etmektedirler’.

Yazarların %63'ü sığınmacıları günah keçisi haline getirmiştir. Yani sığınmacılarla ilgili olmayan sorunların müsebbibi olarak sığınmacıları görmek Ekşi Sözlük kullanıcıları arasında oldukça yaygındır. Milliyetçilik ile günah keçisi haline getirme arasında yüksek pozitif korelasyon gözlemlenmiştir. Korelasyon katsayısı 0, 892'dir. Olumlu tutumla günah keçisi haline getirme arasında ise yüksek negatif korelasyon vardır. Korelasyon katsayısı -0, 749'dur. Bu durum göstermektedir ki günah keçisi haline getirme milliyetçilik ile bağlantılı olarak olumsuz tutuma etki etmektedir.

---

³¹ <https://eksisozluk.com/entry/78643239>, Son erişim 19.07.2018.

Böylece Hipotez 2 de doğrulanmıştır. Sığınmacıların günah keçisi haline getirildiği bir girdi örneği olarak aşağıdaki örnek girdi incelenebilir.

çocuğun yere yapıştırılmasına ben de üzuldüm fakat emin olun kim bilir ne piçlikler yapıp o kel adamı delirtti bu suriyeli velet. hükümetin yerinde olsam 18- 30 yaş arası bütün suriyeli erkekleri tek tek ayıklayıp geri gönderirdim. bu amcıklar savaştan falan kaçmıyor bunların derdi keyif çatmak. oh mis gibi laik cumhuriyet, idam yok katı kurallar yok, kızların götü başı açık rahat rahat hayvanlığımızı da yaparız diyorlar hepsi emin olun.

suriyeliler konusunda hepimiz başımıza taş basmalıyız. ülkeleri yerle bir olmuş yatacak yerleri yiyecek bir kap aşları yok ama deli gibi sikişip senede 66 bin çocuk dünyaya getiriyorlar. bu aylara sen ben biz yüz verdikçe daha da tepemize çıkıyorlar. arkadaşım zekai tahir burak doğum doğumevi'nde doktor. kız diyor ki; bir suriyeli ile türk neredeyse kafa kafaya oldu. günde 10 türk doğurtuyorsa suriyeli minimum 8-9 arası diyor. sosyal güvenceleri de emekli sandığına eşdeğermiş. herhangi bir para pul, masraf, gss, sgk gibi dertleri de yok. (#59116778)³²

Yazarların %63'ünün sığınmacılar sebebiyle kendilerine sahte bir mağduriyet yarattığı gözlenmiştir. Kendilerine ait olan maddi ve manevi zenginliklerin 'ötekiler' tarafından gasp edildiğine ilişkin inanç oldukça yüksektir. Sığınmacıları günah keçisi haline getirmekle kendine sahte mağduriyet yaratmak arasındaki korelasyon son derece yüksek çıkmıştır. Korelasyon katsayısı 0,737'dir. Böylece Hipotez 4 doğrulanmıştır. Kendine sahte mağduriyet yaratan bir yazarın örnek girdisi "ırkçılıksa

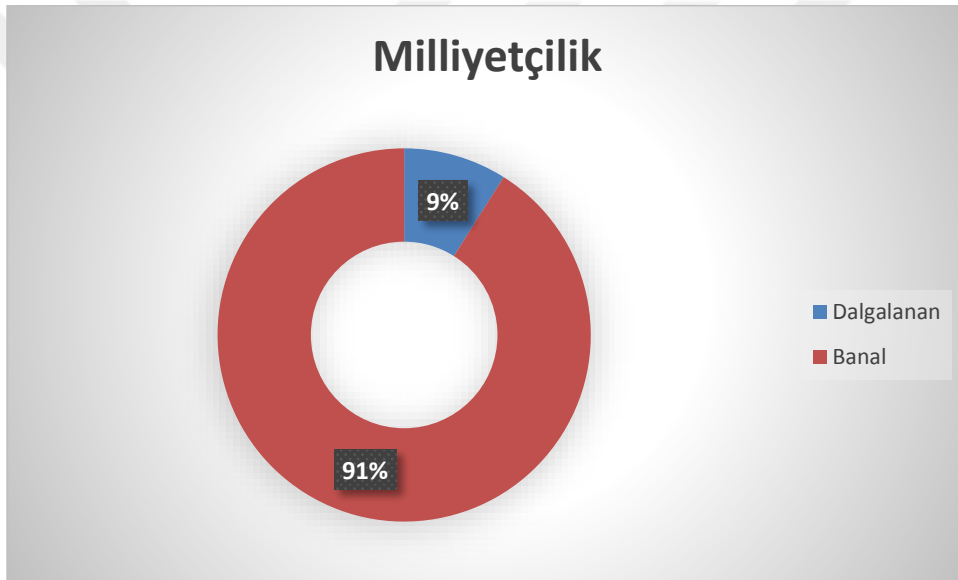
---

³² <https://eksisozluk.com/entry/59116778>, Son erişim 19.07.2018.

ırkçılık olan kampanya. siz pembe götlüler rahatsız olacak diye, sokaklarda can güvenliğim olmadan yürüme riskini alacak değilim.” #47612186 numaralı girdi olabilir.³³ Sığınmacıları günah keçisi haline getirmekle olumsuz tutum arasındaki korelasyon da son derece yüksektir. Korelasyon katsayısı 0,749’dur.

Girdilerin %67’sinde milliyetçiliğe rastlanmıştır. Dalgalandan milliyetçiliğin oranı %6 iken; banal milliyetçiliğin oranı %61’dir. Yani banal milliyetçilik dalgalandan milliyetçiliğe göre çok daha sık görülmektedir.

Şekil 5.8. Banal ve Dalgalandan Milliyetçiliğin Toplam Milliyetçilik İçindeki Payı

Bu noktadan sonra temel hipotez olan milliyetçiliğin olumsuz tutumların en temel sebebi olduğuna ilişkin iddianın test edilmesine geçilecektir. Olumlu tutumla tehdit çerçevesi arasındaki korelasyon katsayısı -0,564 olarak hesaplanmıştır. Kurban çerçevesi ve hak temelli çerçeve ile olumlu tutum arasındaki korelasyon pozitifdir. Tehdit alt çerçevelerinin olumlu tutumla ilişkisi aşağıdaki tablodan incelenebilir:

³³ <https://eksisozluk.com/entry/47612186>, Son erişim 19.07.2018.

Sembolik tehdit	-0,564
Ekonomik tehdit	0,300
İdeolojik tehdit	0,491

Tablo 5.1. Tehdit Alt Çerçevelerinin Olumlu Tutumla Korelasyon Katsayıları

Sembolik tehdidin alt çerçevelerinden ise olumsuz tutumun en önemli belirleyicisi olarak sayılarla ilişkilendirme çıkmıştır. Onu suçla ilişkilendirme takip etmektedir. En az etkili olan değişken ise din alt çerçevesidir.

	Olumsuz Tutum
Sayı	0,278
Din	0,107
Suç	0,275
Ulusal Güvenlik	0,189
Kültürel	0,240
Kamu Düzeni	0,228

Tablo 5.2. Sembolik Tehdit Alt Çerçeveleriyle Olumsuz Tutum Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Ekonomik tehdit alt çerçevelerinin olumsuz tutumla korelasyonuna bakıldığında ise en etkili değişken sosyotropik kaygılar çıkmaktadır. Ekonomik göçmen imajı bunu takip etmektedir. En az etkili değişken ise yardımları vurgulamadır.

	Olumsuz Tutum
Sosyotropik	0,235
Yardım	0,113
İş	0,135
Ekonomik Göçmen	0,164

Tablo 5.3. Ekonomik Tehdit Alt Çerçeveleri ile Olumsuz Tutum Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Bilgi eksikliği ile olumsuz tutum arasındaki korelasyon 0,190'dır. Olumsuz tutumla milliyetçilik arasındaki korelasyon katsayısı 0,751'dir. Korelasyon katsayıları, değişkenlerin ayrı ayrı bağımlı değişkene etkisini ifade etmektedir. Ancak bu

değişkenlerin birbiri ile ilişkili olarak bir arada bağımlı değişkeni nasıl etkilediğini öğrenmek için korelasyon yeterli değildir. Doğrusal regresyon, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni ne derecede etkilediğini tespit etmek açısından çok önemlidir. Bu sebeple, bağımsız değişkenler çoklu doğrusal regresyona tabi tutulacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi iki regresyon modeli oluşturulmuştur. Her iki modelin de bağımlı değişkeni genel tutumdur. Genel tutum 0, 1, 2 olarak kodlanmıştır. Yani değişkenlerin olumlu tutuma etkisi ölçülmektedir. Model 1’de bilgi eksikliği, sembolik, ekonomik ve ideolojik tehdit algılaması ile dalgalanan milliyetçilik bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Model 2’de ise dalgalanan milliyetçilik yerine banal milliyetçilik ve dalgalanan milliyetçiliğin görüldüğü girdilerin toplamı olan milliyetçilik değişkeninin etkisi ölçülecektir. Bunun sebebi, banal milliyetçiliğin etkisinin ne kadar olduğunu hesaplayabilmektir. Her iki modeldeki katsayılar standardize edilmiş beta katsayılarıdır (*standardized beta coefficient*). Yani bu katsayılar değişkenin etki gücünü ifade etmektedir. Beta katsayısının değerinin yüksek olması, bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni daha fazla etkilediğini göstermektedir.

	Model 1	Model 2
Bilgi eksikliği	-0,126 (-1,85)	-0,00879 (-0,17)
Sembolik Tehdit	-0,473*** (-11,73)	-0,160*** (-4,54)
Ekonomik Tehdit	-0,226*** (-4,53)	-0,0532 (-1,35)
İdeolojik Tehdit	-0,0456 (-0,58)	0,0194 (0,32)
Dalgalanan Mil.	-0,326*** (-3,81)	
Milliyetçilik		-0,740*** (-18,86)
R ²	0,304	0,584
_cons	0,625*** (21.12)	0,886*** (32.81)
N	500	500

Tablo 5.3. Banal Milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçiliğin genel tutuma etkisi³⁴

Model 1'in açıklama gücü (R-squared) %30'dur. Buna göre olumsuz tutumların en önemli belirleyicisi sembolik tehdit algılamasıdır. Sembolik tehdit ile olumlu tutum arasındaki negatif ilişki istatistiki olarak son derece anlamlıdır. Sembolik tehdit algısındaki bir birim artış, olumlu tutumda -0,47 birim değişikliğe sebep olmaktadır. Ekonomik tehdit ve milliyetçiliğin etkisi orta düzeydedir. Ekonomik tehditteki bir birim değişiklik girdinin tonunu 0,22 birim negatifleştirmektedir. Dalgalanan milliyetçilikteki bir birim artış ise girdinin tutumunu 0,32 birim negatifleştirmektedir. Bu değişkenlerin de olumlu tutumla ilişkisi istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. Bilgi eksikliği ve ideolojik tehdit ile olumlu tutum arasındaki ilişki ise istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. Yani bu iki değişken ile olumlu tutum arasında negatif ya da pozitif bir ilişki mevcut değildir. Sonuç olarak anlaşılmaktadır ki

³⁴ Parantez içindeki ifadeler t istatistikleridir.
* p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001

milliyetçilik göç literatüründe tanımlandığı şekliyle olumsuz tutumların en önemli belirleyicisi olma potansiyeline sahip değildir.

Model 2'nin açıklama gücü ise %58'dir. Yani milliyetçilik tanımı banal milliyetçiliği de içerdiğinde modelin açıklama gücü önemli ölçüde artmıştır. Model 2'de olumsuz tutumların en önemli belirleyicisi banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçiliktir. Milliyetçilik ile olumlu tutum arasındaki negatif ilişki son derece yüksek ve istatistiki olarak anlamlıdır. Milliyetçilikteki bir birim değişiklik olumlu tutumda -0,74 birim değişikliğe sebep olmaktadır. Yani olumlu tutumdaki azalmanın neredeyse yüzde yetmiş beşini milliyetçilik açıklamaktadır ki bu çok yüksek bir orandır. Sembolik tehdit algılaması ise düşük düzeyde etkilidir. Sembolik tehdit algılamasındaki bir birim artış girdinin tonunu 0,16 birim negatifleştirmektedir. Model 1'den Model 2'ye geçişte sembolik tehdidin etkisindeki azalma ciddi düzeydedir ve bu sonuç istatistiki olarak anlamlıdır. Böylece Hipotez 1 doğrulanmıştır. Ekonomik tehdidin Model 1'den Model 2'ye geçişte istatistiksel olarak anlamını kaybetmesi de son derece dikkat çekicidir. Milliyetçiliğin tanımına banal milliyetçilik de dahil edildiğinde ekonomik tehdit algısının tutumlara bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bilgi eksikliği ve ideolojik tehdidin etkisi de istatistiksel olarak anlamsızdır.

Buradan da görüleceği gibi Billig'in milliyetçiliğin kriz anlarında ortaya çıkan bir araç değil, insanların yaşamına yön veren bir kimlik kategorisi olduğuna ilişkin iddiası son derece geçerlidir (2002, 15). Milliyetçiliği sadece saldırgan milliyetçilik olarak tanımlamak gerçeğin çok büyük bir kısmını yok saymak anlamına gelir. Banal milliyetçilik her ne kadar kendini gizlese de araştırmacı bunu fark edip ölçtüğünde gerçeğin çok daha büyük bir kısmını açıklama gücüne sahip olmaktadır. Bu durum sadece modellerin açıklama gücüne bakılarak anlaşılabilir.

İçerik analizi sonucunda Hipotez 1 doğrulanmıştır. Yani olumsuz tutumları en çok etkileyen bağımsız değişkenin banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde milliyetçilik olacağına ilişkin beklenti gerçeklikle uyuşmuştur. Hipotez 2, Ekşi Sözlükteki kullanıcıların sığınmacıları günah keçisi konumuna getireceği ve bunun milliyetçilik ile son derece bağlantılı olarak olumsuz tutumları besleyeceği beklentisini ifade etmekteydi. Bu hipotez de doğrulanmıştır. Hipotez 3'teki tehdit algılamalarının sembolik olmasına ilişkin beklentinin de gerçeklikle uyuştugu tespit edilmiştir. Hipotez 4 sığınmacıların günah keçisi haline getirildiği girdilerde yazarların kendilerine sahte bir mağduriyet yaratmasına ilişkin beklentiği ifade etmekteydi. Bu hipotez de doğrulanmıştır. Hipotez 5'te toplumsal cinsiyet vurgusunun yapıldığı girdilerin daha olumsuz tonda olacağına ilişkin öngörünün doğru olduğu da doğrulanmıştır. Hipotez 6 ve Hipotez 7 ise söylem analizi kısmında test edilecektir.

5.2. Söylem Analizi

Daha önce de belirtildiği gibi bu kısımda sığınmacı çocuklar hakkındaki üç başlığın altındaki ilk 20 girdi incelenecektir. Birinci incelenecek başlık, “mendil satan Suriyeli çocuğu tokatlayan esnaf”tır.³⁵ Öncelikle başlıkta çocuğun Suriyeli olduğunun belirtilmesi önem taşır. Bu göstermektedir ki çocuğun milliyeti çocuk olmasından daha önemlidir. Aynı zamanda bu başlıkta çocuğun hakları vurgulanmamakta, çocuk bir kurban çerçevesinin içinde ele alınmaktadır.

Başlığın ilk girdisi şöyle başlamaktadır: “maalesef izmir basmane'de faaliyet gösteren bir esnaf. utandım...”.

---

³⁵ <https://eksisozluk.com/mendil-satan-suriyeli-cocugu-tokatlayan-esnaf--4861344>, Son erişim 19.07.2018.

Bu ifadenin ardından olayın görüntüleri yer almaktadır. Yazarın 18:04'te yazdığı girdi bu kadardır; ancak yazar 18:41'de olumsuz yorumlara tepki olarak yorumuna şu ifadeleri eklemiştir: “zorunlu edit : yahu arkadaşlar küçücük çocuk o. uzaklaştırmak için başka bir yol seçebilirdi o esnaf. yere yatırıp tokatlamak insanlık mı sizce? şiddeti haklı çıkaranları gördükçe daha da çok utanıyor insan.”³⁶

Bu girdinin son derece hak temelli bir çerçevede konuyu ele aldığı görülmektedir. Her ne kadar şiddetten çok çocuğa şiddet uygulanmasına tepki gösterdiyse de girdinin sonunda şiddetin meşrulaştırılmayacağını belirtmiştir. Bundan sonra altıncı girdiye kadar girdiler olumlu tonda seyretmektedir. Altıncı girdide ise ton olumsuzlaşmaktadır:

en büyük suçlu esnafı o raddeye getiren polisler ve onlara suriyelilere hiçbir şey yapmamalarını öğütleyen devlettir.

o suriyeli çocuk oraya bugün ışınlanmamıştır. ailesiyle, yedi sülalesiyle mendil satmak, gelenin geçenin bacağına yapışmak, etrafı kirletmek, hayvanlara zarar vermek, etrafta yarıçıplak dolaşmak, parkın ortasına yapmak, gürültüden milleti kaçırmak şeklindeki medeniyete uymayan davranışlarıyla oranın halkını ve esnafını çileden çıkarmışlardır.

suç ne o esnafın ne de çocuğundur. suç onların ülkesine borazanla girip düdükle kaçan, onları avuç avuç ülkeye alıp sokağa salan devletindir. esnafa kızmadan önce bizzat onlara kızın. bu kadar berbat bir mülteci politikasından sonra kimsenin suriyelilere tahammülünün kalmaması normaldir.

---

³⁶ <https://eksisozluk.com/entry/53379090>, Son erişim 19.07.2018.

ekleme: bilmem kaç tane fav almış o***pu çocuğu diyenler için (bkz: #53405793)...³⁷

Görüleceği üzere burada yazar devleti ve polisleri eleştirmektedir. Daha sonra ise sığınmacıları kamu düzenine tehdit ve suç çerçevesinde ele almıştır. Bu noktadan sonra da çocuğun bir suçunun olmadığını ifade etmiştir.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki yazar burada çocuğu hem kurbanlaştırmakta hem de günah keçisi haline getirmektedir. Çocuk kurbandır; çünkü içinde bulunduğu durumun müsebbibi başkalarıdır. Ancak aynı zamanda bu çocuk, insanları rahatsız eden ve hayvanlara zarar veren bir çocuk olarak esnafı şiddet uygulamaya mecbur etmiştir. Aslında bu da kendine sahte mağduriyet yaratmanın bir ifadesidir. Bu çocuklara devlet yeterince şiddet uygulamadığı için bu çocuklar yerleşik halkı rahatsız etmekte ve yerleşik halk mensupları bunlara şiddet uygulamak 'zorunda kalmaktadır'. Burada banal milliyetçiliğe ilişkin bazı öğeler de mevcuttur. Öncelikle 'devlet' ifadesi başına bir iyelik sıfatı eklenmeden kullanılmaktadır; çünkü herkesin orada devletten kastın Türkiye Cumhuriyeti Devleti olduğunu bildiği varsayılmaktadır. Bir başka öge ise Suriyelilerin genellenmesidir. Onlar başka bir milletin mensubu oldukları için bazı ortak özelliklere sahiptirler ve özellikler 'kötü'dür. İkinci paragraftaki ifadeler bunun en iyi örneğidir.

Bu girdiden sonra yorumlar, bu yorum kadar set olmamakla birlikte daha az olumlu olmaya başlamıştır. Esnafa hak verenlerin sayısı artmıştır. Örneğin yedinci girdi şöyledir: "zor bir durum. çocuğa yazık, ailesine yazık. mülteci olmak kolay birşey

---

³⁷ <https://eksisozluk.com/entry/53379336>, Son erişim 19.07.2018.

değil. esnaf^ta kendince haklı. suriye'yi bu duruma düşürenler utansın. daha 4 sene önce herkes halinden memnundu.”³⁸

Bu yorumda yazarın önceki girdiyle beraber açıkça kafası karışıyor. Bir yandan sığınmacılara acırken bir yandan da esnafa acıyor ve Suriye’yi bu hale getirenleri eleştiriyor. Bu noktadan sonra yorumlar giderek olumsuzlaşıyor. Kantitatif kısımda bu başlığın en beğenilen ilk on girdisi incelenmiş bulunduğu için en popüler girdilerle bu bölümde incelenen girdileri karşılaştırmak mümkündür. Bu başlık altında en çok oylanan ilk on girdinin yalnızca üçü olumlu bir ton içermektedir. Tarihsel sıralamada ise olumlu yorum sayısı dokuzdur. Yani tarihsel sıralamaya göre ilk yirmi girdi bundan daha fazla olumlu yorum içermektedir. Bu da göstermektedir ki Ekşi Sözlük kullanıcıları daha olumsuz olan girdileri beğenmeye eğilimlidir.

İncelenecek ikinci başlık “pide çalan Suriyeli çocukları hastanelik etmek”tir.³⁹ Bu başlığın ilk girdisi şöyledir:

hataylı esnafın uyguladığı yöntem.

allah sizin bin belanızı versin, çocuklara koca koca sopalarla insafsızca nasıl vuruyorsunuz.

<http://www.ensonhaber.com/...ler-izle-2016-04-05.html>

çocuklar şöyle bir açıklama yapmış; <http://www.hurriyet.com.tr/...eliler-konustu-40083055> ⁴⁰

Bu girdi sahibinin son derece hak temelli ve olumlu bir tutum içinde olduğu görülmektedir. Esnafı sert bir şekilde eleştirmekte; şiddeti kınamaktadır. Bu girdiden

---

³⁸ <https://eksisozluk.com/entry/53379393>, Son erişim 19.07.2018.

³⁹ <https://eksisozluk.com/pide-calan-suriyeli-cocuklari-hastanelik-etmek--5082475>, Son erişim 19.07.2018.

⁴⁰ <https://eksisozluk.com/entry/59742592>, Son erişim 19.07.2018.

sonra beşinci girdiye kadar yorumlar bu şekilde olumlu seyretmektedir. Beşinci girdi ise şöyledir:

bir milyon defa yazdim, ama bir daha yazmak gerek. suriye'de bir icsavas yasaniyor ve hatay suriye'den bagimsiz ele alinamaz.

izmir'deki, istanbul'daki esnaf, suriyeliye 1 tepki gosteriyorsa, hatay'daki esnaf 10 tepki gosterir. suriye'de olen iki tarafla da akrabalik baglari var.

suriye'den 3 milyon multeci almak, insani bir davranis. bir de bu 3 milyon insana, arti ulkede yasayan 80 milyon vatandasa sahip cikmak gerekiyor. "biz su kadar multeci aldik". aferin de, sen almadin ki, adamlar tellerin uzerinden atlayip geldi.

bilhassa multeciler konusunda hatay'in yukunu hafifletmek lazim, ama ne bizim memleket insaninin, ne bizim memleket politikacisinin kafasi buna basiyor. saldim cayira, mevlam kayira. yarın obur gün bir olay ciktiginda "auuv biz bunu beklemiyorduk; siddetle kiniyoruz". neyi beklemiyorsun, embesil misin? anlatiyoruz, gene anlamiyorsun.⁴¹

Bu girdide yazar sadece sığınmacıları suçlamamakta özellikle hükümeti eleştirmektedir. Ancak sığınmacıları da sayılarla ilişkilendirmektedir. Yazar burada Suriye'deki insanlarla Hatay'da yaşayan insanların farklı olduğunu varsaymakta; bu sebeple de Suriye'den gelen insanların sayısının fazla olmasını hırsızlığın bireysel şiddetle çözülmesine sebep olarak göstermektedir. Hatay'daki insanla sınırın hemen öteki yanından gelen kişi arasında mantıken tek fark nüfus cüzdanı olabilir. Ancak yazar Suriye nüfus cüzdanının Suriyelilere bir takım olumsuz özellikler yüklediğine emindir. Bu sebeple hükümetten Hatay'daki sığınmacı sayısını azaltmasını talep

---

⁴¹ <https://eksisozluk.com/entry/59742937>, Son erişim 19.07.2018.

etmektedir. Bundan sonraki altıncı girdi hükümeti ve esnafı eleştirmekte ve sığınmacıları yine hak çerçevesinde ele almaktadır. Ancak yedinci girdide tutum iyice olumsuzlaşmaktadır. Yedinci girdi şöyledir: “millet artık çığırdan çıktı, burada herkes saydırmış ama o esnafın başına kaçınıcı kez geliyordur bu olay sormak lazım.”⁴² Bu yazara göre sığınmacılar sürekli suç işleyen kişilerdir. Ayrıca kendisine karşı birden çok kez suç işlenmiş esnaf da sığınmacılara şiddet uygulama hakkına sahiptir. Bu girdideki bir başka dikkat çekici nokta ise şudur ki sığınmacılar gelmeden önce hırsızlık suçunun işlenmediğini varsaymaktadır. Bu girdiden sonraki girdilerin tamamı olumsuz tutumdadır. Bu başlıkta sığınmacıların suç ile ilişkilendirilmesinden sonra tutum olumsuzla dönmüştür.

Bu başlığın en çok oylanana ilk on girdisinde yorumların yalnızca iki tanesi olumludur. Tarihsel sıralamaya göre ilk yirmi girdide ise olumlu yorum sayısı beştir. Kullanıcıların olumsuz yorumları daha çok beğendiğine ilişkin iddia bu başlık için de doğrudur.

İncelenecek son başlık “ankara metrosunda Suriyeli çocuğı döven erkek”tir.⁴³ Bu başlık altındaki girdilerin incelenmesinden önce dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Başlıkta çocuğı döven kişinin ‘erkek’ olduğu vurgulanmıştır. Bu başlığı açana kişiye göre bir ‘erkek’ çocuğına şiddet uygulayamaz. Yani başlığın kendisinde bir cinsiyetçi öge mevcuttur.

Bu başlığın ilk girdisi olaydan değil videodaki insanların öksürdüğünden bahsetmiştir. Girdi şöyledir: “herkes öksürdüğü için bir biber gazı sıkımı bulunan video.”⁴⁴

---

⁴² <https://eksisozluk.com/entry/59742973>, Son erişim 19.07.2018.

⁴³ <https://eksisozluk.com/ankara-metrosunda-suriyeli-cocugu-doven-erkek--4902359>, Son erişim 19.07.2018.

⁴⁴ <https://eksisozluk.com/entry/54490211>, Son erişim 19.07.2018.

İkinci girdide ise çocuğa şiddet uygulanması kınanmıştır. Girdi şu şekildedir: “artık turkiye'ye tatile bile gitmeme, turkiye'yi tamamiyle kafadan silme nedenidir. nasıl insanlarsınız lan? yuzu gozu kan icinde kalmasi yetmemis cocugun bir de guvenlik gelmis kovalamis.”.⁴⁵ Dördüncü girdiye kadar yorumlar olumludur. Dördüncü girdi ise şu şekildedir:

ordaki erkeğin erkekliğine laf atanlar herhalde hiç istanbul veyahut ankarada yolda yürümemişler.

kimse kusura bakmasın kız arkadaşının yanında zorla sırnaşarak, pislikler yaparak para koparmaya çalışan velet o dayağı fazlasıyla haketmiştir.⁴⁶

Yazar burada sığınmacı çocukların insanları rahatsız ettiğine ilişkin bir genelleme yapmıştır. Yani çocukları tehdit olarak çerçevelemiştir. Daha önemlisi bu ifadedeki ‘kız arkadaş’ vurgusudur. Buna göre sığınmacı çocukların yalnız erkeklere ‘sırnaşması’ daha küçük bir problem iken; kız arkadaşının yanında olan bir erkeğe sırnaşması dayak yemesi için bir sebeptir. Bir diğer cinsiyet vurgusu ise ‘erkekliğe laf etme’ ifadesinde mevcuttur. Yazara göre bir erkeğin yapmaması gereken davranışlar mevcuttur; fakat kız arkadaşının yanında para isteyen sığınmacı çocuğu dövmek tam da bir ‘erkek’ tarafından gerçekleştirilecek bir eylemdir. Yani sığınmacı çocuk burada ‘kız arkadaşların’ güvenliğini tehdit etmektedir. Bu noktada Young’ın (2012) ‘Maskülen Koruma Mantığı’ kavramı önem taşımaktadır. Maskülen Koruma Mantığı’na göre erkekler kadınları korumakla yükümlüdür. Burada yazar da çocuğun para istemesine değil kız arkadaşının yanında para istemesine kızmakta ve bu sebeple çocuğa şiddet uygulanmasını haklı bulmaktadır. Ona göre sığınmacı çocuk ‘kız’ların güvenliği için bir tehdittir. Burada ima edilen çocuk bile olsa yabancı bir erkeğin

---

⁴⁵ <https://eksisozluk.com/entry/54490280>, Son erişim 19.07.2018.

⁴⁶ <https://eksisozluk.com/entry/54490346>, Son erişim 19.07.2018.

ülkedeki kadınlara tehdit oluşturması ve ‘erkek’lerin bu tehdidi savuşturmasının zorunlu olduğudur. Bir diğer dikkat çekici nokta ise erkeklerden ‘erkek’ olarak kadınlardan ise ‘kız’ olarak bahsedilmesidir. Kız, reşit olmamış kadın demektir. Erkeğin reşit olmamışına ise oğlan denir. Burada erkeğin yetişkin, kadının ise yetişkin olmayan olarak resmedilmesi aslında bir çeşit ‘banal cinsiyetçilik’ olarak görülebilir. Yazar bunu bilinçli olarak yapmamıştır. Toplumda bu kullanım oldukça yaygındır. Burada ise ‘kız’ sözcüğünün kullanılması kadınların zayıf, korunmaya muhtaç ve masum olduğuna ilişkin bilinçsiz bir işarettir. Sığınmacı çocukların güçlü ve erişkin erkeklere rahatsızlık vermesi sıradan bir olayken ‘kız’ arkadaşlara rahatsızlık vermesi küçük bir çocuğa zarar verilmesi kadar ciddi bir olaydır. Bu sebeple, güçlü ve yetişkin erkekler duruma müdahale etmek durumundadır.

Bu girdiden sonra tek bir olumlu yoruma rastlanmamıştır. Bunun gerçek anlamda bir tetikleyici söylem içerdiği iddia edilebilir. İncelenen diğer iki başlıkta olumlu yorumlar sadece azalırken burada olumlu tutumun tamamen tersine dönmesi açıklanmaya muhtaçtır. Daha önceki iki başlıkta tetikleyici söylemler genellikle sığınmacı çocukları suçla ilişkilendirme niteliği taşımaktaydı. Ancak bu başlıktaki tetikleyici girdi söylemini tamamen toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının tehlike altında olması üzerinden kurmaktadır. Bu da göstermektedir ki toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden yapılan vurgular olumsuz tutumu daha iyi tetiklemektedir. Bu durum Hipotez 6’daki iddia ile paralellik gösterir. Ancak Hipotez 6’nın doğrulandığı iddia etmek için daha çok örneğe ihtiyaç vardır.

Bu başlığın en popüler ilk on girdisinde tek bir olumlu yorum yoktur. Tarihsel sıralamaya göre giden ilk yirmi girdisinde ise dört adet olumlu yorum mevcuttur. Üç başlık da göstermektedir ki Sözlük kullanıcıları olumsuz yorumları beğenmeye eğilimlidir. Böylece Hipotez 7 de doğrulanmıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ

Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgu olarak 21. Yüzyılın en önemli meselelerinden biridir. Küreselleşme ile beraber artan insan hareketliliği göç konusunun popülaritesini arttırdı. 2011’de başlayan Suriye İç Savaşı’ndan sonra ise sığınmacılar gündemi oldukça meşgul etti.

Birleşmiş Milletler 2017 Göç Raporu’na göre dünya çapında 25.9 milyon mülteci ve sığınmacı vardır. Türkiye, Suriye İç Savaşı’nın ardından dünyada en çok sığınmacıya ev sahipliği yapan bir ülke konumuna gelmiştir. Türkiye’de 2017 itibariyle toplam sığınmacı sayısı 3.1 milyondur.

Türkiye’nin sığınmacılara ‘Açık Kapı’ politikası izlemeye karar verdiği günden itibaren zorunlu göç tüm ülkede tartışılmaya başlanmıştır. Hükümetin bu politikasını destekleyenler olduğu gibi buna şiddetler karşı çıkanlar da mevcuttur. Gün geçtikçe tartışmanın dozu artmış ve bu konuda birçok yayın yapılmıştır. Yerli halkın sığınmacılara ilişkin tutumu hakkındaki çalışmalar ise sınırlı sayıda kalmıştır.

Bu çalışmada Ekşi Sözlük kullanıcılarının sığınmacı algısı ve bu algının sebepleri araştırılmıştır. Sığınmacılara yönelik tutumu ve bunun sebeplerini öğrenmek gelecekte yaşanacak büyük sorunların önüne erkenden geçmek açısından çok önemlidir. Son günlerde artan sığınmacılara fiziksel saldırı haberleri bunun çok acı bir örneğidir.

Bu çalışmada anket yerine Ekşi Sözlük’ün seçilmesinin temel sebebi anketlerde görülen sosyal istenirlik sapmasıdır. Anketi cevaplayanların, anketi yapanlara daha ‘iyi’ gözükmek için cevap verirken sosyal kurallara uygun davranması problemi Ekşi Sözlük’te yazarların anonim olmasıyla çözülmektedir. Diğer sosyal medya siteleri

yerine Ekşi Sözlük'ün seçilmesinin sebebi ise Ekşi Sözlük'ün yine anonim ve tamamen kamuya açık oluşudur. Diğer sosyal medya sitelerinde kullanıcılar paylaşımlarını gizleyebilmektedir. Aynı zamanda kullanıcılar anonim olmadığı için bunların kullanımı kişi hakları ihlallerine yol açabilmektedir. Ekşi Sözlük ise herkes tarafından okunabildiği ve yazarın kimliği gizli olduğu için bu tip sorunlar mevcut değildir. Diğer internet sözlükleri yerine Ekşi Sözlük'ün seçilmesinin sebebi ise Ekşi Sözlük'ün bunlara göre çok daha popüler olmasıdır.

Yapılan araştırma sonunda Ekşi Sözlük kullanıcılarının sığınmacılara ilişkin tutumunun büyük oranda olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebeplerini anlayabilmek adına birçok değişkenin etkisi test edilmiş; sığınmacıların çerçeveleme biçimleri incelenmiştir.

Çalışmanın birinci hipotezi sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumun temel sebebinin banal milliyetçiliği de kapsayacak şekilde tanımlanan milliyetçik olduğu idi. Bu hipotez doğrulanmıştır. Milliyetçiliği ölçerken banal milliyetçiliğin de ölçüme dahil edilmesi sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumun temel sebebinin milliyetçilik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Sadece dalgalanan milliyetçilik ölçüldüğünde ise olumsuz tutumların temel sebebi olarak sembolik tehdit algısı çıkmıştır. Bu bağlamda, banal milliyetçiliği milliyetçiliğin ölçümüne dahil etmek doğru sebepleri bulmak açısından çok önemlidir.

Çalışmanın ikinci hipotezi sığınmacıların günah keçisi haline getirildiğiydi. Yapılan araştırma sonunda yazarların büyük çoğunluğunun sığınmacıları günah keçisi haline getirdiği gözlemlenmiştir. Dördüncü hipotez ise sığınmacıları günah keçisi haline getirmekle kendine sahte bir mağduriyet yaratmak arasında da yüksek korelasyon beklentisini ifade etmekteydi ki araştırma sonuçları bu hipotezi de

doğruladı. Bunların olumsuz tutumla ilişkisi ise bekleneceği üzere son derece yüksek çıkmıştır.

Hipotez 3 sığınmacıların tehdit olarak çerçevelendiği durumlarda, tehdidin ekonomik ya da ideolojik değil sembolik olması beklentisini ifade etmekteydi. Araştırma sonucunda tehdit çerçeveleri içinde en yaygın kullanılan çerçevenin sembolik tehdit çerçevesi çıkması bu hipotezi doğrulamıştır.

Hipotez 5 toplumsal cinsiyet vurgusu içeren girdilerdeki tutumun genele göre daha olumsuz olacağını öngörmekteydi. Toplumsal cinsiyet vurgusu içeren girdilerin hiçbirinde olumlu tutuma rastlanamamıştır. Dolayısı ile bu hipotez de doğrulanmıştır.

Hipotez 6 sığınmacıları kadınlar için tehdit haline getiren girdilerin sonraki girdiler için olumsuz anlamda bir tetikleyici olduğunu iddia etmekteydi. Yapılan söylem analizinde bu nitelikte yalnızca bir yoruma rastlanmıştır. Ancak bu yorumdan sonra yazılan yorumların hepsinin olumsuz olması hipotezdeki iddia ile paraleldir. Bu hipotezin doğrulanması için daha fazla örneğe ihtiyaç vardır.

Hipotez 7 olumlu bir tonda yazılan başlıklar altındaki en çok beğenilen girdilerin, başlığın tamamındaki girdilere nazaran daha olumsuz bir tutum içinde olmasına ilişkin beklentiyi ifade etmekteydi. Çocuklarla ilgili incelenen üç başlıkta ilk yirmi girdideki tonun en çok beğenilen ilk on girdiye göre çok daha olumlu olduğu tespit edildi. Böylece bu hipotez de doğrulanmış oldu.

Daha önce de belirtildiği gibi girdilerin silinmesi ya da değiştirilmesi bu araştırmanın kısıtlarından biridir. Temsil yeteneği ise bir başka kısıttır. Her ne kadar 500 girdinin incelenmesi, en çok oylanmış girdilerin seçilmesi sebebiyle 500'den fazla kişinin tutumunu öğrenme imkanı sunuyorsa da Ekşi Sözlük kullanıcılarının Türkiye genelini yansıttığını iddia etmek zordur. Ekşi Sözlük yazarlarının profil bilgilerine

ulaşmak mümkün olmadığı için örneklemin temsil yeteneği tespit edilememektedir. Kendi paylaştıkları anketten yola çıkarak Ekşi Sözlük yazar ve kullanıcılarının Türkiye'nin geneline göre daha muhalif bir yapıda olduğu iddia edilebilir. Bu sebeple, bu çalışmanın sonuçlarının Türkiye'ye genellenmesi uygun olmayabilir. Ayrıca bu tezde Ekşi Sözlük üzerinde içerik ve söylem analizi metotlarının uygulanmasının sebeplerinden biri olarak Ekşi Sözlük'te sosyal istenirlik sapmasının düşük olması gösterilmişti. Ancak Ekşi Sözlük'te sosyal istenirlik sapmasının tersine işliyor olabileceği görüldü. Bazı tetikleyici söylemlerin yorumların olumsuzlaşmasına katkıda bulunabileceği tespit edildi. Ayrıca olumlu yorum yapan yazarlara çeşitli hakaretler vasıtasıyla diğer yazarların saldırdığı gözlemlendi. Bu sebeple Ekşi Sözlük'te milliyetçi olmayan ya da göçmenlere hak temelli yaklaşan yorumların sosyal olarak kabul edilebilir olmadığı düşünülebilir. Bu sebeple, yazarlar aslında olduklarından daha milliyetçi yorumlar yapmış olabilirler. Bu konunun araştırılması Ekşi Sözlük üzerine yapılan çalışmalar açısından önem taşır.

Bu çalışma, sığınmacılara ilişkin tutumların sebebini öğrenmek için birden çok değişkeni test etmesi ve milliyetçilik tanımında değişiklik önermesi açısından özgündür. Literatürde göçe ilişkin tutumların sebeplerini araştırırken milliyetçiliğin etkisini ölçen çalışmalar mevcuttur; fakat bunlardan hiçbiri milliyetçilik tanımına banal milliyetçiliği eklememiştir. Banal milliyetçilik, sadece göçe ilişkin tutumların sebebini ortaya çıkarmak açısından değil, gündelik ve akademik hayatta ulus-devleti ve milliyetçiliği ne kadar doğal kabul ettiğimizi göstermesi açısından da çok önemli bir teoridir. Göç çalışmalarının büyük çoğunluğunda ulus-devlet ve onun önkabulleri verili kabul edildiği için milliyetçilikten kasıt her zaman dalgalanan milliyetçilik olmuştur. Fark etmeden yapılan milliyetçilik ise her zaman gözden kaçmış fakat belki de göçmenlere yönelik olumsuz tutumun başlıca sebebi olmuştur. Bu sebeple

dalgalanmayan milliyetçiliğin zararsız olduğu iddia edilemez. Bunun farkına varmak kendimizi tanımak için bile çok önemlidir (Billig, 2002, 200-201).

KAYNAKÇA

Adams, Cherish. 2011. "Re-Trafficked Victims: How a Human Rights Approach Can Stop the Cycle of Re-Victimization of Sex Trafficking Victims." *43 Geo. Wash. Int'l L. Rev.* 201 : 201-214.

Akca, Hatice. 2010. "The Internet As A Participatory Medium: An Analysis Of The Eksı Sozluk Website As A Public Sphere." Yüksek Lisans Tezi, University of South Carolina.

Allport, G. W. 1979. *The Nature of Prejudice..* Cambridge: Perseus Books.

Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities.* London: Verso.

Anstead, Nick ve Ben O'Loughlin. 2015. "Social Media Analysis and Public Opinion: The 2010 UK General Election." *Journal of Computer-Mediated Communication* 20: 204-220.

Arman, Murat Necip. 2007. "The Sources of Banality in Transforming Turkish Nationalism." *CEU Political Science Journal The Graduate Student Review* 2, 2: 133-151.

Aydın, Suavi. 2015. "Popüler Kültür ve Milliyetçilik: Sokağın Hissi" *Milliyetçilik Ve Toplumsal Cinsiyet: 19-76.* Yayına hazırlayan: Simten Coşar ve Aylin Özman. İstanbul: İletişim.

Barkın, Ersan. 2014. "1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi." *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/1: 333-360.

Beckers, Kathleen ve Raymond A. Harder. 2016. "Twitter Just Exploded." *Digital Journalism* 4, 7: 910-920.

Benson, Rodney. 2009. "What makes news more multiperspectival? A field analysis.", *Poetics* 37: 402-418.

Beydeş, Nazlı Güher. 2018. "The politics of fear on Ekşi Sözlük after the reına massacre." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Billig, M. 2002. *Banal Milliyetçilik*. Çeviren Cem Şişkolar. İstanbul: Gelenek.
Billig, Michael ve Henri Tajfel. 1973. "Social categorization and similarity in intergroup behaviour." *European Journal of Social Psychology* 3, 1: 27-52.

Billig, Michael. 2009. "Reflecting On A Critical Engagement With Banal Nationalism- Reply to Skey." *The Sociological Review*, 57, 2: 347-352.

Blalock, H. M. 1957. "Percent Nonwhite and Discrimination in the South." *American Sociological Review* 22 : 677– 682.

Brader, Ted ve diğerleri. 2008. "What Triggers Public Opposition to Immigration? Anxiety, Group Cues, and ImmigrationThreat." *American Journal of Political Science* 52, 4 : 959-978.

Brekke, Jan-Paul ve Anne Staver. 2018. "The renationalisation of migration policies in times of crisis: the case of Norway", *Journal of Ethnic and Migration Studies*,
<http://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/1369183X.2018.1433026>.

Chandler, Charles R. Ve Yung-mei Tsai. 2001. "Social Factors Influencing Immigration Attitudes: An Analysis of Data from the General Social Survey." *The Social Science Journal* 38 : 177-188.

Coenders, M.T.A. 2001. "Nationalistic Attitudes and Ethnic Exclusionism in a Comparative Perspective: An Empirical Study of Attitudes Toward the Country and Ethnic Immigrants in 22 countries." *ICS dissertation series* 78. 1-277.

Connell, Raewyn. 2009. *Gender in World Perspective*. 2. Baskı, Cambridge: Polity Press.

Cotofana, Alexandra. 2011. "Creating Authenticity: Banal Nationalism in Henri Coanda Airport." *Development* 54. 4: 520,521.

Crush, Jonathan. 2001. "The Dark Side of Democracy: Migration, Xenophobia and Human Rights in South Africa." *International Migration* 38, 6: 103-133.

Çiçekli, Bülent. 2013. *Yabancılar Hukuku*. Ankara: Seçkin.

d'Haenens, Leen ve Marielle de Lange. 2001. "Framing of asylum seekers in Dutch regional newspapers." *Media, Culture & Society* 23, 6: 847-860.

Daphna Canetti-Nisim, Gal Ariely, ve Eran Halperin. 2008. "Life, Pocketbook, or Culture: The Role of Perceived Security Threats in Promoting Exclusionist Political Attitudes toward Minorities in Israel." *Political Research Quarterly* 61, 1: 90-103.

Demirel, Cansu Akbaş. 2013. "Türkiye'ye Göç Eden Suriyelilere İlişkin Haberler ve Kamuoyuna Olası Etkileri.", *II. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı II* : 461-478.

Doğu, B., Z. Zıraman ve D. Emrah Zıraman. 2009. "Web Based Authorship in the Context of User Generated Content, An Analysis of a Turkish Web Site: Eksi Sozluk." 4th Global Conference on cybertures, Austria (March 2009). Son erişim 16.07.2018. <http://www.inter-disciplinary.net/wpcontent/uploads/2009/02/dogu-paper.pdf>.

Doğanay, Ülkü ve Hatice Çoban Keneş. 2016. “Yazılı Basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gerekçelerinin İnşası.” *Mülkiye Dergisi* 40, 1:143-184.

Druckman, Daniel. 1994. “Nationalism, Patriotism, and Group Loyalty: A Social Psychological Perspective.” *Mershon International Studies Review* 38, 1 : 43-68.

Erdoğan, M. Murat, Yudum Kavukçuer ve Tuğçe Çetinkaya. 2017. “Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı”, *Liberal Perspektif: Analiz* 5 : 5-20.

Erdoğan, Murat. 2017. “Suriyeliler Barometresi 2017 Yönetici Özeti.” Son erişim 17.07.2018. <https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2016/06/suriyeliler-barometresi-yc3b6netici-c3b6zeti.pdf>.

Erhart, Itr. 2014. “United in Protest: From ‘Living and Dying with Our Colours’ to ‘Let All the Colours of the World Unite’.” *The International Journal of the History of Sport* 31, 14: 1724-1738.

Esses, Victoria M ve diğerleri. 1998. “Intergroup Competition and Attitudes Toward Immigrants and Immigration: An Instrumental Model of Group Conflict.” *Journal of Social Issues* 54: 699-724.

Ford, Robert. 2011. “Acceptable and Unacceptable Immigrants: How Opposition to Immigration in Britain is Affected by Migrants’ Region of Origin”, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 37, 7 : 1017-1037.

Fuchs, Christian. 2014. *Social Media A Critical Introduction*. London, California, New Delhi ve Singapore: SAGE.

Gellner, Ernest. 1964. *Thought and Change*. Londra: Weidenfeld and Nicolson.

Gellner, Ernest. 2006. *Nations and Nationalism*. Malden: Blackwell Publishing.

Glaser, J. M. 1994. "Back to the Black Belt: Racial Environment and White Racial Attitudes in the South." *Journal of Politics* 56 : 21– 41.

Göker, Göksel ve Savaş Keskin. 2015. "Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili." Son erişim: 18.07.2018.
<http://iletisimdergisi.gazi.edu.tr/site/index.php/IKAD/article/view/204>.

Hart, Roderick P. 1994. *Seducing America: How Television Charms the Modern Voter*. London: Sage.

Heinmueller, Jens ve Michael J. Hiscox. 2010. "Attitudes toward Highly Skilled and Low-skilled Immigration: Evidence from a Survey Experiment." *American Political Science Review* 104 : 61-84.

Işıkçı, Doruk. 2018. "A Comparative Analysis Of The Construction Of National Narratives By The Refugee And Exchangee Associations In Greece And Turkey." Yüksek Lisans Tezi. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.

James, Paul. 1996. *Nation Formation; Towards a Theory of Abstract Community*. Londra: Sage.

Jenkins, Richard. 1996. *Social Identity*. UK: Routledge.

Kancı, Tuba. 2015. "Türkiye’de Eğitim, Milliyetçilik ve Toplumsal Cinsiyetin Kesişim Noktaları." *Milliyetçilik Ve Toplumsal Cinsiyet: 77-110*. Yayına hazırlayan: Simten Coşar ve Aylin Özman. İstanbul: İletişim.

Kardeş, Servet, Çağla Banko ve Berrin Akman. 2017. "Sosyal Medyada Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı: Bir Sözlük Değerlendirmesi." *Göç Dergisi* 4 : 185-198.

Kemal Kirişci. 2014. *Misafirliğin Ötesine Geçerken, Türkiye'nin "Suriyeli Mülteciler" Sınavı*, Brookings Enstitüsü –USAK.

Kentmen, Çiğdem. 2010. "Mass Media Use and Citizens' Knowledge about the EU: The Turkish Case." *Turkish Studies 11* : 625-641.

Kessler, Alan E. Ve Gary P. Freeman. 2005. "Public Opinion in the EU on Immigration from Outside the Community." *Journal of Common Market Studies 43*, 4 : 825-850.

Korkmaz, Sedef. 2017. "Reconstructing the sacred on social media: Eksi Sözlük example." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Köse, Aynur ve Mustafa Yılmaz. 2012. "Flagging Turkishness: the reproduction of banal nationalism in the Turkish press." *Nationalities Papers 40*, 6 : 909-925.

Lahav, Gallya ve Marie Courtemanche. 2012. "The Ideological Effects of Framing Threat on Immigration and Civil Liberties.", *Political Behavior 34* : 477-505.

Luedtke A. 2005. "European integration, public opinion and immigration policy: Testing the impact of national identity." *European Union Politics 6*,1: 83–112.

Maley, William. 2016. *What is a refugee?*, New York: Oxford University Press.

Marlowe, D. Ve Douglas P. Crowne. 1961. "Social Desirability And Response To Perceived Situational Demands." *Journal of Consulting Psychology 25*,2: 100-115.

Neubauer, German ve Nicole C. Kramer. 2017. "Monitoring the Opinion of the Crowd: Psychological Mechanisms Underlying Public Opinion Perceptions on Social Media.", *Media Psychology 20*, 3: 502-531.

O'Rourke, Kevin H. Ve Richard Sinnott. 2006. "The Determinants of Individual Attitudes Towards Immigration." *European Journal of Political Economy* 22: 838-861.

Ongur, Hakan Övünç. 2015. *Minorities of Europeanization*. Lanham: Lexington Books.

Özbay, Ferhunde ve Banu Yücel. 2001. "Türkiye'de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları Ve Demografik Yapı." *Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü*. Son erişim: 14.08.2018.

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/34850084/icgoc.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1534280778&Signature=SjxOKjGCQM6Ka50q5JGVnvSVJ8E%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DBanu_Yucel_ile_birlikte_Turkiye_de_Nufu.pdf.

Özdemir, Fatih ve Bengi Öner-Özkan. 2016. "Türkiye'de Sosyal Medya Kullanıcılarının Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Temsilleri." *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)* 4, 8: 227-244.

Özkırmı, U. 2015. *Milliyetçilik Kuramları "Eleştirel Bir Bakış"*. Ankara: Doğu Batı.

Paulhus, D. L. 1991. "Measurement and Control of Response Bias." *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes* :17-59. John P. Robinson, Phillip R. Shaver ve Lawrence S. Wrightsman (der.).

Pedersen, Anne, Jon Attwell ve Diana Heveli. 2005. "Prediction of Negative Attitudes toward Australian Asylum Seekers: False Beliefs, Nationalism, and Self-esteem." *Australian Journal of Psychology* 57 : 148-160.

Petersoo, Pille. 2007. "What does 'we' mean? National deixis in the media." *Journal of Language and Politics* 6, 3 : 419-436.

Phillips, Christopher. 2012. "Team Arab: al-Jazeera and the flagging of everyday Arabism during the 2008 Beijing Olympics." *Nations and Nationalism* 18, 3: 504-526.

Renan, Ernest.1990. "What is a nation?" *Nation and Narration*, Derleyen Homi K. Bhabha, 8-22. London: Routledge.

Schmid, W. 2017. *Düşmanlığın Faydaları*. İstanbul: İletişim.

Sides, John ve Jack Citrin. 2007. "European Opinion about Immigration: The Role of Identities, Interests and Information." *British Journal of Political Science* 37, 3 : 477-504.

Skey, Michael. 2009. "The National in Every Day Life: A Critical Engagement With Michael Billig's Thesis of *Banal Nationalism*." *The Sociological Review* 57, 2: 331-346.

Tajfel, Henri Ve John C. Turner. 2004. "The Social Identity Theory of Intergroup Behavior." *Key readings in social psychology. Political psychology: Key readings*, Yayına hazırlayan: J. T. Jost ve J. Sidanius, 276-293.

Tajfel, Henri. 1974. "Social identity and intergroup behaviour." *Social Science Information* 13: 65-93.

Tajfel, Henri. 1978. "The Achievement of Group Differentiation." *Differentiation Between Social Groups*, Derleyen Henri Tajfel, 77-98. UK: Academic Press Inc.

Turner, John C. 1975. "Social comparison and social identity: Some prospects for intergroup behaviour." *European Journal of Social Psychology* 5, 1: 1-34.

Turner, John C. 1984. "Social identification and psychological group formation." *The Social Dimension*, Derleyen Henri Tajfel, 518-538. Cambridge: Cambridge University Press.

Uz, Melis Zeynep. 2017. "„Mağdur“ Kalabalıklar Ve Femenleştirilmiş „Öteki“ler: Türkiye“deki Suriyeli Erkekler." Uluslararası Göç Ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü: KAYSEM 11, Fırat Üniversitesi, Elazığ, Eylül 28-30.

Ünal, Serdar. 2014. "Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen Ve Mülteci Deneyimi." *Journal of World of Turks* 6. Son Erişim: 18.07.2018.
<http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewArticle/643>.

Wasmer, Martina, ve Achim Koch. 2003. "Foreigners as Second-Class Citizens? Attitudes toward Equal Civil Rights for Non-Germans." *Germans or Foreigners: Attitudes toward Ethnic Minorities in Post-Reunification Germany*. Yayına hazırlayanlar: Richard Alba, Peter Schmidt, and Martina Wasmer, 95-118. New York, NY: Palgrave McMillan.

Yalçın, Nagehan. 2015. "Sosyal medyada simgesel şiddet: Ekşi Sözlük örneği." Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi.

Yavçan, Başak, Burcu Baykurt ve Kadir Akalın. 2017. "Beyond Ideology: Media Portrayal of Refugees in Turkey". *Paper prepared for presentation at the 75th Annual MPSA Conference*, Palmer House Hilton, Chicago, IL.

Yavcan, Başak. 2011. "Public Opinion Towards Immigration In Europe: A Heterogeneous Approach.", Phd dissertation, University of Pittsburgh.

Yavcan, Başak. 2016. "On Governing the Syrian Refugee Crisis Collectively: The View from Turkey". Son erişim 17.07.2018.

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/43521087/Yavcan_04.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1530799350&Signature=%2Bsd022rXhYApuqUr0DwQXh4dc9w%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DOn_Governing_the_Syrian_Refugee_Crisis_C.pdf.

Yıldırım, Sümeyye ve Göklem Tekdemir Yurtdaş. 2015. "Türkiye'deki Katılımcı Sözlüklerde Suriyeli Sığınmacıların Sosyal İnşası: Sosyal Medya ve Açıklayıcı Repertuarlar." Son erişim 18.07.2018.

https://www.researchgate.net/publication/286476439_Social_Construction_of_Syrian_Refugees_in_Daily_Speech_in_Turkey_Interpretative_Repertoires_and_Social_Media.

Yıldız, Ayselin ve Elif Uzgören. 2016. "Limits to Temporary Protection: Non-camp Syrian Refugees in İzmir, Turkey." *Southeast European and Black Sea Studies* 16 . 195-211.

Young, Iris Marion. 2012. "The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current Security State." *International Relations Theory: 371-379*. Yayına hazırlayanlar: Paul R. Viotti ve Mark V. Kauppi. 5. baskı, Longman.

Yumul, Aras ve Umut Özkırımlı. 2000. "Reproducing the Nation: 'Banal Nationalism' in the Turkish Press." *Media, Culture & Society* 22, 6: 787-804.

Yuval-Davis, Nira. 2010. *Cinsiyet ve Millet*. Çeviren Aysin Bektaş. İstanbul: İletişim.

Waeber, Ole. 1995. "Securitization and Desecuritization." *On Security*, Derleyen Ronnie D. Lipschutz, 46-87. New York: Columbia University Press.

EKLER

KODLAMA REHBERİ

Araştırma Sorusu:

Türkiye’de sığınmacılara ilişkin olumsuz tutumun sebepleri nelerdir?

Örnekleme:

Bu çalışma anahtar kelime aratma yöntemiyle Ekşisözlük’teki başlık ve girdileri analiz edecektir. Anahtar kelime olarak ‘Suriyeli’ seçilmiştir. ‘Suriyeli’ anahtar kelimesi aratıldıktan sonra çıkan 1000 başlık altlarındaki girdi sayısının büyüklüğüne göre sıralanmış ve ilk 50 başlık altındaki en çok beğeni alan 10 girdi incelenecektir. Toplam 500 girdi incelenecektir.

Rehber:

1. Girdi no: Sitede girdiye verilen numaradır.
2. Tarih: Altı haneli olarak girilecektir. Örneğin, 25.06.2017 tarihi 250617 olarak kodlanacaktır.
3. Başlık: Girdinin altında bulunduğu başlığın tamamı yazılacaktır.
4. Mültecilere hitap şekli: Metinde kullanılan ifadeler, ilgili sütunun altına 1 olarak kodlanacaktır: Sığınmacı, Mülteci, Misafir, Geçici Koruma, Göçmen, Suriyeli. Eğer başka bir ifade kullanıldıysa, diğer sütunun altına ifade tam olarak yazılacaktır.
5. Girdinin genel tutumu: Sığınmacılar olumlu bir tonda mı yoksa olumsuz bir tonda mı temsil edilmiş?
  - Eğer negatifse 0 olarak
  - Eğer nötrse 1 olarak
  - Eğer pozitifse 2 olarak kodlanacaktır.
6. Eleştiri:
  - Sığınmacılar dışında bir gruba eleştiri varsa 1
  - Yoksa 0 olarak kodlanacaktır.
7. Crigov: Hükümete eleştiri varsa 1 olarak kodlanacaktır.
8. Criwest: Batı ya da Batılı kurumlara eleştiri varsa 1 olarak kodlanacaktır.
9. Criother: Eleştirilen grup yazılacaktır.
10. Bileks: Girdide bilgi eksikliği saptandıysa 1 olarak kodlanacaktır.

11. Sembolik Tehdit: Sığınmacılar sembolik tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.

- Sayı: Sığınmacılar sayıları vurgulanarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.
- Din: Sığınmacılar din ile ilişkilendirildiye 1 olarak kodlanacaktır.
  - i. Pos/Neg: Din ile ilişkilendirme olumlu bir anlamdaysa 1, olumsuz bir anlamdaysa 0 olarak kodlanacaktır.
- Suç: Sığınmacılar suç ile ilişkilendirildiye 1 olarak kodlanacaktır.
- Ulusal Güvenlik: Sığınmacılar ulusal güvenliğe bir tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.
- Kültürel Tehdit: Sığınmacılar kültürel tehdit olarak görülüyorsa 1 olarak kodlanacaktır.
- Kamu Düzeni: Sığınmacılar kamu düzenine bir tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.

12. Ekonomik Tehdit: Sığınmacılar ekonomik tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.

- Sosyal maliyet: Sosyo-tropik kaygılar
- Yardımlar: Sığınmacılara yapılan yardımların vurgulanması
- İş tehdidi: Sığınmacıların ucuz işgücü olarak çerçeveselenmesi
- Ekonomik Göçmen: Sığınmacıların zulümden kaçan insanlar olarak değil, refah içinde yaşamak için ülke değıştiren insanlar olarak çerçeveselenmesi

13. İdeolojik tehdit: Sığınmacılar ideolojik tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır.

14. Kurban: Sığınmacılar ideolojik tehdit olarak çerçeveselendiye 1 olarak kodlanacaktır:

- Suriye İç Savaşı
- Irkçılık
- Yaşam koşulları

15. Hak temelli: Sığınmacılar hak temelli bir çerçevesede temsil edildiye 1 olarak kodlanacaktır:

- Güvenlik
- İnsan hakları

- Kadın hakları
- Çocuk hakları

16. Günah Keçisi: Sığınmacılar günah keçisi haline getirildiyse 1 olarak kodlanacaktır.

17. Sahte Mağduriyet: Yazarlar kendilerine sahte bir mağduriyet yarattıysa 1 olarak kodlanacaktır.

18. Milliyetçilik: Girdide milliyetçiliğe rastlandıysa 1 olarak kodlanacaktır.

- Dalgalanan
- Banal

19. Diğer: Sığınmacılar başka bir şekilde temsil ediliyorsa bu çerçeve yazılacaktır.

